મુખ્તસર તફસીર અહસનુલ બયાન

સૂરઃ બકરહ

તર્જુમા : મૌલાના મોહમ્મદ જુનાગઢી

તફસીર : હાફિઝ સલાહુદીન યૂસુફ

હિન્દી તર્જુમા વ તરતીબ : મોહમ્મદ તાહિર હનીફ

ઈસ્લામિક ઈન્ફર્મેશન સેન્ટર - કચ્છ

હોટલ નુરાની પાસે, ડાંડા બજાર, ભુજ - કચ્છ.

Mo. : 84017 86172 - www.iickutch.blogspot.in

પ્રકાશન નં. ૫૦

પ્રકાશન નં. ૫૦

મુખ્તસર તફસીર અહસનુલ બયાન

સૂરઃ બકરહ

તર્જુમા : મૌલાના મોહમ્મદ જુનાગઢી

તફસીર : હાફિઝ સલાહુદીન યૂસુફ

હિન્દી તર્જુમા વ તરતીબ : મોહમ્મદ તાહિર હનીફ

ગુજરાતી લિપિયાંતર : આઈ.આઈ.સી. - કચ્છ.

પ્રકાશન વર્ષ : નવેમ્બર - ૨૦૧૬

આવૃતિ : પ્રથમ

પ્રકાશક :

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર - કચ્છ

Mo. : 84017 86172 - www.iickutch.blogspot.in

સુરતુલ બકરઃ

સૂરઃ બકરઃ[1] મદીનામેં નાજિલ હુઇ. ઇસ મેં દો સૌ છયાસી આયતેં ઔર ચાલીસ રૂકુ હૈ.

અલ્લાહ કે નામ સે શુરૂ કરતા હું, જો બડા મેહરબાન ઔર રહમ કરને વાલા હૈ.

૧. અલિફ. લામ. મીમ.[2]

૨. ઇસ કિતાબ (કે અલ્લાહકી કિતાબ હોને) મેં કોઇ શક નહી, પરહેજગારો કો હિદાયત (માર્ગદર્શન) કરને વાલી હૈ.

૩. જો લોગ ગૈબ (પરલોક) પર ઇમાન લાતે હૈ[3] ઔર નમાઝ કો કાયમ કરતે હૈ[4] ઔર હમારે જરિયે અતા કિયે હુએ (માલ) મેં સે ખર્ચ કરતે હૈ.

૪. ઔર જો લોગ ઇમાન લાતે હૈ ઉસ પર જો આપ કી ઓર ઉતારા ગયા ઔર જો આપ સે પહલે ઉતારા ગયા[5] ઔર વહ આખિરત પર ભી યકીન રખતે હૈ.

૫. યહી લોગ અપને રબ કી ઓર સે સચ્ચે રાસ્તે પર હૈં ઔર યહી લોગ કામયાબી (ઔર નજાત) હાસિલ કરનેં વાલે હૈ.

૬. બેશક કાફિરોં કો આપ કા ડરાના યા ન ડરાના સમાન હૈ, યહ લોગ ઇમાન ન લાયેંગે.

---

1. ઇસ સુરઃ મેં આગે ચલકર ગાય કી ઘટના (વાકેઆ) કા બયાન હુઆ હૈ, ઇસલિએ ઇસે બકરઃ ગાય કી ઘટના વાલી સૂર (અરબી મેં 'બકરઃ' ગાય કો કહતે હૈ) કહા જાતા હૈ.
2. ઇન્હે અરબી મેં હરફે-મુકતા (અલગ-અલગ અક્ષર) કહા જાતા હૈ, યાની અલગ-અલગ પઢે જાને વાલે અક્ષર, ઇન કે મતલબ કે બારે મેં કોઇ પ્રમાણિત કથન (કૌલ) નહીં હૈ.
3. ગૈબ કા અર્થ (માયને) વે ચીજે હૈ જિનકા હલ દિમાગ ઔર અકલ કે જરિયે નહી, જૈસે અલ્લાહ તઆલા કા હોના, વહયી (પ્રકાશનાયેં) ઇલાહી, જન્નત, જહન્નમ, મલાયેકા (ફરિશ્તે, ઇશદૂત), કબ્ર કા અજાબ, હશ્ર કા હોના આદિ (વગૈરહ) ઇસ સે માલૂમ હુઆ કિ અલ્લાહ ઔર રસૂલ કી બતાયી હુઇ ખબરો પર અકલ, આભાસ કે સિવાય પર યકીન કરના ઇમાન કા હિસ્સા હૈ ઔર ઇનકા ઇન્કાર કુફ્ર વ ગુમરાહી હૈ.
4. નમાઝ કાયમ કરને કા મતલબ હૈ કિ પાબન્દી સે સુન્નતે નબવી કે અનુસાર નમાઝ પઢના, નહીં તો નમાજ તો મુનાફિક (જો ઉપર સે મુસલમાન અન્દર સે કુછ ઔર) ભી પઢતે થે.
5. પિછલી કિતાબોં પર ઇમાન લાને કા મતલબ યહ હૈ કિ જો કિતાબેં નબિયોં પર નાજિલ હુઇ, વે સભી સચ્ચી હૈ, અગરચે અબ ઉન કે અનુસાર અમલ નહીં કિયા જા સકતા, અબ અમલ કેવલ કુરઆન ઔર નબી (સ.અ.વ.) કી હદીસ કે અનુસાર હી કિયા જાએગા.

૭. અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકે દિલ ઔર કાનોં પર ઠપ્પા લગા દિયા હૈ ઔર ઉનકી આઁખોં પર પર્દા હૈ, ઔર ઉન કે લિએ બડા અજાબ હૈ.[1]

૮. ઔર લોગોં મેં સે કુછ કહતે હૈ, હમ અલ્લાહ (પરમેશ્વર) પર ઔર આખિરી દિન પર ઈમાન લાયે હૈ, લેકિન હકીકત મેં વે ઈમાન વાલે નહીં હૈ.[2]

૯. વહ અલ્લાહ કો ઔર ઈમાન લાને વાલોં કો ધોખા દે રહે હૈ, લેકિન હકીકત મેં વહ ખૂદ અપને આપ કો ધોખા દે રહે હૈ, ઔર ઉન કો સમઝ નહી હૈ.

૧૦. ઉન કે દિલોં મેં રોગ હૈ, અલ્લાહ ને ઉનકે રોગ કો ઔર બઢા દિયા ઔર ઉનકે જૂઠ બોલને કે કારણ ઉન કે લિએ દર્દનાક અજાબ હૈ.

૧૧.ઔર જબ ઉન સે કહા જાતા હૈ કિ ધરતી પર બિગાડ મત પૈદા કરો, તો જવાબ દેતે હૈ કિ હમ તો સિર્ફ સુધારક હૈ.

૧૨. સાવધાન ! હકીકત મેં યહી લોગ બિગાડ પૈદા કરને વાલે હૈ,[3] લેકિન સમઝ (જ્ઞાન) નહીં રખતે.

૧૩.ઔર જબ ઉન સે કહા જાતા હૈ કિ દુસરે લોગોં (યાની સહાબા) કી તરહ તુમ ભી ઈમાન લાઓ, તો જવાબ દેતે હૈ કિ કયા હમ એસા ઈમાન લાયેં જૈસા મૂર્ખ (બેવકુફ) લાયે હૈ, સાવધાન ! હકીકત મેં યહી મૂર્ખ હૈ, લેકિન યહ નહીં જાનતે.

૧૪.ઔર જબ ઈમાનવાલો સે મિલતે હૈ તો કહતે હૈ કિ હમ ભી ઈમાનવાલે હૈ, ઔર જબ અકેલે મેં અપને બડોં (શૈતાન સિફ્ત લોગ) કે પાસ જાતે હૈ તો કહતે હૈ કિ હમ તો તુમ્હારે સાથ હૈ, હમ તો કેવલ ઉનસે મઝાક કરતે હૈ.

૧૫.અલ્લાહ તઆલા ભી ઉન સે મઝાક કરતા હૈ.[4] ઔર ઉનકો સરકશી ઔર બહકાવે મેં ઔર બઢા દેતા હૈ.

1. યહ ઉન કે ઈમાન ન લાને કા સબબ બતાયા ગયા હૈ કિ ચૂકિ કુફ્ર ઔર ગુનાહ કે લગાતાર કરને કે કારણ ઉન કે દિલોં સે સચ્ચાઈ કો કુબુલ કરનેં કી તાકત ખત્મ હો ચુકી હૈ તો વહ ઈમાન કિસ તરહ લા સકતે હૈ ?

2. યહાઁ સે તીસરે ગુટ મુનાફિકોં કા બયાન હોતા હૈ, જિન કે દિલ ઈમાન સે ખાલી થે લેકિન ઈમાનવાલોં કો ધોખા દેને કે લિએ મુઁહ સે ઈમાન કા દિખાવા કરતે થે.

3. બિગાડ, સુધાર કા ઉલ્ટા હૈ, કુફ્ર ઔર ગુનાહ સે ધરતી પર બિગાડ ફૈલતા હૈ ઔર અલ્લાહ કે હુકમ કે પાલન સે શાંતિ (સુકુન) મિલતી હૈ.

4. ''અલ્લાહ તઆલા ભી ઉન સે મઝાક કરતા હૈ,'' ઈસકા એક મતલબ તો યહ હૈ કિ જિસ તરહ વે મુસલમાનોં કે સાથ મઝાક ઔર બેઈઝ્ઝતી કા મામલા કરતે હૈ, અલ્લાહ તઆલા ભી ઉનસે એસા હી મામલા કરતે હુએ ઉન્હેં બેઈઝ્ઝત કરતા હૈ, ઈસકો મઝાક સે સંબોધિત (મુખાતિબ) કરના ભાષા કા નિયમ હૈ, વરના યહ હકીકત મેં મઝાક નહીં હૈ, ઉનકે મઝાક કરને કી સઝા હૈ.

૧૬.યહ વે લોગ હૈ જિન્હોંને ગુમરાહી કો હિદાયત કે બદલે મેં ખરીદ લિયા હૈ, લેકિન ઈનકા વ્યાપાર[1] ન ફાયદેમંદ હુઆ, ન વહ હિદાયત હાસિલ કર સકે.

૧૭.ઈન લોગોં કી મિસાલ ઉસ ઈન્સાન જૈસી હૈ જિસ ને આગ જલાઈ લેકિન જબ આગ ને ઉસકે આસપાસ કો રોશન કર દિયા, તો અલ્લાહ ને ઉનકી રૌશની છીન લી ઔર ઉન્હેં અન્ધેરે મેં છોડ દિયા, જો નહીં દેખતે.

૧૮.(યે) ગૂંગે, બહરે ઔર અન્ધે હૈ, અબ યે લૌટને વાલે નહીં હૈ.

૧૯.યા આકાશ કી વર્ષા કી તરહ, જિસ મેં અંધકાર, ગરજ ઔર બિજલી હો, બિજલી કી ગરજ કે કારણ મૌત સે ડર કર વે કાનોં મેં ઉંગલિયાઁ ડાલ લેતે હૈ, ઔર અલ્લાહ તઆલા કાફિરોં કો ઘેરને વાલા હૈ.

૨૦. લગતા હૈ કિ બિજલી ઉનકી આંખેં ઝપટ લેગી, જબ ઉન કે લિએ ઉજાલા કરતી હૈ તો ચલતે હૈ ઔર જબ અંધેરા કરતી હૈ તો ખડે હો જાતે હૈ ઔર અગર અલ્લાહ ચાહે તો ઉનકે કાનોં ઔર આંખોં કો છીન લે, બેશક અલ્લાહ હર ચીજ પર કુદરત રખને વાલા હૈ.

૨૧. હેં લોગો ! અપને ઉસ પાલનહાર કી ઈબાદત કરો જિસ ને તુમકો ઔર તુમસે પહલે કે લોગોં કો પૈદા કિયા તાકિ તુમ પરહેજગાર હો જાઓ.

૨૨. જિસને તુમ્હારે લિએ ધરતી કો બિછાવન ઔર આકાશ કો છત બનાયા, ઔર આકાશ સે વર્ષા કી ઔર ઉસ સે ફલ પૈદા કરકે તુમ્હેં જીવિકા (રિજક) અતા કી, અતઃ યહ જાનતે હુએ કિસી કો અલ્લાહ કા શરીક ન બનાઓ.

૨૩. ઔર અગર તુમ્હેં ઉસ મેં શક હો જિસે હમ ને અપને બન્દે પર નાજિલ કિયા હૈ, ઔર તુમ સચ્ચે હોં તો ઈસી જૈસી એક સૂરઃ બના લાઓ, તુમ્હેં છૂટ હૈ કિ અલ્લાહ કે સિવાય અપને સહયોગિયોં કો ભી બુલા લો.[2]

1. ઈસ આયત મેં તિજારત કા મતલબ સચ્ચે રાસ્તે કો છોડકર ગુમરાહી મેં પડ જાના હૈ જો સીધા-સીધા નુકસાન કા સૌદા હૈ.

2. તૌહીદ (અલ્લાહ કો એક માનના ઔર ઉસકી ઈબાદત કરના) કે બાદ અબ રિસાલત (ઈશદૂત) કે બારે મેં બતાયા જા રહા હૈ, હમ ને અપને બન્દે પર જો કિતાબ ઉતારી ઉસકા અલ્લાહ કી ઓર સે નાજિલ હોને મેં તુમ્હેં અગર શક હૈ તો તુમ અપને સભી મદદ કરને વાલોં કો મિલા કર ઈસ જૈસી એક સૂરઃ હી બનાકર દિખાઓ ઔર અગર તુમ એસા નહી કર સકતે તો તુમ્હેં સમઝ લેના ચાહિએ કિ હકીકત મેં યહ કલામ કિસી ઈન્સાન કી ઈજાદ નહીં હૈ બલ્કિ અલ્લાહ કા હી કલામ હૈ ઔર હમ પર ઔર મોહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી રિસાલત પર ઈમાન લાકર જહન્નમ કી આગ સે બચને કી કોશિશ કરો, જહન્નમ કી આગ જો કાફિરોં કે લિએ હી તૈયાર કી ગઈ હૈ.

૨૪. ફિર અગર તુમ ને નહીં કિયા ઔર તુમ કભી ભી નહીં કર સકતે,[1] તો (ઉસે સચ્ચા સમઝ કર) ઉસ આગ સે ડરો, જિસકા ઇંધન ઇન્સાન ઔર પથ્થર હૈ, જો કાફિરોં કે લિએ તૈયાર કી ગઈ હૈ.

૨૫. ઔર ઇમાનવાલોં ઔર નેક કામ કરનેવાલોં કો,[2] ઉન સ્વર્ગો કી ખુશખબરી દો જિનકે નીચે નહરેં બહ રહી હૈ, જબ ઉન્હેં ઉન સે ફલ ખાને કે લિએ દિએ જાએગે તો કહેંગે કિ ઇસ સે પહલે હમેં ખાને કો યહી દિયા ગયા, વહ સમારૂપી ફલ હોંગે ઔર ઉન કે લિએ ઉસ મેં પાકીજા બીવિયાં હોંગી ઔર વે ઉસ મેં હમેશા રહેંગે.

૨૬. હકીકત મેં અલ્લાહ તઆલા કિસી મિસાલ કો બયાન કરને સે લજ્જિત નહી હોતા, ચાહે વહ મચ્છર કી હો યા ઉસસે ભી તુચ્છ ચીજ કી, ઇમાનવાલે ઉસે અપને રબ કી ઓર સે સચ સમઝતે હૈં ઔર કાફિર કહતે હૈં કિ એસી મિસાલ દેને સે અલ્લાહ કા મતલબ કયા હૈ ? ઈસી કે દ્વારા બહુતોં કો ગુમરાહ કરતા હૈ ઔર બહુત લોગોં કો સચ્ચે રાસ્તે પર લાતા હૈ, ઔર ગુમરાહ વહ કેવલ અવજ્ઞાકારિયોં (ફાસિકોં) કો હી કરતા હૈ.

૨૭. જો લોગ અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કી ગયી મજબૂત અહદ (પ્રતિજ્ઞા) કો તોડ દેતે હૈ, ઔર અલ્લાહ તઆલા ને જિન ચીજોં કો જોડને કા હુકમ દિયા હૈ, ઉસે કાટતે હૈ ઔર ધરતી પર ફસાદ ફૈલાતે હૈ, યહી લોગ નુકસાન ઉઠાને વાલે હૈ.

૨૮. તુમ અલ્લાહ કો કૈસે નહી માનતે, જબકિ તુમ બેજાન થે તો ઉસ ને તુમ્હેં જીવન દિયા, ફિર તુમ્હેં મૌત દેગા, ફિર દોબારા જિન્દા કરેગા, ફિર તુમ કો ઉસી કે પાસ જાના હૈ.

---

1. યહ કુરઆન કરીમ કી સચ્ચાઇ કા એક વાજેહ સુબૂત હે કિ અરબ વ દૂસરે ઈલાકે કે સભી કાફિરોં કો લલ્કારા ગયા, લેકિન વહ આજ તક ઇસકા જવાબ નહી દે સકે ઔર બેશક કયામત આને તક એસા નહીં કર સકેંગે.

2. કુરઆન પાક મેં હર જગહ ઈમાન કે સાથ નેક કામ કા બયાન કરકે ઇસ બાત કો વાજેહ કર દિયા ગયા હૈ કિ ઈમાન ઔર નેક કામ કા ચોલી-દામન કા સાથ હૈ, નેક કામ કે બિના ઈમાન કા કોઇ ફાયદા નહીં ઔર ઇમાન કે બિના નેક કામ કી અલ્લાહ કે પાસ કોઈ કીમત નહી. ઔર નેક કામ કયા હૈ ? જો સુન્નત કે અનુસાર હો ઔર સહી તરીકે સે અલ્લાહ કી ખુશી કે લિએ કિયા જાયે, સુન્નત કે ખિલાફ અમલ ભી કુબૂલ નહીં હૈ ઔર દિખાવે ઔર રિયાકારી કે લિએ કિયે ગયે કામ ભી બેકાર ઔર બેફાયદા હૈ.

૨૯. ઉસી ને તુમ્હારે લિએ, જો કુછ ધરતી મેં હૈ સબ પૈદા કિયા, ફિર આકાશ કા ઈરાદા કિયા[1] ઔર ઉસ ને સાત બરાબર આસમાન બના દિયે ઔર વહ હર ચીઝ કા જાનને વાલા હૈ.

૩૦.ઔર જબ તુમ્હારે રબ ને ફરિશ્તોં સે કહા[2] કિ, મૈં ધરતી મેં એક ખલીફા[3] (એસા ગિરોહ જો એક-દૂસરે કે બાદ આયેગા) બનાને જા રહા હુઁ, તો ઉન્હોંને કહા કયા તૂ ઉસ મેં એસે લોગોં કો પૈદા કરેગા જો ઉસમેં ફસાદ ઔર ખૂન-ખરાબા કરે, ઔર હમ તેરી તારીફ કે સાથ તેરી તસ્બીહ કરતે ઔર તેરી પાકીજગી બયાન કરતે હૈ, ઉસ ને કહા જો મેં જાનતા હૂઁ તુમ નહીં જાનતે.

૩૧.ઔર ઉસ (અલ્લાહ તઆલા) ને આદમ કો સભી નામ સિખાકર ઉન ચીઝોં કો ફરિશ્તોં કે સામને પેશ કર દિયા ઔર ફરમાયા કિ અગર તુમ સચ્ચે હો તો ઈન ચીઝોં કે નામ બતાઓ.

૩૨. ઉન સભી ને કહા, હૈ અલ્લાહ ! તૂ પાક જાત હૈ, હમેં તો બસ ઉતના હી ઈલ્મ હૈ, જિતના તૂને હમેં સિખાયા હૈ, પૂરે ઈલ્મ ઔર હિકમત વાલા તૂ હી હૈ.

૩૩.અલ્લાહ તઆલા ને આદમ (અ.સ.) સે ફરમાયા, ‘‘તુમ ઈન કે નામ બતા દો’’ જબ ઉન્હોંને બતા દિયે, તો ફરમાયા કયા મૈંને તુમ્હેં પહલે નહીં કહા થા કિ મૈં આસમાનોં ઔર જમીન કે ગૈબ કો જાનતા હૂઁ ઔર જો તુમ કરતે એવં છૂપાતે હો જાતના હૂઁ.

1. ઈસ્લામ ધર્મ (દીન) કે કુછ આલિમોને ઈસકા અનુવાદ (તર્જુમા) : ‘‘ફિર આસમાન કી ઓર ચઢ ગયા’’ કિયા હૈ. (સહીહ બુખારી) અલ્લાહ તઆલા કા આસમાનોં કે ઉપર અર્શ પર ચઢના ઔર ખાસ-ખાસ મૌકોં પર દુનિયાં કે કરીબ આસમાન પર ઉતરના અલ્લાહ કી સિફાત મેં સે હૈ જિસ પર ઈસી તરહ ઈમાન રખના જરૂરી હૈ, જિસ તરહ સે કુરઆન ઔર હદીસ મેં બયાન કિયા ગયા હૈ.
2. મલાયેકા (ફરિશ્તે) અલ્લાહ કે પ્રકાશ સે પૈદા કી ગઈ મખલૂક હૈ જિનકા ઠિકાના આસમાન પર હૈ, જો અપને રબ કે હુકમ કા પાલન કરતે હૈ ઔર ઉસકી તારીફ ઔર પાકીજગી કે બયાન મેં વ્યસ્ત (મશગૂલ) રહતે હૈ ઔર ઉસકે કિસી હુકમ કી નાફરમાની નહી કરતે.
3. ખલીફા કા મતલબ એસા પ્રાણી (મખલૂક) હૈ જો એક-દૂસરે કે બાદ આયેગા. (ઈબ્ને કસીર)

૩૪. ઔર જબ હમ ને ફરિશ્તોં સે કહા કિ આદમ કો સજદા કરો, તો ઈબ્લીસ કે સિવાય સભી ને સજદા કિયા ઉસ ને નકારા ઔર ઘમંડ કિયા[1] ઔર વહ થા હી કાફિરોં મેં.[2]

૩૫. ઔર હમ ને કહ દિયા, હે આદમ ! તુમ ઔર તુમ્હારી બીવી જન્નત મેં રહો, ઔર જહાઁ સે ચાહો જી ભરકર ખાઓ-પિયો, લેકિન ઈસ પેડ[3] કે પાસ ન જાના, વર્ના જાલિમ હો જાઓગે.

૩૬. લેકિન શૈતાન ને ઉન્હેં ભટકા કર વહાં સે નિકલવા હી દિયા, ઔર હમ ને કહ દિયા કિ "ઉતરો, તુમ એક-દુસરે કે દુશ્મન હો, ઔર એક મુકર્રર વકત તક તુમ્હેં ધરતી પર ઠહરના ઔર ફાયેદા ઉઠાના હૈ."

૩૭. આદમ (અ.સ.) ને અપને પાલનહાર સે કુછ બાતેં સીખ લી (ઔર અલ્લાહ સે તૌબા કી) ઉસ ને ઉનકી તૌબા કુબૂલ કર લી, બેશક વહી તૌબા કુબૂલ કરને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.

૩૮. હમ ને કહા તુમ સભી યહાં સે ઉતરો, ફિર અગર તુમ્હારે પાસ મેરી ઓર સે હિદાયત આયે તો જો મેરે સહી રાસ્તે કો અપનાયેગા ઉન પર કોઈ ડર નહીં હોગા ન વે ઉદાસીન હોંગે.

૩૯. ઔર જો કુફ્ર વ ઝૂઠ કે જરિયે હમારી આયતોં કો ઝૂઠલાયેં, વે જહન્નમ મેં રહને વાલે હૈ, ઔર હમેશા ઉસી મેં રહેંગે.

૪૦. હે ઈસ્રાઈલ કે બેટો, મેરી ઉસ નેમત કો યાદ કરો જો મૈંને તુમ પર કી, ઔર મુઝ સે કિયા વાદા પૂરા કરો, મૈં તુમ સે કિયા વાદા પૂરા કરૂંગા, ઔર સિર્ફ મુઝ સે હી ડરો.

૪૧. ઔર ઉસ (શરીઅત) પર ઈમાન લાઓ જિસે મૈંને ઉસ કો સાબિત કરને કે લિએ ઉતારા જો (તૌરાત) તુમ્હારે સાથ હૈ ઔર તુમ ઈસ કે પહલે ઈન્કારી ન બનો, ઔર મેરી આયતોં કો થોડે મૂલ્ય પર ન બેચો,[4] ઔર સિર્ફ મુઝ સે ડરો.

1. ઈબ્લીસ ને સજદા સે ઈન્કાર કિયા ઔર જલીલ હુઆ, કુરઆન કે અનુસાર ઈબ્લીસ જિન્નાતોં મેં સે થા, લેકિન અલ્લાહ તઆલા ને ઉસે સમ્માનસ્વરૂપ (બાઈજ્જત) ફરિશ્તોં મેં શામિલ કર લિયા થા, ઈસલિએ અલ્લાહ કે હુકમ સે ઉસકો ભી સજદા કરના જરૂરી થા, લેકિન ઉસ ને હસદ ઔર ઘમંડ કી વજહ સે સજદા કરને સે ઈન્કાર કર દિયા, યાની હસદ ઔર ઘમંડ વહ પાપ હૈ જિનકો ઈન્સાનિયત કી દુનિયાં મેં સબ સે પહલે કિયા ગયા ઔર ઈસકા કરને વાલા ઈબ્લીસ થા.
2. અર્થાત (યાની) અલ્લાહ તઆલા કે પહલે સે ઈલ્મ મેં થા.
3. યહ પેડ કિસ ચીઝ કા થા ? ઈસકે બારે મેં કુરઆન ઔર હદીસ મેં વાજેહ તૌર સે કુછ નહીં મિલતા, ઈસ કો ગેહું કા પૌધા મશહૂર કર દિયા ગયા હૈ, જો અવાસ્તવિક હૈ, હમેં ઉસ કે નામ કો માલૂમ કરને કી જરૂરત નહીં હૈ ઔર ન ઉસકા કોઈ ફાયેદા હૈ.
4. "થોડે મૂલ્ય (કીમત) પર મત બેચો" ઈસકા મતલબ યહ કભી નહીં કિ જ્યાદા કીમત મિલ જાયે તો અલ્લાહ કે હુકમ કા સૌદા કર લો, બલ્કિ ઈસકા મતલબ યહ હૈ કિ અલ્લાહ કે હુકમ કે મુકાબલે મેં દુનિયા કે ફાયદે કો અહમિયત ન દો, અલ્લાહ કે હુકમ તો ઈતને કીમતી હૈં કિ સારી દુનિયાં કા સામાન ઔર ચીઝેં ઉન કે મુકાબલે મેં હકીર હૈ, આયત મેં અગરચે ઈસ્રાઈલ કે બેટોં કી તરફ ઈશારા કિયા ગયા હૈ લેકિન યહ હુકમ કયામત તક સભી ઈન્સાનોં કે લિએ હૈ, જો કોઈ ભી સચ કો છોડ ઝૂઠ કા પક્ષ કરે યા જિહાલત (અજ્ઞાનતા) કો જાહિર કર સચ સે સિર્ફ દુનિયાવી ફલ પાને કે લિએ મુંહ મોડેગા, વહ ઈસ હુકમ મેં શામિલ હૈ. (ફતહુલ કદીર)

૪૨. ઔર સત્ય (હક) કા અસત્ય (બાતિલ) કે સાથ મિલાવટ મત કરો ઔર ન સચ કો છુપાઓ, તુમ્હેં તો ખુદ ઈસકા ઇલ્મ હૈ.

૪૩.ઔર નમાઝ કાયમ કરો, ઔર ઝકાત દો, ઔર રૂકુઉ કરને (ઝુકને) વાલોં કે સાથ રૂકુઉ કરો (ઝુક જાઓ).

૪૪. કયા લોગોં કો નેકી કા હુકમ દેતે હો ? ઔર ખુદ અપને આપ કો ભૂલ જાતે હો, જબકિ તુમ કિતાબ પઢતે હો, કયા ઈતની ભી તુમ મેં અકલ નહી.

૪૫.ઔર સબ્ર વ નમાઝ કે જરિયે મદદ હાસિલ કરો[1] ઔર યહ બડી ચીઝ હૈ, લેકિન અલ્લાહ સે ડરને વાલોં કે લિએ નહી.

૪૬.જો જાનતે હૈ કિ અપને રબ સે મિલના હૈ ઔર ઉસકી ઓર પલટ કર જાનેવાલે હૈ.

૪૭.હે (યાકુબ) ઈસ્રાઈલ કી સન્તાનોં ! મેરી ઉસ નેમત કો યાદ કરો, જો મૈંને તુમ પર ઉપકાર કિયા ઔર મૈંને તુમ્હેં સારી દુનિયા પર ફજીલત દી.

૪૮.ઔર ઉસ દિન સે ડરો જિસ દિન કોઈ કિસી કે કામ નહીં આએગા, ન ઉસકી કોઈ સિફારિશ કુબુલ કી જાએગી, ન ઉસ સે કોઈ બદલા કુબૂલ કિયા જાએગા ઔર ન ઉન્હેં મદદ દી જાએગી.

૪૯.ઔર જબ હમને તુમ્હેં ફિરઔન કે આદમિયોં[2] સે છુટકારા દિલાયા, જો તુમ્હેં બુરા અજાબ દેતે રહે, તુમ્હારે બેટોં કો કત્લ કરતે રહે, ઔર તુમ્હારી બેટિયાઁ જિન્દા છોડતે રહે, ઈસ સે છૂટકારા દિલાને મેં તુમ્હારે રબ કા બડા ઉપકાર થા.

૫૦.ઔર જબ હમ ને તુમ્હારે લિએ સાગર કો ફાડ દિયા[3] ઔર ઉસ સે તુમ્હેં પાર કર દિયા ઔર ફિરઔન કે સાથિયોં કો તુમ્હારી આઁખોં કે સામને ડુબો દિયા.

૫૧.ઔર હમને મૂસા (અ.સ.) કો ચાલીસ રાતોં કા વચન દિયા, ફિર તુમને બછડે કો માબૂદ બના લિયા, ઔર જાલિમ બન ગએ.

૫૨. લેકિન હમને ઈસ કે બાવજૂદ ભી તુમ્હેં માફ કર દિયા, તાકિ તુમ શુક્રગુજાર રહો.

૫૩.ઔર હમને મૂસા (અ.સ.) કો તુમ્હારી હિદાયત કે લિએ કિતાબ (તૌરાત) ઔર મોજિજા અતા કિયે.

1. સબ્ર ઔર નમાઝ દોનોં અલ્લાહવાલોં કે દો બડે હથિયાર હૈ, નમાઝ કે ઝરિયે એક મોમિન કો અલ્લાહ સે સમ્બન્ધ આસાની સે હોતા હૈ, જિસસે ઉસે અલ્લાહ કી મર્જી ઔર મદદ હાસિલ હોતી હૈ, સબ્ર કે ઝરિયે ઉસકે ચરિત્ર (કિરદાર) મેં મજબૂતી ઔર ધર્મ મેં ઈસ્તિકામત પૈદા હોતી હૈ.
2. આલે ફિરઔન સે મુરાદ કેવલ ફિરઔન ઔર ઉસકા પરિવાર હી નહીં, બલ્કિ ફિરઔન કે સભી સાથી હૈ.
3. સાગર કા ફાડના ઔર ઉસ મેં રાસ્તા બના દેના, યહ એક મોઝિઝા થા, જિસકા પૂરા બયાન સૂરઃ "શોઆરા" મેં કિયા ગયા હૈ, યહ સમુદ્ર કા જવાર-ભાટા નહી થા, જૈસાકિ સર સૈય્યદ અહમદખાં ઔર દૂસરે મોઝિઝા કા ઈન્કાર કરનેવાલોં કા વિચાર હૈ.

૫૪.ઔર જબ મૂસા (અ.સ.) ને અપની કૌમવાલોં સે કહા કિ "હે મેરી કૌમ વાલોં! તુમ ને બછડે કો (દેવતા) બનાકર ખુદ અપને ઉપર જુલ્મ કિયા હૈ, અબ તુમ અપને પૈદા કરનેવાલે કી તરફ તવજ્જો કરો, અપને આપ કો (અપરાધી કો) અપને હાથોં કત્લ કરો, તુમ્હારે લિએ ભલાઈ અલ્લાહ તઆલા કે પાસ ઈસી મેં હૈ" તો ઉસ ને તુમ્હારી તૌબા (ક્ષમા-યાચના) કુબુલ કી, બેશક વહી તૌબા કુબૂલ કરને વાલા ઔર રહમ કરનેવાલા હૈ.

૫૫.ઔર (તુમ ઉસે ભી યાદ કરો) જબ તુમ ને મૂસા (અ.સ.) સે કહા થા કિ જબ તક હમ અલ્લાહ કો સામને ન દેખ લેંગે કભી ભી ઈમાન ન લાએંગે (જિસ નાફરમાની કે દંડસ્વરૂપ) તુમ પર તુમ્હારે દેખતે હુએ બિજલી ગિર પડી.

૫૬.(લેકિન) ફિર હમ ને તુમ્હેં મૌત કે બાદ જિંદગી ઈસલિએ દિ તાકિ તુમ શુક્રિયા અદા કરો.

૫૭.ઔર હમને તુમ્હારે ઉપર બાદલો કી છાયા કી ઔર તુમ પર મન્ન વ સલવા ઉતારા[1] (ઔર કહ દિયા) હમારી અતા કી હુઇ પાક ચીજેં ખાઓ, ઔર ઉન્હોંને હમ પર જુલ્મ નહી કિયા બલ્કિ ખુદ અપને આપ પર જુલ્મ કરતે થે.

૫૮.ઔર હમ ને તુમ સે કહા કિ ઈસ બસ્તી મેં જાઓં[2] ઔર જો કુછ જહાઁ કહી સે ભી ચાહો જી ભર કર ખાઓ-પિયો ઔર દરવાજે મેં સે સિર ઝુકાએ હુએ દાખિલ હો[3] ઔર મુંહ સે કહો કિ "હમ માફી ચાહતે હૈં"[4] હમ તુમ્હારી ગલતિયોં કો માફ કર દેંગે ઔર ભલાઈ કરનેવાલોં કો ઔર જયાદા અતા કરેંગે.

૫૯.ફિર ઉન જાલિમોં ને યહ બાત જો ઉન સે કહી ગઈ, બદલ ડાલી, હમ ને ભી ઉન જાલિમોં પર ઉનકી નાફરમાની કી વજહ સે આકાશ સે અજાબ ઉતારા.[5]

1. (મન્ન) કુછ કે પાસ તુરંજબીન હૈ, યા ઓસ, જો પેડ યા પત્થર પર ગિરતી તો શહદ કે તરહ મીઠી હો જાતી ઔર સૂખ કર ગોંદ કી તરહ હો જાતી, કુછ કે નજદીક શહદ કી તરહ મીઠા પાની હૈ, હદીસ હૈ કિ, "કુમ્ભી મન્ન કી તરહ હૈ" (બુખારી-મુસ્લિમ) સલવા બટેર યા એક તરહ કી ચિડિયા થી જો જિબ્હ (વધ) કરકે ખા લેતે થે. (ફતહુલ કદીર).
2. ઉસ બસ્તી સે મુરાદ જયાદાતર મુફસ્સિરોં કે નજદીક બૈતુલ મુકદ્દસ હૈ.
3. સજદા સે મુરાદ કુછ લોગોં ને ઝુકતે હુએ દાખિલ હોને સે લિયા હૈ ઔર કુછ ને શુક્રિયા કો સજદા હી માના હૈ, મુરાદ યહ હૈ કિ અલ્લાહ કે સામને શુક્રિયા અદા કરતે હુએ આજિજી જાહિર કરતે હુએ દાખિલ હો.
4. હિત્તતુન કા મતલબ હૈ "હમારે ગુનાહોં કો માફ કર દે."
5. યે આકાશ સે અજાબ કયા થા ? કુછ કે નજદીક અલ્લાહ કા ગુસ્સા, અધિક ધુન્ધ ઔર પ્લેગ થા, ઈસ આખિરી મતલબ કા પક્ષ હદીસ સે હાસિલ હોતા હૈ.

૬૦. ઔર જબ મૂસા (અ.સ.) ને અપની જાતિ કે લિયે પાની માંગા તો હમ ને કહા કિ અપની લાઠી પથ્થર પર મારો, જિસસે બારહ ચશ્મે ફૂટ પડે, હર ગિરોહ ને અપના ચશ્મા પહચાન લિયા (ઔર હમ ને કહ દિયા કિ) અલ્લાહ તઆલા કા અતા કિયા હુઆ અનાજ ખાઓ-પીયો ઔર ધરતી પર ફસાદ ફૈલાતે ન ફિરો.

૬૧. ઔર જબ તુમ ને કહા કિ "હે મૂસા (અ.સ.) !" હમ સે એક હી તરહ કા ખાના ખાને પર સબ્ર નહીં હો સકેગા, ઈસલિયે અપને રબ સે દુઆ કીજિયે કિ વહ હમેં ધરતી પર પૈદા સાગ, કકડી, ગેહું, મસૂર ઔર પ્યાજ દે, આપ ને કહા કિ ઉમ્દા ચીજ કે બદલે હકીર ચીજ ક્યોં માંગતે હો ? અચ્છા શહર મેં જાઓ ઔર વહા પર તુમ્હેં તુમ્હારી પસંદ કી યહ સભી ચીઝેં મિલેંગી[1] ઉન પર જિલ્લત ઔર ગરીબી ડાલ દી ગઇ ઔર વે અલ્લાહ કા અજાબ લેકર લૌટે, યહ ઈસલિયે કિ વે અલ્લાહ કી આયતોં કી નહીં માનતે થે ઔર નબિયોં કા નાહક કત્લ કરતે થે, યહ ઉનકી જયાદતિયોં કા નતીજા હૈ.

૬૨. બેશક જો મુસલમાન હો, યહુદી હો, નસારા (ઈસાઈ) હો યા સાબી હો,[2] જો કોઈ ભી અલ્લાહ તઆલા ઔર કયામત કે દિન પર ઈમાન લાયેગા ઔર અચ્છે કામ કરેગા ઉસ કા બદલા ઉસ કે રબ કે પાસ હૈ, ઔર ઉનકો ન કોઈ ડર હૈ ઔર ન કોઈ ગમ હોગા.

૬૩. ઔર જબ હમ ને તુમ સે વચન લિયા ઔર તુમ્હારે ઉપર તૂર પહાડ લા ખડા કર દિયા[3] ઔર કહા-જો હમ ને તુમ્હેં દિયા હૈ, ઉસે મજબૂતી સે પકડે રહો ઔર જો કુછ ઉસ મેં હૈ ઉસે યાદ કરો, તાકિ તુમ બચ સકો.

૬૪. ફિર તુમ ઉસ કે બાદ ભી ફિર ગયે, ફિર અગર અલ્લાહ તઆલા કા ફજલ ઔર રહમત તુમ પર ન હોતી, તો તુમ નુકસાન ઉઠાને વાલે હોતે.

1. યહ હાદસા ભી ઉસી તીહ કે મૈદાન કા હૈ, મિસ્ર સે મતલબ ઈજિપ્ત દેશ નહીં બલ્કિ કોઈ શહર હૈ, મતલબ યહ હૈ કિ યહાં સે કિસી ભી શહર મેં ચલે જાઓ ઔર વહાં ખેતી કરો, અપની પસન્દ કી તરકારિયાં વ દાલેં ઉગાઓ ઔર ખાઓ, ઉનકી યહ માંગ ચૂંકિ ઈન્આમ કા અનાદર થા ઈસલિયે ફટકાર કે રૂપ મેં કહા ગયા કિ "તુમ્હારે લિયે વહાં તુમ્હારી મન પસન્દ ચીઝેં હૈ."
2. શાબીઈન શાબી કા બહુવચન (જમા) હૈ, યહ વે લોગ હૈ જો જરૂર શરૂઆતી દૌર મેં કિસી સચ્ચે ધર્મ (દીન) કે માનનેવાલેં રહે હોંગે (ઈસલિયે કુરઆન મેં યહૂદી, ઈસાઈ ધર્મ કે સાથ બયાન કિયા ગયા હૈ) લેકિન બાદ મેં ઉન કે અન્દર ફરિશ્તો કી પૂજા કા રિવાજ હો ગયા યા યહ કિસી ભી ધર્મ કે માનનેવાલેં ન રહે, ઈસી વજહ સે બેદીનોં કો સાબી કહા જાને લગા.
3. જબ તૌરાત કે હુકમોં કે લિયે યહૂદિયોં ને દુશ્મની કે તૌર પર કહા કિ હમ સે તો ઈન હુકમોં કા પાલન નહીં હો સકેગા તો અલ્લાહ તઆલાને તૂર પહાડ કો છત કી તરહ ઉન કે ઉપર ઉઠા દિયા, જિસસે ડર કર ઉન્હોંને પાલન કરને કા વચન દિયા.

૬૫. ઔર અવશ્ય હી તુમ્હે ઉન લોગોં કે બારે મેં ઈલ્મ ભી હૈ, જો તુમ મેં સે શનિવાર[1] કે બારે મેં હદ સે તજાઉજ કર ગયે ઔર હમ ને (ભી) કહ દિયા કિ તુમ જલીલ બન્દર બન જાઓ.

૬૬. ઈસે હમને અગલે-પિછલોં કે લિયે હોશિયાર રહને કી વજહ બના દિયા, ઔર ડરનેવાલોં કે લિયે નસીહત હૈ.

૬૭. ઔર મૂસા (અ.સ.) ને જબ અપની જાતિ સે કહા કિ અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં એક ગાય[2] જિબ્હ કરને કા હુકમ દેતા હૈ, તો ઉન્હોંને કહા કિ ''હમ સે કયોં મઝાક કરતે હો ?'' આપ ને જવાબ દિયા કિ ''મેં એસી બેવકૂફી સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ લેતા હૂં.''

૬૮. ઉન્હોંને કહા-હે મૂસા ! (અ.સ.) અલ્લાહ સે દુઆ કીજિએ કી હમેં ઉસ કે બારે મેં બતા દે, આપને ફરમાયા, સુનો ! વહ ગાય ન તો બૂઢી હો ઔર ન બછિયા, બલ્કિ દરમિયાની ઉમ્ર કી હો, અબ તુમ્હેં જો હુકમ દિયા ગયા હૈ ઉસકા પાલન કરો.

૬૯. વે ફિર કહને લગે કી અલ્લાહ સે દુઆ કીજિએ કી વહ હમેં બતા દે કિ ઉસકા રંગ કૈસા હો ? ફરમાયા વહ કહતા હૈ કિ ગાય સુનહરે તીખે રંગ કી હો, ઔર દેખને વાલોં કો ખુશ કર દેતી હો.

૭૦. વે કહને લગે કી અપને રબ સે દુઆ કીજિએ કી વહ હમેં ખોલ કર બતા દે કી વહ કૈસી હો ? ઈસ તરહ કી બહુત સી ગાયેં હૈ પતા નહીં ચલતા, અગર અલ્લાહને ચાહા તો હમેં હિદાયત હાસિલ હો જાએગી.

૭૧. ઉસ ને કહા કિ અલ્લાહ કા હુકમ હૈ કિ વહ ગાય ખેતીવાલી જમીન મેં હલ જોતનેવાલી ઔર ખેતોં કો પાની પિલાને વાલી નહી, વહ સ્વસ્થ ઔર બેદાગ હૈ, ઉન્હોંને કહા અબ આપને વાજેહ કર દિયા, ફિર ભી વહ આદેશોં કા પાલન કરનેવાલે નહી થે, લેકિન ઉસે માના ઔર ગાય કી કુર્બાની દી.

૭૨. ઔર જબ તુમ ને એક જાન કો કત્લ કર દિયા, ફિર એક-દૂસરે પર ઈલ્જામ લગાને લગે, ઔર અલ્લાહ કો તુમ્હારી છુપાઈ બાત જાહિર કરની થી.

1. શનિવાર કે દિન યહૂદિયોં કો મછલી કા શિકાર, બલ્કિ કોઈ ભી કામ કરને સે રોકા ગયા થા, લેકિન ઉન્હોંને એક બહાના નિકાલ કર અલ્લાહ કે હુકમ કી નાફરમાની કી. શનિવાર કે દિન (ઈમ્તેહાન કે લિયે) મછલિયા જયાદા આતી, ઉન્હોંને ગડઢે ખોદ લિયે તાકિ મછલિયાં ઉસ મેં ફંસી રહેં ઔર ફિર રવિવાર કે દિન ઉન કો પકડ લેતે.

2. ઈસ્રાઈલ કી ઔલાદ મેં બિના કિસી ઔલાદ કે એક આદમી થા, ઉસ કા એક હી વારિસ ઉસ કા ભતીજા થા, એક રાત ઉસ ભતીજેને અપને ચાચા કા કત્લ કરકે લાશ કિસી દૂસરે આદમી કે દરવાજે પર ડાલ દી, અસલી કાતિલ કી ખોજ મેં વે એક-દૂસરે કો કહને લગેં, આખિર મેં બાત મૂસા (અ.સ.) તક પહુંચી, તો ઉન્હેં એક ગાય જિબ્હ કરને કા હુકમ હુઆ, ગાય કે ગોશ્ત કા એક ટુકડા લાશ પર મારા ગયા, જિસસે વહ જિન્દા હો ગયા ઔર કાતિલ કો પહચાન કરાતે હી મર ગયા. (ફતહુલ કદીર)

૭૩.હમ ને કહા કિ ઉસ ગાય કા એક ટુકડા મુર્દા કે જિસ્મ પર મારો (વહ જિન્દા હો જાએગા) ઉસી તરહ અલ્લાહ તઆલા મુર્દા કો જિન્દા કરકે તુમ્હારી અકલમંદી કે લિએ નિશાનિયાં દિખાતા હૈ.

૭૪.ફિર ઉસ કે બાદ તુમ્હારે દિલ પત્થર જૈસે બલ્કિ ઉસ સે ભી જયાદા મજબૂત હો ગએ, કુછ પત્થરોં સે તો નહરેં બહ નિકલતી હૈ તથા કુછ ફટ જાતે હૈ ઔર ઉન સે પાની નિકલતા હૈ, ઔર કુછ અલ્લાહ તઆલા કે ડર સે ગિર પડતે હૈ, ઔર તુમ અલ્લાહ તઆલા કો અપને અમલ સે અન્જાન ન જાનો.

૭૫.(હે મુસલમાનો !) કયા તુમ ચાહતે હો કિ વહ (યહૂદી) તુમ્હારા યકીન કર લેં - જબકિ ઉન મેં એસે ભી હૈ જો અલ્લાહ કા કલામ સુનતે હૈં ફિર ઉસે સમઝને કે બાદ ઉસે ફેર-બદલ કર દેતે હૈ, ઔર એસા વે જાનકર કરતે હૈ.

૭૬.ઔર જબ ઈમાનવાલોં સે મિલતે હૈ તો અપની ઈમાનદારી જાહિર કરતે હૈ, ઔર જબ આપસ મેં મિલતે હૈ તો કહતે હૈ કિ મુસલમાનોં તક કયોં વહ બાતેં પહુંચાતે હો જો અલ્લાહ ને તુમ્હેં સિખાયી હૈ, કયા જાનતે નહીં કિ યે તો અલ્લાહ કે સામને તુમ પર ઉનકા સુબૂત હો જાએગા.

૭૭.કયા યે નહીં જાનતે કિ અલ્લાહ તઆલા ઉનકી છુપી ઔર જાહિર સભી બાતેં જાનતા હૈ.

૭૮.ઔર ઉન મેં સે કુછ અનપઢ એસે ભી હૈં જો ઉમ્મીદોં કે સિવાય કિતાબ નહીં જાનતે ઔર સિર્ફ અટકલ કરતે હૈ.

૭૯.ઉન લોગોં કે લિએ હલાકત હૈ, જો ખુદ અપને હાથોં લિખી કિતાબ કો અલ્લાહ કી કિતાબ કહતે હૈ, ઔર ઈસ તરહ દુનિયા (ધન) કમાતે હૈ, અપને હાથોં લિખને કી વજહ સે ઉનકી બરબાદી હૈ ઔર અપની ઈસ કમાઇ કી વજહ સે ઉનકા વિનાશ હૈ.

૮૦.ઔર યે લોગ કહતે હૈ કિ હમ તો કુછ હી દિન જહન્નમ મેં રહેંગે, (ઉન સે) કહો કિ કયા તુમ ને અલ્લાહ તઆલા સે કોઇ વાદા લિયા હૈ[1] ? અગર હૈ તો બેશક અલ્લાહ તઆલા અપના વાદા તોડેગા નહીં, યા તુમ અલ્લાહ કે ઉપર વહ બાતેં લગાતે હો જિન્હેં તુમ નહીં જાનતે[2].

1. યહૂદી કહતે થે કિ દુનિયા કા વજૂદ કેવલ સાત હજાર સાલ કે લિએ હૈ ઓર હમ હજાર સાલ કે બદલે એક દિન જહન્નમ મેં રહેંગે, ઈસ તરહ સિર્ફ સાત દિન નરક મેં રહેંગે, કુછ કહતે થે કિ હમ ને ચાલીસ દિન બછડે કી ઈબાદત કી થી, ચાલીસ દિન નરક મેં રહેંગે, અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ કિ કયા તુમ ને અલ્લાહ સે સમઝૌતા કિયા હે ? અલ્લાહ તઆલા કે સાથ ઈસ તરહ કા કોઈ વાદા નહીં હૈ.
2. યા તુમ્હારા યહ દાવા કિ અગર હમ નરક મેં ગયે ભી તો સિર્ફ કુછ દિનોં કે લિયે જાયેગે, તુમ્હારે અપની તરફ સે હૈ, ઔર ઈસ તરહ તુમ અલ્લાહ કે ઉપર એસી બાતેં લગાતે હો જિનકા તુમ્હે ખુદ ઈલ્મ નહીં હૈ, આગે અલ્લાહ તઆલા અપના વહ કાનૂન બયાન કર રહા હૈ જિસ કે આધાર પર કયામત કે દિન વહ નેકી કરને વાલે ઔર બુરોં કો ઉન કી નેકી ઔર બુરે કામ કી સજા દેગા.

૮૧.બેશક જિસને ભી ગુનાહ કિયા ઔર ઉસ કે ગુનાહ ને ઉસે ઘેર લિયા વહ જહન્નમી હૈ, વહ હમેંશા જહન્નમ મેં રહેગા.

૮૨. ઔર જો લોગ ઈમાન લાયે ઔર નેક અમલ કિયે વે જન્નતી હૈ, જો હમેશા જન્નત મેં રહેંગે.

૮૩.ઔર જબ હમ ને ઈસરાઈલ કે પુત્રોં સે વાદા લિયા કિ-તુમ અલ્લાહ કે સિવાય કિસી ઔર કી ઈબાદત ન કરના ઔર મા-બાપ કે સાથ અચ્છા સૂલુક કરના, ઔર ઉસી તરહ કરીબી રિશ્તેદારો, યતીમોં ઔર ગરીબો કે સાથ, ઔર લોગોં કો અચ્છી બાતેં બતાના, નમાઝ કાયમ કરના ઔર ઝકાત દેતે રહના, લેકિન થોડે સે લોગોં કે સિવાય તુમ સભી મુકર ગયે ઔર મુંહ મોડ લિયે.

૮૪.ઔર જબ હમ ને તુમ સે વાદા લિયા કિ આપસ મેં ખૂન ન બહાના (કત્લ ન કરના) ઔર અપનોં કો દેશ સે ન નિકાલના, તુમ ને કુબૂલ કિયા ઔર તુમ ઉસ કે ગવાહ બને.

૮૫.ફિર ભી તુમ ને અપનોં કા કત્લ કિયા ઔર અપને એક ગુટ કો દેશ સે નિકાલા ઔર ગુનાહ ઔર જલન કરને કે કામ મેં ઉન કે ખિલાફ દૂસરે કા પક્ષ લિયા, હાં જબ વે બન્દી બનકર તુમ્હારે પાસ આયે તો તુમ ને ઉન કે બદલે મેં માલ દિયા (જિસે ફિદિયા કહતે હૈ), લેકિન ઉનકા નિકાલના જો તુમ પર હરામ થા (ઉસકી કુછ ફિક્ર ન કી) કયા તુમ કિતાબ કી કુછ બાતેં માનતે હો ઔર કુછ કો નકારતે હો ? તુમ મેં સે જો ભી એસા કરે ઉસકી સઝા ઈસ કે સિવાય કયા હો કિ દુનિયા મેં જિલ્લત ઔર કયામત કે દિન કઠિન સઝાઓ કી માર ! ઔર અલ્લાહ તુમ્હારે આમાલ સે અંજાન નહી હૈ.

૮૬.યે વે લોગ હૈ જિન્હોંને દુનિયા કી જિંદગી કો આખિરત કે બદલે ખરીદ લિયા હૈ, ઉનકી ન સઝાયેં કમ હોંગી ન ઉનકી મદદ કી જાએગી.

૮૭.ઔર હમ ને મૂસા (અ.સ.) કો કિતાબ અતા કી ઔર ઉન કે બાદ લગાતાર રસૂલ ભી ભેજે ઔર હમ ને ઈસા (અ.સ.) બિન મરિયમ કો વાજેહ નિશાનિયાં અતા કી ઔર પાકીઝા રૂહ (હજરત જિબ્રીલ) સે ઉનકી તાઈદ કરાયી, લેકિન જબ કભી ભી તુમ્હારે પાસ રસૂલ વહ ચીઝ લાએ જો તુમ્હારે વિચારોં કે ખિલાફ થી, તુમ ને ફૌરન તકબ્બુર કિયા, ફિર કુછ કો તુમ ને ઝુઠલા દિયા ઔર કુછ કો કત્લ કર દિયા.

૮૮.ઔર ઉન્હોંને કહા કિ હમારે દિલ ઢંકે હુએ હૈ, (નહીં, નહીં) બલ્કિ ઉન કે કુફ્ર કી વજહ સે ઉન્હેં અલ્લાહ ને ધિત્કાર દિયા હૈ, તો ઉન મે ઈમાન વાલે સિર્ફ થોડે હૈ.[1]

1. દિલોં પર સચ્ચી બાતોં કા અસર ન પડના, કોઈ બડપ્પન કી બાત નહીં બલ્કિ યહ નિન્દનીય (જલીલ) હોને કી નિશાની હૈ, ઈસલિએ ઉનકા ઈમાન ભી તનિક હૈ (જો અલ્લાહ કે યહાં કુબૂલ નહીં હૈ) યા ઉન મેં ઈમાન લાને વાલે ભી થોડે હી લોગ હોંગે.

૮૯.ઔર જબ ઉન કે પાસ ઉનકી કિતાબ (તૌરાત) કી પુષ્ટિ (તસદીક) કરને કે લિએ એક કિતાબ (પાક કુરઆન) આ ગઈ, અગરચે ઈસ સે પહલે યે ખુદ ઈસ કે દ્વારા કાફિરોં પર જીત ચાહતે થે, તો આ જાને કે બાવજૂદ ઔર પહચાન લેને કે બાવજૂદ ઉન્હેં નકાર દિયા, અલ્લાહ (તઆલા) કી લાનત હો કાફિરોં પર.

૯૦.બહુત બુરી હૈ વહ ચીઝ જિસકે બદલે ઉન્હોંને અપને કો બેચ ડાલા, વહ ઉનકા કુફ્ર કરના હૈ અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે ઉતરી કિતાબ કો, સિર્ફ ઈસ બાત સે જલ કર કિ અલ્લાહ ને અપની નેમત અપને જિસ બન્દે પર ચાહા ઉતારા, ઈસ કારણ વે ક્રોધ (ગજબ) પર ક્રોધ કે ભાગી હો ગએ[1] ઔર ઉન કાફિરોં કે લિયે અપમાનજનક (રૂસ્વા કરને વાલા) અઝાબ હૈ.

૯૧.ઔર જબ ઉન સે કહા ગયા કિ ઉસ પર ઈમાન લાઓ જિસે અલ્લાહ ને ઉતારા હૈ, તો ઉન્હોંને કહ દિયા કિ જો હમ પર (તૌરાત) નાજિલ હુઈ ઉસ પર હમારા ઈમાન હૈ, ઔર વહ ઉસ કે સિવાય (પાક કુરઆન) કા ઈન્કાર કરતે હૈં, જબ કિ વહ સચ હૈ, ઉન કે પાસ (ધર્મગ્રન્થ) કી તસદીક કર રહા હૈ, (હે ! રસૂલ) ઉન સે કહો કિ અગર તુમ અપની કિતાબ પર યકીન રખતે હો તો ઈસ સે પહલે અલ્લાહ કે રસૂલો કા કત્લ કર્યો કિયા?

૯૨. ઔર તુમ્હારે પાસ મૂસા (અ.સ.) યહી નિશાનિયાં લેકર આએ, લેકિન ફિર ભી તુમ ને બછડે કી પૂજા કી, તુમ હો હી ઝાલિમ.

૯૩.ઔર જબ હમ ને તુમ સે વાદા લિયા ઔર તુમ પર તૂર પહાડ ખડા કર દીયા (ઔર કહ દીયા) કી હમારી અતા કી હુઇ ચીઝોં કો મજબૂતી સે પકડો ઔર સુનો, તો ઉન્હોંને કહા હમ ને સુના ઔર નાફરમાની કી, ઔર ઉન કે દિલોં મેં બછડે કા પ્રેમ (જૈસા કિ) પિલા દિયા ગયા,[2] ઉન કે કુફ્ર કી વજહ સે, (ઉનસે) કહ દીજીએ કિ તુમ્હારા ઈમાન તુમ્હે બુરા હુકમ દે રહા હૈ, અગર તુમ ઈમાન વાલે હો.

૯૪.(આપ) કહ દીજીએ કિ અગર અલ્લાહ કે પાસ આખિરત કા ઘર તુમ્હારે હી લિએ હૈ ઔર કિસી કે લિએ નહીં, તો આઓ અપની સચ્ચાઇ કી પુષ્ટિ (તસદીક) કે લિએ મૌત માંગો.

૯૫. લેકિન અપને અમલ કો દેખતે હુએ

1. ક્રોધ (ગુસ્સા) પર ક્રોધ કા મતલબ હોતા હૈ, બહુત જયાદા ક્રોધ, કર્યોકિ બાર-બાર વે ક્રોધ કા કામ કરતે રહે, જૈસા કિ તફસીલ સે ગુજર ચુકા હૈ ઔર અબ સિર્ફ હસદ કી વજહ સે કુરઆન ઔર હજરત મોહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈન્કાર કિયા.
2. એક તો પ્યાર ખુદ હી એસા જજબા હૈ કિ ઈંસાન કો અંધા ઔર બહરા બના દેતા હૈ, દૂસરે ઈસકો (પિલા દી ગઇ) સે તુલના (મુઆજના) કી ગઇ હૈ કર્યોકિ પાની ઈંસાન કે નસ-નસ ઔર જિસ્મ કી આંતોં મેં દૌડતા હૈ જબકિ ખાને કા સામાન ઈસ તરહ નહીં હોતા. (ફતહુલ કદીર)

વે કભી ભી મૌત નહી માંગેંગે ઔર અલ્લાહ (તઆલા) ઝાલિમોં કો અચ્છી તરહ જાનતા હૈ.

૯૬. બલ્કિ સબસે જયાદા દુનિયા કી જિન્દગી કો પ્યાર કરને વાલા (એ નબી !) આપ ઉન્હીં કો પાએંગે, યે જિન્દગી કી લાલચ મેં મુશરિકોં (મૂર્તિપૂજકોં) સે ભી જયાદા હૈ, ઉન મેં સે હર શખ્સ એક-એક હજાર સાલ કી ઉમ્ર ચાહતા હૈ, અગરચે યે ઉમ્ર દિયા જાના ભી ઉન્હેં અજાબોં સે નહીં બચા સકતા, અલ્લાહ (તઆલા) ઉન કે અમલ કો અચ્છી તરહ દેખ રહા હૈ.

૯૭. (એ નબી!) આપ કહ દીજિએ કિ જો જિબ્રીલ કે દુશ્મન હોં, જિસ ને આપ કે દિલ પર અલ્લાહ કા પૈગામ ઉતારા હૈ, જો પૈગામ ઉનકે પાસ કી કિતાબ કી તસદીક કરને વાલા ઔર ઈમાન વાલોં કો હિદાયત ઔર ખુશખબરી દેને વાલા હૈ, (તો અલ્લાહ ભી ઉનકા દુશ્મન હૈ)[1]

૯૮. જો ઈન્સાન અલ્લાહ કા ઔર ઉસકે ફરિશ્તો ઔર ઉસકે રસૂલોં વ જિબ્રીલ ઔર મીકાઈલ કા દુશ્મન હો, એસે કાફિરોં (અધર્મિયોં) કા દુશ્મન ખુદ અલ્લાહ હૈ.

૯૯. ઔર બેશક હમ ને આપ કી તરફ વાજેહ નિશાનિયાં ભેજી હૈં, જિનકો ફાસિકોં કે સિવાય ઔર કોઈ ઈન્કાર નહીં કરતા.

૧૦૦. યે લોગ જબ કભી ભી વાદા કરતે હૈ તો ઉન કા એક ન એક ગુટ ઉસે તોડ દેતા હૈ, બલ્કિ ઉન મેં સે જયાદાતર ઈમાન સે ખાલી હૈ.

૧૦૧. ઔર જબ કભી ઉન કે પાસ અલ્લાહ કા કોઈ રસૂલ ઉનકી કિતાબ કી તસદીક (પુષ્ટિ) કરને આયા, તો ઉન અહલે કિતાબ કે એક ગુટ ને અલ્લાહ કી કિતાબ કો ઈસ તરહ પીછે ડાલ દિયા જૈસે જાનતે નહીં થે.

1. હદીસોં મેં હૈ કિ યહૂદિયોં કે કુછ આલિમ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પાસ આયે ઔર કહા કિ અગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉનકા ઠીક જવાબ દે દિયા તો હમ ઈમાન લે આયેંગે, કયોંકિ નબી કે સિવા ઉનકા જવાબ કોઈ નહીં દે સકતા, જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉન કે સવાલોં કા જવાબ ઠીક-ઠીક દે દિયા તો ઉન્હોંને કહા કિ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પર પ્રકાશના (વહયી) કૌન લાતા હૈ ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ‘‘જિબ્રીલ’’. યહૂદી કહને લગે કિ જિબ્રીલ તો હમારા દુશ્મન હૈં, વહી તો લડાઈ, કત્લ ઔર અઝાબ લેકર ઉતરતા રહા હૈ ઔર ઈસ બહાને સે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકો માનને સે ઈન્કાર કર દિયા. (ઈબ્ને કસીર ઔર ફતહુલ કદીર)

૧૦૨. ઔર ઉસ કે પીછે લગ ગયે જિસે શૈતાન, (હજરત) સુલેમાન કે મુલ્ક મેં પઢતે થે સુલેમાન ને તો કુફ્ર ન કિયા થા બલ્કિ યહ કુફ્ર શૈતાનોં કા થા, વે લોગોં કો જાદૂ સિખાતે થે, ઔર બાબિલ મેં હારૂત ઔર મારૂત દો ફરિશ્તોં પર જો ઉતારા ગયા થા, વહ દોનોં ભી કિસી શખ્સ કો ઉસ વકત તક ન સિખાતે થે જબ તક વે યહ ન કહ દેં કિ હમ તો એક ઈમ્તેહાન હૈં, તૂ કુફ્ર ન કર, ફિર લોગ ઉન સે વહ સીખતે જિસસે પતિ-પત્ની મેં ફૂટ ડાલ દેં, હકીકત મેં વે બિના અલ્લાહ કી મર્જી કે કિસી કો કોઈ નુકસાન નહીં પહુંચા સકતે[1] યે લોગ વહ સીખતે હૈ જો ઈન્હેં ન નુકસાન પહુચાયે ઔર ન ફાયેદા પહુંચા સકે, ઔર વહ નિશ્ચિત રૂપ સે જાનતે હૈં કિ ઈસ કે લેને વાલે કા આખિરત મેં કોઈ હિસ્સા નહીં હૈ, ઔર વહ બહુત હી બુરી ચીઝ હૈ જિસકે બદલે વે અપને આપ કો બેચ રહે હૈ, અગર યે જાનતે હોતે.

૧૦૩. ઔર અગર યે લોગ ઈમાન લાતે ઔર અલ્લાહ સે ડર રખતે તો અલ્લાહ (તઆલા) કી ઔર સે ભલાઈ મિલતી, અગર યે જાનતે હોતે.

૧૦૪. એ ઈમાનવાલો ! તુમ (નબી (સ.અ.વ.)) કો રાઈના (હમારા ધ્યાન દીજિયે યા હમારા ખ્યાલ કીજિયે) ન કહા કરો, બલ્કિ ઉન્ઝુરના (હમારી ઔર દેખિયે) કહો[2] ઔર સુન્તે રહા કરો ઔર કાફિરોં કે લિયે દુખદાયી અજાબ હૈ.

૧૦૫. ન તો અહલે કિતાબ કે કાફિર ઔર ન મૂર્તિપૂજક ચાહતે હૈ કિ તુમ પર તુમ્હારે રબ કી તરફ સે ભલાઈ ઉતરે (ઉન કે ઈસ હસદ સે કયા હુઆ?) અલ્લાહ તઆલા જિસે ચાહે અપની રહમત ખાસ તરીકે સે અતા કર દે ઔર અલ્લાહ બડા ફજલ વાલા હૈ.

૧૦૬. જિસ આયત કો હમ મંસૂખ કર દેં યા ભુલા દેં ઉસસે અચ્છી યા ઉસ જૈસી ઔર લાતે હૈ[3] કયા તૂ નહી જાનતા કિ અલ્લાહ હર ચીઝ કી કુદરત રખતા હૈ.

1. યહ જાદુ ભી ઉસ સમય તક કિસી કો નુકસાન નહીં પહુંચા સકતા, જબ તક અલ્લાહ કા હુકમ ઔર મર્જી ન હો, ઈસલિયે ઉસ કે સીખને કા કયા ફાયેદા હૈ ? યહી વજહ હૈ કિ ઈસ્લામ ને જાદૂ સીખને ઔર કરને કો કુફ્ર કહા હૈ, હર તરહ કી ભલાઈ કી કામના ઔર નુકસાન સે બચાવ કે લિયે કેવલ અલ્લાહ તઆલા સે હી દુઆ કી જાયે કયોંકિ વહી હર ચીઝ કા કરને વાલા હૈ ઔર મખલૂક કા હર કામ ઉસી કી મર્જી સે હોતા હૈ.
2. રોઈના કા મતલબ હૈ, હમારા વિચાર કીજિયે, લેકિન યહૂદી અપને હસદ કી વજહ સે ઈસ લફ્જ કો થોડા સા બિગાડ કર ઈસ્તેમાલ કરતે થે જિસસે ઉસકા મતલબ બદલ જાતા થા, વે કહતે થે રોઈના જિસકા મતલબ 'હમારે ચરવાહે', યા રોઈના કા મતલબ હૈ 'મુર્ખ' વગૈરહ, અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા કિ તુમ ઉન્ઝુર્ના કહા કરો.
3. નસ્ખ કે શાબ્દિક અર્થ (લફ્જી માયને) તો ''નકલ'' કરને કે હૈ, લેકિન ધાર્મિક પરિભાષા મેં એક હુકમ કો મંસૂખ કરકે દૂસરા હુકમ ઉતારને કે હૈ, યહ બદલાવ અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે હુઆ હૈ, જૈસે આદમ (અ.સ.) કે સમય મેં સગે બહન-ભાઈ મેં શાદી જાયજ થી, બાદ મેં ઈસે હરામ કર દિયા ગયા આદિ, ઈસી તરહ કુરઆન મેં ભી અલ્લાહ તઆલા ને કુછ હુકમ મંસૂખ કરકે ઉનકી જગહ પર નયે કાનૂન ઉતારે હૈ.

૧૦૭. કયા તુઝે માલૂમ નહી કિ ધરતી ઔર આકાશોં કા મુલ્ક અલ્લાહ હી કે લિએ હૈ, ઔર અલ્લાહ કે સિવાય તુમ્હારા કોઇ સંરક્ષક (વલી) ઔર મદદગાર નહી.

૧૦૮. કયા તુમ અપને રસૂલ સે વૈસે સવાલ કરના ચાહતે હો જૈસે ઇસસે પહલે મૂસા (અ.સ.) સે પૂછા ગયા[1] (સુનો!) જો ઈમાન કો કુફ્ર સે બદલતા હૈ વહ સીધી રાહ સે ભટક જાતા હૈ.

૧૦૯. ઈન અહલે કિતાબ કે જયાદાતર લોગ સચ્ચાઇ જાહિર હો જાને કે બાવજૂદ સિર્ફ હસદ ઔર જલન કી વજહ સે તુમ્હેં ભી ઈમાન સે હટા દેના ચાહતે હૈં. તુમ ભી માફ કરો ઔર છોડ દો યહાં તક કિ અલ્લાહ અપના ફૈસલા લાગૂ કર દે, બેશક અલ્લાહ (તઆલા) હર કામ કરને કી કુદરત રખતા હૈ.

૧૧૦. તુમ નમાઝ કી અદાયગી કરો ઔર ઝકાત (ધર્મદાન) દેતે રહો ઔર જો ભલાઇ તુમ અપને લિયે આગે ભેજોગે સબ કુછ અલ્લાહ કે પાસ પા લોગે, બેશક અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે અમલ કો દેખ રહા હૈ.

૧૧૧. ઔર યે કહતે હૈં કિ જન્નત મેં યહૂદી ઔર ઇસાઇ કે સિવાય કોઇ ન જાયેગા, યે સિર્ફ ઉન કી તમન્નાયેં હૈ, ઉન સે કહો કિ અગર તુમ સચ્ચે હો તો કોઇ સુબૂત તો પેશ કરો.

૧૧૨. સુનોં ! જિસ ને અપને કો અલ્લાહ કે સપુર્દ કર દિયા, ઔર નેક હૈ ઉસી કે લિયે ઉસ કે રબ કે યહાં અજ્ર હૈ ઔર ન ઉન પર કોઇ ડર હોગા ન કોઇ ગમ.

૧૧૩. યહૂદી કહતે હૈ ઈસાઇ સહી રાસ્તે પર નહીં, ઔર ઈસાઇ કહતે હૈં કિ યહૂદી સહી રાસ્તે પર નહી, જબકિ યે તૌરાત પઢતે હૈ, ઈસી તરહ ઈન હી જૈસી બાત જાહિલ ભી કહતે હૈ,[2] કયામત કે દિન અલ્લાહ ઈન કે ઈસ ઈખ્તિલાફ કા ફૈસલા કર દેગા.

૧૧૪. ઔર ઉસ સે બડા જાલિમ કૌન હૈ? જો અલ્લાહ તઆલા કી મસ્જિદોં મેં અલ્લાહ કા ઝિક્ર કરને સે રોકે, ઔર ઉનકો બર્બાદ કરને કી કોશિશ કરે,[3] ઐસે લોગોં કો ડરતે હુએ ઉસ મેં દાખિલ હોના ચાહિએ, ઉન કે લિએ દુનિયા મેં ભી ઝિલ્લત હૈ ઔર આખિરત મેં ભી બડી-બડી સઝાયેં હૈ.

1. મુસલમાનોં (સહાબા) કો ચેતાવની (તંબીહ) દી જા રહી હૈ કિ તુમ યહૂદિયોં કી તરહ અપને રસૂલ સે અપની મનમાની ગૈરજરૂરી સવાલ મત કિયા કરો, ઈસ મેં કુફ્ર કી ઉમ્મીદ હૈ.
2. અહલે કિતાબ કે મુકાબલે મેં અરબ કે મૂર્તિપૂજક પઢે લિખે નહી થે, ઈસલિએ ઉન્હેં જાહિલ કહા ગયા, લેકિન વે ભી મૂર્તિપૂજક હોને કે બાવજૂદ યહૂદી ઔર ઈસાઇયોં કી તરહ ઈસ ઝુઠી ઉમ્મીદોં મેં લિપ્ત (મુબ્તિલા) થે કિ વહી સચ્ચાઇ પર હૈ ઈસીલિએ વે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કો અધર્મી કહતે થે.
3. તબાહી સિર્ફ યહી નહી હૈ કિ ઉસે ઢા દિયા જાયે તથા ઈમારત કો નુકસાન પંહુચાયા જાયે, બલ્કિ ઉન મેં અલ્લાહ કી ઈબાદત ઔર ઝિક્ર કરને સે રોકના, ધાર્મિક નિયમોં કી સ્થાપના (કાયમ કરના) ઔર શિર્ક કે પ્રદર્શન (મજાહિર) સે પાક કરને સે મના કરના ભી ઝુલ્મ ઔર અલ્લાહ કે ઘરોં કો બરબાદ કરના હૈ.

૧૧૫. ઔર પૂરબ વ પશ્ચિમ કા માલિક અલ્લાહ હી હૈ, તુમ જિધર ભી મુંહ કરો ઉધર હી અલ્લાહ કા મુંહ હૈ,[1] અલ્લાહ તઆલા બહુત તાકતવાલા જાનનેવાલા હૈ.

૧૧૬. ઔર યે કહતે હૈ કિ અલ્લાહ તઆલા કી ઔલાદ હૈ (નહી બલ્કિ) વહ પાક હૈ, ધરતી ઔર આકાશોં કી સારી મખલૂક પર ઉસકી હુકૂમત હૈ ઔર હર એક ઉસકા ફરમાંબરદાર હૈ.

૧૧૭. વહ આકાશોં ઔર ધરતી કા ઈજાદ કરનેવાલા હૈ, ઔર વહ જિસ કામ કા ફૈસલા કરતા હૈ કહ દેતા હૈ કિ હો જા, વહ હો જાતા હૈ.

૧૧૮. ઔર ઈસી તરહ અનપઢ લોગોં ને ભી કહા કિ ખુદ અલ્લાહ તઆલા હમ સે બાતે ક્યોં નહી કરતા યા હમારે પાસ કોઇ નિશાની ક્યોં નહી આતી, ઈસી તરહા ઐસી હી બાત ઉન કે પહલે લોગોં ને ભી કી થી, ઉન કે ઔર ઈન કે દિલ એક જૈસે હો ગયે, હમ ને તો યકીન કરને વાલોં કે લિએ નિશાનિયોં કા બયાન કર દિયા.

૧૧૯. હમ ને આપ કો હક કે સાથ ખુશખબરી દેનેવાલા ઔર આગાહ કરાનેવાલા બનાકર ભેજા હૈ ઔર નરકવાસિયોં કે બારે મેં આપ સે નહી પૂછા જાયેગા.

૧૨૦. ઔર આપ સે યહૂદી ઔર ઈસાઈ કભી ભી ખુશ ન હોગેં જબતક કિ આપ ઉન કે મજહબ કા અનુકરણ (પૈરવી) ન કર લેં, (આપ) કહ દીજિએ કિ અલ્લાહ કી હિદાયત હી હિદાયત હોતી હૈ,[2] ઔર અગર આપ ને અપને પાસ ઈલ્મ આ જાને કે બાવજૂદ ફિર ભી ઉનકી ઈચ્છાઓં કી પૈરવી કી તો અલ્લાહ કે પાસ ન તો આપ કા કોઈ વલી હોગા ન કોઈ મદદગાર.

1. હિજરત કે બાદ જબ મુસલમાન ‘બૈતુલ મુકદ્દસ’ કી ઔર મુંહ કરકે નમાઝ પઢા કરતે થે, તો મુસલમાનોં કો ઈસકા દુખ થા, ઈસ મૌકા પર યહ આયત ઉતરી, કુછ કહતે હૈ કિ યહ આયત ઉસ સમય ઉતરી જબ ‘બૈતુલ મુકદ્દસ’ સે ફિર ખાને કાઅબા કી ઔર મુંહ કરને કા હુકમ હુઆ તો યહૂદિયોં ને તરહ-તરહ કી બાતેં ગઢી, કુછ કે નજદીક ઈસકે ઉતરને કી વજહ સફર મેં સવારી પર નફિલ નમાઝોં કો પઢને કી ઈજાજત હુઈ કિ સવારી કા મુંહ કિધર ભી હો, નમાઝ પઢ સકતે હો, કભી કુછ વજહ સે જમા હો જાતે હૈ ઔર ઉન સભી કે હુકમ કે લિએ એક હી આયત ઉતરતી હૈ, ઐસી આયતોં કે લિએ કઈ કથન (અકવાલ) જમા હોતે હૈ, કિસી કથન મેં ઉતરને કી એક વજહ કા બયાન હોતા હૈ ઔર કિસી મેં દૂસરા, યે આયત ભી ઈસી તરહ કી હૈ. (અહસનુલ તફાસીર)
2. જો અબ ઈસ્લામ ધર્મ કી શકલ મેં હૈ જિસકી દાવત નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ દે રહે હૈ, ન કિ બદલે હુએ રૂપ મેં યહૂદી ઔર ઈસાઈ ધર્મ.

૧૨૧. જિન્હેં હમને કિતાબ દી[1] ઔર વે ઉસે પઢને કે હક કે સાથ પઢતે હૈં[2] વે ઈસ કિતાબ પર ભી ઈમાન રખતે હૈ ઔર જો ઈસ પર ઈમાન નહી રખતે વહ ખુદ અપના ઘાટા કરતે હૈ.

૧૨૨. એ ઈસ્રાઈલ કે પૂત્રોં ! મૈંને તુમ કો જો નેમતેં દી હૈ ઉન્હેં યાદ કરો ઔર યહ કિ મૈંને તુમ્હેં સારે જહાં મેં ફઝીલત અતા કર રખી થી.

૧૨૩. ઔર ઉસ દિન સે ડરો જિસ દિન કોઈ ઈન્સાન કિસી ઈન્સાન કો કોઈ ફાયેદા ન પહુંચા સકેગા ન કિસી ઈન્સાન સે કોઈ બદલા કુબૂલ કિયા જાયેગા ન ઉસે કોઈ સિફારિશ ફાયેદા પહુંચા સકેગી ન ઉસકી મદદ કી જાયેગી.

૧૨૪. ઔર જબ ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) કી ઉન કે રબ ને કઈ-કઈ બાતોં સે પરીક્ષા લી[3], ઔર ઉન્હોને સભી કો પૂરા કર દિખાયા તો (અલ્લાહ ને) ફરમાયા કિ મૈં તુમ્હેં લોગોં કા ઈમામ બના દુંગા, પૂછા ઔર મેરી ઔલાદ કો, જવાબ દિયા કિ મેરા વાદા જાલિમોં સે નહીં.

1. અહલે કિતાબ કે બુરે લોગોં કે બુરે ચરિત્ર ઔર અખલાક કા જરૂરી બયાન કરને કે બાદ ઉન મેં જો કુછ લોગ અચ્છે કામ કરને વાલે ઔર સચ્ચે થે, ઈસ આયત મેં ઉનકી સિફતોં ઔર ઉન કો ઈમાનવાલે હોને કી ખબર દી જા રહી હૈ, ઈન મેં અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ ઔર ઉન જૈસે ઔર ઈન્સાન હૈ જિનકો યહૂદિયોં મેં સે ઈસ્લામ ધર્મ કુબૂલ કરને કી ખુશનસીબી હાસિલ હુઈ.
2. ‘‘વહ ઈસ તરહ પઢતે હૈં, જિસ તરહ પઢને કા હક હૈ’’ કે કઈ મતલબ બયાન કિયે ગયે હૈ જૈસે (૧) ‘‘ધ્યાનપૂર્વક પઢતે હૈ’’ જન્નત કા બયાન આતા હૈ તો જન્નત કી તમન્ના કરતે હે તથા જહન્નમ કા બયાન આતા હૈ તો ઉસસે બચે રહને કી દુઆ કરતે હૈ. (૨) ઈસ કે હલાલ કો હલાલ, હરામ કો હરામ સમઝતે ઔર અલ્લાહ કે કલામ કો બદલા નહીં કરતે, જૈસે દૂસરે યહૂદી કરતે થે. (૩) ઉસ મેં જો કુછ લિખા હૈ લોગોં કો બતાતે હૈ, ઉસકી કોઈ બાત નહીં છિપાતે (૪) ઈસકી વાજેહ (સ્પષ્ટ) બાતોં કે અનુસાર અમલ કરતે હૈ, અસ્પષ્ટ (ગૈર વાજેહ) બાતોં પર ઈમાન રખતે હૈં ઔર જો બાતે સમઝ મેં નહી આતી ઉન્હેં આલિમોં સે હલ કરવાતે હૈ. (૫) ઈસકી એક-એક બાત કા પાલન કરતે હૈ. (ફતહુલ કદીર)
3. કલિમાત સે મુરાદ ધાર્મિક હુકમ, હજ કે કાનૂન, બેટે કી કુર્બાની, હિજરત, નમરૂદ કી આગ, ઔર વહ સભી ઈમ્તેહાન હૈ જિન સે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) ગુજારે ગયે, ઔર વહ હર ઈમ્તેહાન મેં કામયાબ રહે જિસકે નતીજે મેં ઈન્સાનો કે મુખિયા પદ સે સમ્માનિત (સરફરાજ) કિયે ગયે, ઈસલિએ મુસલમાન હી નહીં, યહૂદી ઈસાઈ યહાં તક કિ અરબ કે મૂર્તિપૂજકોં, સબ હી મેં ઉન કે વ્યકિતત્વ કા સમ્માન (અહતેરામ) હૈ ઔર ઉનકો અગુવા માના ઔર સમઝા જાતા હૈ.

૧૨૫. ઔર હમ ને બૈતુલ્લાહ (કઅબા) કો ઈન્સાનોં કે લિએ સવાબ ઔર અમન કી જગહ બનાયા, તુમ "મુકામે ઈબ્રાહીમ" (ઈબ્રાહીમ કા મુકામ મસ્જિદ હરામ મેં એક મુકર્રર જગહ કા નામ હૈ જો કાઅબા કે દરવાજે કે સામને થોડી બાયેં હટકર હૈ) કો "મુસલ્લા" (નમાજ પઢ નેં કા મુકામ) મુકર્રર કર લો[1], ઔર હમ ને ઈબ્રાહીમ ઔર ઈસ્માઈલ (અ.સ.) સે વાદા લિયા કિ મેરે ઘર કો તવાફ ઔર એતિકાફ કરને વાલોં ઔર રૂકુઉ કરને ઔર સજદા કરને વાલોં કે લિએ પાક ઔર સાફ રખો.

૧૨૬. ઔર જબ ઈબ્રાહીમ ને કહા, હે મેરે રબ ! તુ ઈસ જગહ કો શાન્તિમય (મામૂન) નગર બના ઔર યહાં કે રહને વાલોં કો જો અલ્લાહ ઔર કયામત કે દિન પર ઈમાન રખને વાલે હો, ફલોં કી રોજી અતા કર[2] અલ્લાહ ને કહા કિ મૈ કાફિરોં કો ભી થોડા ફાયેદા દૂંગા, ફિર ઉન્હેં આગ કે અઝાબ કી તરફ મજબૂર કર દૂંગા, યહ પહુંચને કી બુરી જગહ હૈ.

૧૨૭. જબ ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) ઔર ઈસ્માઈલ (અ.સ.) કઅબા કી બુનિયાદ (ઔર દીવારેં) ઉઠાતે જાતે થે ઔર કહતે જાતે થે કિ એ હમારે રબ ! તૂ હમ સે કુબૂલ કર તૂ હી સુનને વાલા ઔર જાનને વાલા હૈ.

૧૨૮. હે હમારે રબ ! હમેં અપના ફરમાંબરદાર બના ઔર હમારી ઔલાદ મેં સે એક સમૂહ કો અપના ફરમાંબરદાર બના ઔર હમેં અપની ઈબાદતેં સિખા ઔર હમારી તૌબા કુબૂલ કર, તૂ તૌબા કુબૂલ કરને વાલા, રહમ કરને વાલા હૈ.

૧૨૯. હે હમારે રબ ! ઉન મેં, ઉન્હીં મેં સે એસ રસૂલ (ઈશદૂત) ભેજ[3], જો ઉનકે પાસ તેરી આયતેં પઢેં ઔર ઉન્હેં કિતાબ વ હિકમત સિખાયેં[4] ઔર ઉન્હેં પાક કરેં, બેશક તૂ ગાલિબ ઔર હિકમત વાલા હૈ.

1. 'ઈબ્રાહિમ કા મુકામ' સે મતલબ વહ પત્થર હૈ, જિસ પર ખડે હોકર હજરત ઈબ્રાહિમ અલ્યહિસ્સલામ કાઅબા કો બનાયા કરતે થે, ઈસ પત્થર પર હજરત ઈબ્રાહિમ અલ્યહિસ્સલામ કે પૈર કે નિશાન હૈં. અબ ઈસ પત્થર કો એક શીશે મેં મહફૂજ કર દિયા ગયા હૈ, જિસે હર હાજી ઔર ઉમરા કરને વાલા ઈન્સાન બૈતુલ્લાહ કી જિયારત કે વકત દેખ સકતા હૈ, ઈસ જગહ પર તવાફ પૂરા કરને કે બાદ દો રકાઅત નમાજ પઢના સુન્નત હૈ.
2. અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત ઈબ્રાહિમ કી યે દુઆએં કુબૂલ કી, યહ નગર શાન્તિ (અમન) કિ નગરી ભી હૈ, ઔર ખેતી ન હોને કે બાવજૂદ ભી દુનિયા કે સભી ફલ ઔર હર તરહ કે અનાજ કી અધિકતા કો દેખ કર ઈન્સાન દંગ હો જાતા હૈ.
3. યહ હઝરત ઈબ્રાહીમ ઔર ઈસ્માઈલ કી આખિરી દુઆ હૈ, યહ ભી અલ્લાહ તઆલા ને કુબૂલ કિયા ઔર હજરત ઈસ્માઈલ (અ.સ.) કી ઔલાદ મેં સે હજરત મોહમ્મદ રસૂલ અલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો રસૂલ બનાયા, ઈસીલિએ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "મૈં અપને બાપ હજરત ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) કી દુઆ, હજરત ઈસા કી ખુશખબરી ઔર અપની માં કા ખ્વાબ હૂં." (મુસનદ અહમદ સસંદર્ભ ઈબ્ને કસીર)
4. કિતાબ સે મતલબ કુરઆન કરીમ ઔર હિકમત (વિજ્ઞાન) સે મતલબ હદીસ હૈ.

૧૩૦. ઔર ઈબ્રાહીમ કે ધર્મ (દીન) સે વહી મુંહ મોડેગા જો ખુદ બેવકૂફ હો, હમ ને તો ઉસે દુનિયા મેં ભી અપના લિયા ઔર આખિરત મેં ભી વહ નેક લોગોં મેં સે હૈ.

૧૩૧. જબ (ભી) ઉન કે રબ ને કહા કિ આત્મસમર્પણ કર દો તો કહા કિ મૈંને સારે જહાં કે રબ કે લિએ આત્મસમર્પણ કર દિયા.

૧૩૨. ઈસી કી વસીયત ઈબ્રાહીમ ઔર યાકૂબ ને અપની ઔલાદ કો કી, કિ હમારે બચ્ચોં ! અલ્લાહ (તઆલા) ને તુમ્હારે લિએ ઈસ ધર્મ કો નિર્ધારિત કર દિયા હૈ, ખબરદાર ! તુમ મુસલમાન હી મરના.[1]

૧૩૩. કયા તુમ (હજરત) યાકૂબ કી મૌત કે વકત હાજિર થે? જબ ઉન્હોંને અપની ઔલાદ સે કહા કિ તુમ મેરી મૌત કે બાદ કિસકી ઈબાદત કરોગે, તો સભી ને જવાબ દિયા થા કિ આપ કે રબ કી ઔર આપ કે બુજુર્ગ ઈબ્રાહીમ ઔર ઈસ્માઈલ ઔર ઈસહાક કે માબૂદ કી, જો એક હી હૈ ઔર હમ ઉસી કે તાબેદાર રહેંગે.

૧૩૪. યહ ઉમ્મત તો ગુજર ચુકી, જો ઉન્હોંને કિયા વો ઉન કે લિએ હૈ ઔર જો તુમ કરોગે વહ તુમહારે લિએ હૈ, ઉન કે અમલ કે બારે મેં તુમ સે નહીં પૂછા જાયેગા.

૧૩૫. યે કહતે હૈ કિ યહૂદી ઔર ઈસાઈ બન જાઓ તો હિદાયત પાઓગે, તુમ કહો કિ સહી રાસ્તે પર તો ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) કે પૈરોકાર હૈં, ઔર ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) સિર્ફ અલ્લાહ કે ફરમાબર્દાર થે વે મૂર્તિપૂજક નહીં થે.[2]

૧૩૬. એ મુસલમાનોં ! તુમ સબ કહો હમ અલ્લાહ પર ઈમાન લાયે ઔર ઉસ પર ભી જો હમારી તરફ ઉતારી ગઈ ઔર જો ઈબ્રાહીમ, ઈસ્માઈલ, ઈસહાક, યાકૂબ ઔર ઉનકી ઔલાદ પર ઉતારી ગઈ ઔર જો કુછ અલ્લાહ કી તરફ સે મુસા, ઈસા ઔર દૂસરે નબિયોં કો દિયે

1. હજરત ઈબ્રાહીમ અલ્યહિસ્સલામ ઔર હજરત યાકૂબ અલ્યહિસ્સલામ ને સત્યધર્મ કી વસીયત અપની ઔલાદ કો કિ જો યહૂદી ધર્મ નહી, ઈસ્લામ ધર્મ હી હૈ. જૈસા કિ યહાં ભી ઈસકા બયાન મૌજૂદ હૈ ઔર કુરઆન કરીમ મેં કઈ જગહોં પર ભી ઈસકા તફસીલી બયાન હૈ.

2. યહૂદી મુસલમાનોં કો યહૂદી ધર્મ કી ઔર ઈસાઈ ઈસાઈ ધર્મ કી દાવત દેતે ઔર કહતે કિ હિદાયત કા નૂર ઈસી મેં હૈ. અલ્લાહ તઆલા ને કહા કિ ઉન સે કહો કિ હિદાયત ઈબ્રાહીમ કે ધર્મ કી અનુકરણ (પૈરવી) મેં હૈ, જો હનીફ થા (યાની સિર્ફ એક અલ્લાહ હી કા પૈરોકાર ઔર ઉસકી ઈબાદત કરને વાલા) વહ મૂર્તિપૂજક નહીં થા.

ગએ, હમ ઉન મેં સે કિસી કે બીચ ફર્ક નહીં કરતે, હમ અલ્લાહ કે તાબેદાર હૈ.[1]

૧૩૭. અગર વહ તુમ જૈસા ઈમાન લાએ તો હિદાયત પાએંગે, ઔર અગર મુંહ મોડે તો ખિલાફ મેં હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) ઉન સે નિકટ ભવિષ્ય (મુસ્તકબિલ) મેં તુમ્હારી મદદ કરેગા. વહ અચ્છી તરહ સે સુનને ઔર જાનને વાલા હૈ.

૧૩૮. અલ્લાહ કા રંગ અપનાઓ ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સે અચ્છા રંગ કિસકા હોગા?[2] હમ તો ઉસી કી ઈબાદત કરને વાલે હૈ.

૧૩૯. (આપ) કહ દીજિએ કયા તુમ હમ સે અલ્લાહ કે બારે મેં ઝગડતે હો, જો હમારા ઔર તુમ્હારા રબ હૈ, હમારે લિએ હમારે અમલ હૈ, તુમ્હારે લિએ તુમ્હારે અમલ, હમ તો ઉસી કે લિએ મુખ્લિસ હૈં.

૧૪૦. કયા તુમ કહતે હો ઈબ્રાહિમ, ઈસ્માઈલ, ઈસહાક ઔર યાકૂબ ઔર ઉનકી ઔલાદ યહૂદી યા ઈસાઈ થી? કહ દો કયા તુમ જયાદા જાનતે હો યા અલ્લાહ (તઆલા) ? અલ્લાહ કે પાસ સુબુત છુપાને વાલોં સે જયાદા જાલિમ ઔર કૌન હૈ ? ઔર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે અમલ સે ગાફિલ નહીં.

1. યાની ઈમાન યહ હૈ કિ સભી નબિયોં કો અલ્લાહ તઆલા કી ઔર સે જો કુછ મિલા યા ઉન પર ઉતરા, સભી પર ઈમાન લાયા જાએ, કિસી ભી કિતાબ યા રસૂલ કા ઈન્કાર ન કિયા જાએ, કિસી એક કિતાબ યા નબી કો માનના, કિસી કો ન માનના, યહ નબિયોં મેં ફર્ક જાહિર કરતા હૈ જિસે ઈસ્લામ ને ઠીક નહી કહા હૈ, લેકિન અબ અમલ કેવલ કુરઆન કરીમ કે કાનૂનોં ઔર આદેશાનુસાર હોંગે, પહલે કિતાબોં મેં લિખી હુઈ કે અનુસાર નહી, કયોંકિ પહલે તો વે અપને અસલ રૂપ (શકલ) મેં નહી હૈ, પરિવર્તિત (બદલે હુએ) હૈ, દૂસરે કુરઆન ને ઉન સભી કે હુકમોં કો મંસૂખ કર દિયા હૈ.

2. ઈસાઈયોં ને એક પીલે રંગ કા પાની નિર્ધારિત (મુકર્રર) કર રખા હૈ, જો હર ઈસાઈ લડકે કો ઔર હર ઉસ ઈન્સાન કો ભી દિયા જાતા હૈ જિસકા મકસદ ઈસાઈ ધર્મ કુબૂલ કરના હોતા હૈ. ઈસ રિતિ કા નામ ઉન કે યહાં ''બૈપ્ટિજમ'' હૈ. યહ ઉન કે યહાં બહુત જરૂરી હૈ ઈસ કે બિના વે કિસી કે પાક હોને કી કલ્પના (તસવ્વુર) નહીં કરતે, અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકા ખંડન (તરદીદ) કિયા હૈ ઔર કહા હૈ કિ સચ્ચા રંગ તો અલ્લાહ કા રંગ હૈ, ઉસ સે બડા કોઈ રંગ નહીં. અલ્લાહ કે રંગ કા મતલબ વહ પ્રાકૃતિક ધર્મ હૈ, યા ઈસ્લામ ધર્મ હૈ, જિસકી તરફ હર નબી ને અપને-અપને જમાને મેં અપની-અપની ઉમ્મત કો દાવત દિયા યા 'એકેશ્વરવાદ' (તોહીદ) કી દાવત.

૧૪૧. યહ સમુદાય (ઉમ્મત) હૈ જો ગુજર ચુકા, જો ઉન્હોંને કિયા ઉન કે લિએ હૈ ઔર જો તુમ ને કિયા તુમ્હારે લિયે, તુમ સે ઉન કે અમલ કે બારે મેં સવાલ નહી કિયા જાએગા.[1]

૧૪૨. કરીબ હી બેવકૂફ લોગ કહેંગે કિ જિસ કિબ્લા (જિસ દિશા કી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પઢી જાતી હૈ) પર યહ થે ઉસ સે ઈન્હેં કિસ ચીઝ ને ફેર દિયા ? (આપ) કહ દીજિએ કિ પૂરબ ઔર પશ્ચિમ કા માલિક અલ્લાહ (તઆલા) હૈ વહ જિસે ચાહે સીધા રાસ્તા દિખાતા હૈ.[2]

૧૪૩. ઔર હમ ને ઈસી તરહ તુમ્હેં બીચ કી (સંતુલિત) ઉમ્મત બનાયા હૈ.[3] તાકિ તુમ લોગોં પર ગવાહ હો જાઓ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) તુમ પર ગવાહ હો જાએં ઔર જિસ કિબ્લે પર તુમ પહલે સે થે, ઉસે હમ ને સિર્ફ ઈસલિએ મુકર્રર કિયા થા કિ હમ જાન લેં કિ રસૂલ કે સચ્ચે તાબેદાર કૌન-કૌન હૈં ઔર કૌન હૈ જો અપની એડિયોં કે બલ પલટ જાતા હૈ, જબકિ યહ કામ કઠિન હૈ, લેકિન જિન્હેં અલ્લાહ ને હિદાયત દી હૈ (ઉન પર કોઈ કઠિનાઈ નહીં) અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારા ઈમાન બર્બાદ નહી કરેગા, અલ્લાહ (તઆલા) લોગોં કે સાથ પ્યાર ઔર રહમ કરને વાલા હૈ.

૧૪૪. હમ આપ કે મુંહ કો આસમાન કી તરફ, બાર-બાર ઉઠતે હુએ દેખ રહે હૈં, અબ હમ આપ કો ઉસ કિબ્લે કી તરફ ફેર દેંગે, જિસ સે આપ ખુશ હો જાયેં, આપ અપના મુંહ મસ્જીદ હરામ (કઅબા) કી તરફ ફેર લેં ઔર આપ જહાં કહીં ભી હોં આપ અપના મુંહ ઉસી ઔર ફેરા કરેં. અહલે કિતાબ કો ઈસ બાત કે અલ્લાહ કી તરફ સે સચ હોને કા સચ્ચા ઈલ્મ હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉન અમલોં સે ગાફિલ નહીં, જો યે કરતે હૈ.

1. ઈસ આયત મેં ફિર ફાયેદા ઔર અમલ કી વિશેષતા (ફજીલત) કા બયાન-કરકે બુઝુર્ગો ઔર મહાત્માઓં સે રિશ્તા યા ઉન પર ભરોસા કો બેકાર બતાયા ગયા હૈ, કયોંકિ "જિસકો ઉસકા કર્મ (અમલ) પીછે છોડ ગયા, ઉસકા વંશ ઉસે આગે નહી બઢાએગા" (સહીહ મુસ્લિમ) મતલબ હૈ કિ બુઝુર્ગો કે અચ્છે કામ સે તુમ્હેં કોઈ ફાયેદા ઔર ઉન કે ગુનાહોં પર તુમ સે કોઈ પૂછતાછ ન હોગી, બલ્કિ ઉન કે અમલ કે બારે મેં તુમ સે યા તુમ્હારે અમલ કે બારે મેં ઉન સે નહીં પૂછા જાએગા. "કોઈ કિસી કા બોઝ નહીં ઉઠાએગા" (સૂર ફાતિર-૧૮) "ઈન્સાન કે લિએ વહી કુછ હૈ જિસ કે લિએ ઉસ ને કોશિશ કી" (સૂર અલ-નજમ ૩૯)
2. યહ આયત કિબ્લા કે બારે મેં નાજિલ હુઈ.
3. વસતુન કા મતલબ હૈ, 'મધ્ય' (બીચ), લેકિન યહ બળાઈ ઔર ફજીલત કે લિએ ભી ઈસ્તેમાલ હોતા હૈ, યહાં ભી ઈસી મતલબ મેં ઈસ્તેમાલ હુઆ હૈ.

૧૪૫. ઔર આપ અગર અહલે કિતાબ કો સભી સુબૂત પેશ કર દેં, ફિર ભી વે આપ કે કિબ્લે કા અનુકરણ (પૈરવી) નહી કરેંગે ઔર ન આપ ઉન કે કિબ્લે કો માનને વાલે, ન યે આપસ મેં એક-દૂસરે કે કિબ્લે કો માનને વાલે હૈ. અગર આપ ઈસ કે બાવજૂદ કિ આપ કે પાસ ઈલ્મ આ ચુકા ફિર ભી ઉનકી ઈચ્છાઓં કો પૂરી કરને કે લિએ પૈરવી કરને લગેં તો બેશક આપ ભી જાલિમ હો જાએંગે.[1]

૧૪૬. જિન્હેં હમને કિતાબ દી હૈ વે તો ઈસે એસા પહચાનતે હૈ, જૈસે કોઈ અપને પુત્રોં કો પહચાનતા હૈં, ઉનકા એક ગુટ સચ કો પહચાન કર ફિર છુપાતા હૈ.

૧૪૭. આપકે રબ કી તરફ સે યહ પૂરા સચ હૈ, હોશિયાર ! આપ શક કરને વાલોં મેં સે ન હોં.

૧૪૮. ઔર હર ઈન્સાન એક ન એક ઓર આકૃષ્ટ (મુતવજ્જિહ) હો રહા હૈ, તુમ નેકી કી તરફ દૌડો જહાં કહી ભી તુમ રહોગે, અલ્લાહ તુમ્હેં લે આયેગા, અલ્લાહ (તઆલા) કો હર ચીઝ કી કુદરત હૈ.

૧૪૯. ઔર આપ જહાં સે નિકલેં અપના મુંહ મસ્જિદે હરામ કી તરફ કર લિયા કરેં, યહી સચ હૈ આપ કે રબ કી તરફ સે ઔર જો કુછ તુમ કર રહે હો ઉસ સે અલ્લાહ અન્જાન નહીં.

૧૫૦. ઔર જિસ જગહ સે આપ નિકલે અપના મુંહ મસ્જિદે હરામ કી તરફ ફેર લેં ઔર જહાં કહીં તુમ રહો અપના મુંહ ઉસી તરફ કર લિયા કરો, તાકિ લોગોં કી કોઈ હુજ્જત તુમ પર બાકી ન રહ જાએ, ઉનકે સિવાય જિન્હોંને ઉન્મેં સે જુલ્મ કિયે હૈં, તુમ ઉન સે મત ડરો,[2] મુઝ સે હી ડરો તાકિ મૈં અપની નેમત તુમ પર પૂરી કર દૂં ઔર ઈસ લિએ ભી કિ તુમ હિદાયત પા સકો.

૧૫૧. જિસ તરહ હમ ને તુમ મેં તુમ્હી મેં સે રસૂલ (ઈશદૂત-મોહમ્મદ સ.અ.વ.) કો ભેજા, જો હમારી આયતે (પાક કુરઆન) તુમ્હારે સામને તિલાવત કરતા હૈ ઔર તુમ્હેં પાક કરતા હૈ ઔર તુમ્હેં કિતાબ ઔર હિકમત ઔર ઉન બાતોં કા જિન સે તુમ લાઈલ્મ થે ઈલ્મ દે રહા હૈ.

૧૫૨. ઈસલિએ તુમ મુઝે યાદ કરો મૈં ભી તુમ્હેં યાદ કરૂંગા ઔર મેરે શુક્રગુજાર રહો ઔર નાશુક્રી સે બચો.

૧૫૩. હે ઈમાનવાલો! સબ્ર ઔર નમાજ કે જરિયે મદદ ચાહો, અલ્લાહ (તઆલા) સબ્ર કરને વાલોં કા સાથ દેતા હૈ[3]

1. યહ ચેતાવની (તંબીહ) પહલે ગુજર ચુકી હૈ, મકસદ ઉમ્મત કો હોશિયાર કરના હૈ કિ કુરઆન ઔર હદીસ કે ઈલ્મ કે બાવજૂદ અહલે બિદઅત કે પીછે લગના જુલ્મ ઔર ભટકાવ હૈ.
2. જાલિમોં સે ન ડરો, યાની મૂર્તિપૂજકોં કી બાતોં કી ફિક્ર ન કરો.
3. ઈન્સાન કી દો હી હાલતેં હોતી હૈં, સુખ-સુવિધા (એશો-આરામ) યા દુઃખ ઔર મુસીબત, સુખ મેં અલ્લાહ કા શુક્ર કરને પર જોર ઔર દુખ મેં સબ્ર ઔર અલ્લાહ સે મદદ લેને પર બલ હૈ.

૧૫૪. ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કી રાહ મેં શહીદ હોને વાલોં કો મુર્દા ન કહો,[1] વે જિન્દા હૈ, લેકિન તુમ નહીં સમઝતે.

૧૫૫. ઔર હમ કિસી ન કિસી તરહ તુમ્હારા ઈમ્તેહાન જરૂર લેંગે, દુશ્મન કે ડર સે, ભુખ-પ્યાસ સે, માલ વ જાન, ફલોં કી કમી સે ઔર ઉન સબ્ર કરને વાલોં કો ખુશખબરી દે દીજિએ.

૧૫૬. ઉન્હેં જબ કભી ભી કોઇ કઠિનાઇ આતી હૈ, તો કહ દિયા કરતે હૈં કિ હમ તો ખુદ અલ્લાહ (તઆલા) કે લિએ હૈ ઔર હમ ઉસી કી ઓર લૌટને વાલે હૈ.

૧૫૭. યહી હૈ જિન પર ઉન કે રબ કી રહમત ઔર નવાજિશેં હૈં ઔર યહી લોગ સચ્ચે રાસ્તે પર હૈં.

૧૫૮. બેશક સફા (પહાડ) ઔર મરવહ (પહાડ) અલ્લાહ (તઆલા) કી નિશાનિયોં મેં સે હૈ,[2] ઈસલિએ અલ્લાહ કે ઘર કા હજ ઔર ઉમરા કરને વાલે પર ઈનકા તવાફ કર લેને મેં ભી કોઇ હર્જ નહીં, અપની ખુશી સે ભલાઇ કરને વાલોં કા અલ્લાહ સમ્માન કરતા હૈ ઔર ઉનહેં અચ્છી તરહ જાનને વાલા હૈ.

૧૫૯. જો લોગ હમારી ઉતારી હુઇ નિશાનિયોં ઔર નિર્દેશોં (હિદાયત) કો છુપાતે હૈં ઈસ કે બાવજૂદ કિ હમ ઉસે અપની કિતાબ (પાક કુરઆન) મેં લોગોં કે લિએ બયાન કર ચુકે હૈં ઉન લોગોં પર અલ્લાહ કી ઔર સભી ધિક્કારને વાલોં કી ધિક્કાર હૈં.[3]

૧૬૦. લેકિન વહ લોગ જો તૌબા કર લેં ઔર સુધાર કર લેં ઔર બયાન કરેં તો મૈં ઉનકી તૌબા કુબૂલ કર લેતા હૂઁ, ઔર મૈં તૌબા કુબૂલ કરને વાલા ઔર રહમ કરને વાલા હૂઁ.

૧૬૧. બેશક જો કાફિર કુફ્ર કી હાલત મેં મર જાએં ઉન પર અલ્લાહ કી ઔર ફરિશ્તોં કી ઔર સભી લોગોં કી લાનત હૈ.

૧૬૨. જિસ મેં વે હમેશા રહેંગે ન ઉન સે અજાબ હલ્કા કિયા જાએગા ઔર ન ઉન્હેં ઢીલ દી જાયેગી.

1. શહીદોં કો મરા હુઆ ન કહના ઉનકે માન-સમ્માન કે લિએ હૈ, યહ જિન્દગી બર્ઝખ (આલોક-પરલોક કે બીચ કા જીવન હૈ) જિસે હમારી અકલ સમઝને મેં કાસિર હૈ, યહ જિન્દગી સમ્માન કે અનુસાર નબિયોં, ઈમાનવાલોં યહાં તક કિ કાફિરોં કો ભી હાસિલ હૈ, શહીદ કી રૂહ ઔર કુછ કૌલ કે અનુસાર ઈમાન વાલોં કી રૂહેં ભી એક ચિડિયા કી શકલ મેં જન્નત મેં જહાં ચાહતી હૈ ફિરતી હૈ. (ઈબ્ને કસીર ઔર સૂર : આલે-ઈમરાન ૧૬૯ દેખેં)
2. શઆઈર બહુવચન (જમા) શઈરતુન કા હૈ, જિસકા મતલબ નિશાની કે હૈ, યહાં હજ કે કામ (જૈસે અરફાત મેં રૂકના, સઈ કરના, (સફા-મરવહ પહાડોં કે બીચ મુકર્રર રાસ્તે કા ચક્કર લગાના, કંકરિયાં મારના, કુર્બાની દેના સે) મુરાદ હૈ જો અલ્લાહ તઆલા ને મુકર્રર કિયા હૈ.
3. અલ્લાહ તઆલા ને જો બાતેં અપની કિતાબ મેં ઉતારી હૈં ઉન્હેં છિપાના ઈતના બડા ગુનાહ હૈ કિ અલ્લાહ કી લાનતોં કે સિવા દૂસરે લાનતેં કરને વાલોં કે જરિયે ભી લાનત કી જાતી હૈ.

૧૬૩. ઔર તુમ સબ કા માબૂદ એક અલ્લાહ હી હૈ ઉસ કે સિવાય કોઇ સચ્ચા માબૂદ નહીં, વહ બહુત કૃપાલુ ઔર બડા દયાલુ હૈ.

૧૬૪. બેશક આકાશ ઔર ધરતી કા બનાના, રાત દિન કા ફેર બદલ, નાવોં કા લોગોં કો ફાયેદા દેને વાલી ચીઝોં કો લેકર સમુદ્ર મેં ચલના, આકાશ સે વર્ષા ઉતાર કર મુર્દા ધરતી કો જિન્દા કર દેના, ઈસ મેં હર તરહ કે જીવ કો ફૈલા દેના, હવા કી દિશા પરિવર્તન (બદલના) કરના, ઔર બાદલ જો આકાશ વ ધરતી કે બીચ મુસખ્ખર હૈ ઇસ મેં અકલમંદો કે લિએ અલ્લાહ કી કુદરત કી નિશાની હૈ.

૧૬૫. ઔર કુછ લોગ એસે ભી હૈ જો અલ્લાહ કે સાઝીદાર દૂસરોં કો ઠહરા કર ઉનસે એસા પ્રેમ રખતે હૈં જેસા પ્રેમ અલ્લાહ સે હોના ચાહિએ ઔર ઈમાનવાલે અલ્લાહ સે પ્રેમ મેં સખ્ત હોતે હૈ, કાશ કિ મૂર્તિપૂજક જાનતે જબકિ અલ્લાહ કે અજાબોં કો દેખકર (જાન-લેંગે) કિ સભી તાકાત અલ્લાહ હી કો હૈ ઔર અલ્લાહ સખ્ત અજાબ દેને વાલા હૈ. (તો કભી ભી મૂર્તિપૂજા ન કરતે)

૧૬૬. જિસ સમય મુખિયા લોગ અપને પૈરોંકારોં સે અલગ હો જાયેંગે ઔર અજાબ કો અપની આંખોં સે દેખ લેંગે ઔર સભી રિશ્તે ટૂટ જાયેંગે.

૧૬૭. ઔર તાબેદાર કહને લગેંગે, કાશ હમ દુનિયાં કી તરફ દોબારા જાયેં તો હમ ભી ઉન સે ઈસી તરહ અલગ હો જાએં, જૈસે યે હમ સે હૈ ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલા ઉન્હેં ઉન કે અમલ દિખાએગા ઉનકો પછતાવે કે લિએ, યે કભી ભી જહન્નમ સે ન નિકલ પાએંગે.[1]

૧૬૮. હે લોગોં ! ધરતી મેં જિતની ભી હલાલ ઔર પાક ચીઝેં હૈ, ઉન્હેં ખાઓ-પિયો ઔર શૈતાન કે રાસ્તે પર ન ચલો,[2] વહ તુમ્હારા ખુલા દુશ્મન હૈ.

૧૬૯. વહ તુમ્હેં સિર્ફ બુરાઇ ઔર બેહયાઇ કા ઔર અલ્લાહ (તઆલા) પર ઉન બાતોં કે કહને કા હુકમ દેતા હૈ જિનકા તુમ્હેં ઈલ્મ નહીં.

૧૭૦. ઔર ઉન સે જબ કભી કહા જાતા હૈ કિ અલ્લાહ (તઆલા) કી ઉતારી હુઇ કિતાબ પર અમલ કરો તો જવાબ દેતે હૈં કિ હમ તો ઉસ રાસ્તે કા પાલન કરેંગે જિસ પર હમ ને અપને બુજુર્ગો (બાપ-દાદા) કો પાયા, જબકિ ઉન કે બુજુર્ગ બેવકૂફ ઔર ભટકે હુએ હોં.[3]

1. મુશરિક આખિરત મેં ધર્મગુરૂ ઔર ધર્માચારિયોં કી મજબૂરી ઔર ખ્યાનત પર અફસોસ કરેંગે, લેકિન ઇસ અફસોસ કા કોઈ ફાયેદા ન હોગા, કાશ દૂનિયા મેં હી શિર્ક સે તૌબા કર લેં.
2. યાની શૈતાન કે તાબેદાર બનકર અલ્લાહ કી હલાલ કી હુઇ ચીઝોં કો હરામ ન કહો, જિસ તરહ સે મૂર્તિપૂજકોં ને કિયા કિ અપની મૂર્તિયોં કે નામ સે સમર્પિત (વકફ) જાનવરોં કો અપને લિએ હરામ કર લેતે થે, જિસકા તફસીલી બયાન સૂર : અલ-અન્આમ મેં આયેગા.
3. આજ ભી અહલે બિદઅત કો સમઝાયા જાએ કિ ઈન નઈ બાતોં કી ધર્મ મેં કોઈ કીમત નહી, તો વહ યહી જવાબ દેંગે કિ યે રીતિ-રિવાજ હમારે બુજુર્ગો સે ચલી આ રહી હૈ, જબકિ બુજુર્ગ ભી દીન કે ઈલ્મ સે નાવાકિફ ઔર હિદાયત સે મહરૂમ હો સકતે હૈ, ઇસલિએ મજહબી દલીલોં કે સુબૂત કે સામને બુજુર્ગો કે હુકમ કો માનના, ઇમામોં કી પૈરવી (બિના સુબૂત કે ઉનકી બાત માને જાના) પૂરી તરહ સે ભટકાવ હૈ, અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોં કો ભટકાવ કે દલદલ સે નિકાલે.

૧૭૧. ઔર કાફિર ઉન જાનવરોં કી તરહ હૈ જો અપને ચરવાહે કી સિર્ફ પુકાર ઔર આવાજ હી કો સુનતે હૈં (સમઝતે નહી) વહ બહરે ગૂંગે ઔર અંધે હૈં, ઉન્હેં અકલ નહી હૈ.[1]

૧૭૨. એ ઈમાનવાલો! જો (પાક) ચીઝ હમ ને તુમ્હેં અતા કી હૈં, ઉન્હેં ખાઓ-પિયો ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કે શુક્રગુજાર રહો, અગર તુમ સિર્ફ ઉસી કી ઈબાદત કરતે હો.[2]

૧૭૩. તુમ પર મુર્દા ઔર ખૂન (બહા હુઆ), સૂઅર કા ગોશ્ત ઔર વહ હર ચીઝ જિસ પર અલ્લાહ કે નામ કે સિવાય દૂસરોં કે નામ પુકારે જાયેં હરામ હૈ, લેકિન જો મજબૂર હો જાયે ઔર વહ સીમા ઉલ્લંઘન કરને વાલા ઔર જાલિમ ન હો, ઉસકો ઉન કો ખાને મેં કોઈ ગુનાહ નહીં, અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.

૧૭૪. બેશક જો લોગ અલ્લાહ તઆલા કી ઉતારી હુઇ કિતાબ છિપાતે હૈ, ઔર ઉસે થોડી-થોડી કીમત પર બેચતે હૈં, યકીન કરો વે અપને પેટ મેં આગ ભર રહે હૈં, કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉન સે બાત ભી નહી કરેગા, ન ઉન્હેં પાક કરેગા, ઉન કે લિએ સખ્ત અજાબ હૈં.

૧૭૫. યહી વહ લોગ હૈ જિન્હોંને ગુમરાહી કો હિદાયત કે બદલે ઔર અજાબ કો મગફિરત કે બદલે ખરીદ લિયા હૈ, યહ લોગ આગ કા અજાબ કિતના સહન કરનેં વાલે હૈં.

૧૭૬. ઈન અજાબોં કી વજહ યહી હૈ કિ અલ્લાહ તઆલા ને સચ્ચી કિતાબ ઉતારી ઔર ઈસ કિતાબ મેં ઈખ્તિલાફ રખને વાલે જરૂર દૂર કે વિભેદ (ખિલાફ) મેં હૈં.

1. ઈન કાફિરોં કી મિસાલ, જિન્હોંને અપને બુઝુર્ગો કી પૈરવી મેં અપની અકલ ઔર ઈલ્મ કો છોડ દિયા હૈ, ઉન જાનવરોં કી તરહ હૈ, જિનકો ચરવાહા બુલાતા ઔર પુકારતા હૈ, તો વહ જાનવર આવાજ તો સુનતે હૈ, લેકિન યહ નહી સમઝતે કિ ઉન્હેં કયોં બુલાયા ઔર પુકારા જા રહા હૈ ? ઈસી તરહ યહ તાબેદાર ભી બહરે હૈ કિ સચ કી આવાજ નહીં સુનતે, ગૂંગે હૈ કિ સચ બાત મુંહ સે નહી નિકાલતે, અંધે હૈ કિ સચ દેખ નહીં સકતે ઔર અકલ સે ખાલી હૈં કિ સચ કી દાવત ઔર એકેશ્વરવાદ (તૌહીદ) ઔર સુન્નત કી દાવત કો સમઝને કે લાયક નહીં હૈ, યહાં દુઆ સે કરીબ કી આવાજ ઔર નિદાઅ સે દૂર કી આવાજ મુરાદ હૈ.

2. ઈસ મેં ઈમાનવાલોં કો ઉન સભી ચીઝોં કે ખાને કા હુકમ હૈ, જિન્હેં અલ્લાહ ને હલાલ કી હૈં ઔર ઉસ પર અલ્લાહ કા શુક્રગુજાર હોને કી બાત કહી ગયી હૈ, ઉસ સે તો એક બાત યહ માલૂમ હુઇ કિ અલ્લાહ કી હલાલ કી હુઇ ચીઝ હી પાક ઔર પાકીજા હૈં, હરામ કી હુઇ ચીઝ પાક નહી ચાહે વે મન કો કિતની હી પસંદ કયોં ન હો (જૈસે પશ્ચિમી દેશોં કો સુઅર કા ગોશ્ત બહુત જયાદા પસંદ હૈ.)

૧૭૭. સારી અચ્છાઈ પૂરબ ઔર પશ્ચિમ કી તરફ મુઁહ કરને મેં હી નહી, બલ્કિ હકીકત મેં અચ્છાં વહ ઈન્સાન હૈ જો અલ્લાહ (તઆલા) પર, કયામત કે દિન પર, ફરિશ્તોં પર, અલ્લાહ કી કિતાબ પર ઔર નબિયોં પર ઈમાન રખને વાલા હૈ, જો માલ સે પ્રેમ કરને પર ભી રિશ્તેદારોં, યતીમોં, ગરીબોં, મુસાફિરો ઔર ભિખારિયોં કો દે, કૈદિયોં કો આઝાદ કરે, નમાઝ કી પાબંદી ઔર ઝકાત કો અદા કરે, જબ વાદા કરે તો ઉસ કો પૂરા કરે, માલ કી કમી, દુઃખ-દર્દ ઔર લડાઈ કે સમય સબ્ર કરે, યહી સચ્ચે લોગ હૈં ઔર યહી પરહેજગાર (બુરાઈ સે બચને વાલે) હૈં.

૧૭૮. હે ઈમાનવાલોં! તુમ પર કત્લ કિયે ગયે ઈન્સાન કા બદલા લેના ફર્જ કિયા ગયા હૈં, આઝાદ આઝાદ કે બદલે, ગુલામ ગુલામ કે બદલે, નારી નારી કે બદલેં, હાઁ અગર જિસ કિસી કો ઉસ કે ભાઈ કી તરફ સે માફ કર દિયા જાયે, ઉસે ભલાઈ કા સમ્માન (એહતેરામ) કરના ચાહિએ ઔર આસાની કે સાથ દેયત (માલ જો કત્લ કે બદલે લિયા જાયે ફિદિયા) અદા કરના ચાહિએ,[1] તુમ્હારે રબ કી તરફ સે યહ છૂટ ઔર રહમત હૈં[2] ઉસ કે બાદ ભી જો ઉલ્લંઘન (તજાવુજ) કરે, ઉસે બહુત અજાબ કા સામના કરના પડેગા.[3]

1. માફી કી દો હાલતેં હૈ, એક તો બિના કોઈ માલ બદલે મેં લિએ યાનિ દેયત લિએ બિના હી સિર્ફ અલ્લાહ કી ખુશી કા હકદાર બનને કે લિએ માફ કરના, દૂસરી હાલત કત્લ કે બજાયે દેયત કુબૂલ કર લેના, અગર યહ દૂસરી હાલત અપનાયી જાયે, તો કહા જા રહા હૈ કિ દેયત લેને વાલા ભલાઈ કા પાલન કરે, વ અદાઉન ઈલૈહી બિઇહ્સાન્ મેં કાતિલ સે કહા જા રહા હૈ કિ બિના કિસી કષ્ટ દિયે અચ્છી તરહ સે દેયત કો અદા કરેં, કત્લ હુયે ઈન્સાન કે નજદીકી રિશ્તેદારોં ને ઉસ પર મેહરબાની કી હૈ ઉસ કે બદલે મેં શુક્રિયા હી કે સાથ દે. હલ જઝાવઉલ ઇહ્સાની ઈલ્લલ ઇહ્સાન. (અર્રહમાન)

2. યહ છૂટ ઔર મેહરબાની (યાનિ બદલા, માફી યા દેયત તીનોં હાલતેં) અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે તુમ પર હુઈ હૈં, નહી તો ઈસસે પહલે તૌરાત વાલોં કે લિએ બદલા યા માફી થી, લેકિન દેયત નહી થી ઔર ઇન્જીલવાલોં (ઈસાઈયોં) મેં કેવલ માફી હી થી, બદલા થા ન દેયત. (ઇબ્ને કસીર)

3. દૈયત, (માલ જો મકતૂલ કે વારેસીન કાતિલ સે કત્લ કે બદલે મેં સજાયે મૌત માફ કરને કે લિએ માઁગે) કુબૂલ કરને યા લે લેને કે બાદ ભી ઉસકા કત્લ કર દે, તો યહ ઝુલ્મ ઔર ઝયાદતી હૈ, જિસકી સજા ઉસકો દુનિયા ઔર આખિરત દોનો મેં ભુગતના પડેગા.

૧૭૯. અકલમંદો! કિસાસ (પ્રતિહત્યા, હત્યાદંડ) મેં તુમ્હારે લિએ જિંદગી હૈ ઈસ વજહ સે તુમ (કત્લ કરને સે) રૂકોગે.[1]

૧૮૦. તુમ પર ફર્જ કર દિયા ગયા હૈ કિ જબ તુમ મેં સે કોઈ મરને લગે ઔર માલ છોડ જાતા હો, તો અપને મા-બાપ ઔર રિશ્તોદારોં કે લિએ અચ્છાઈ કે સાથ વસીયત કર જાયે,[2] પરહેજગારોં પર યહ ફર્જ વાજેહ હૈ.

૧૮૧. અબ જો ઈન્સાન ઉસે સુનનેં કે બાદ બદલ દે, તો ઉસકા ગુનાહ બદલને વાલે પર હી હોગા, બેશક અલ્લાહ તઆલા સુનને વાલા ઔર જાનને વાલા હૈ.

૧૮૨. હા જો વસીયત કરને વાલે કે પક્ષપાત ઔર ગુનાહ સે ડરે ઔર અગર વહ ઉન મેં આપસ મેં સુધાર કરા દે, તો ઉસ પર ગુનાહ નહીં, અલ્લાહ (તઆલા) માફ કરને વાલા મેહરબાન હૈ.

૧૮૩. એ ઈમાનવાલો! તુમ પર રોજે (વ્રત જો રમઝાન કે મહીને મેં રખે જાતે હૈ) ફર્જ કિયે ગયે, જિસ તરહ સે તુમ સે પહલે લોગોં પર ફર્જ કિયે ગયે થે, તાકિ તુમ તકવા (અલ્લાહ સે ડર) કા રાસ્તા અપનાઓ.[3]

૧૮૪. ગિનતી મેં કુછ હી દિન હૈ, લેકિન અગર તુમ મેં સે જો ઈન્સાન બીમાર હો યા સફર મેં હો, તો વહ દૂસરે દિનોં મેં ગિનતી પૂરી કર લે ઔર જો ઈસકી કુદરત રખતા હો ફિદિયા મેં એક ગરીબ કો ખાના દે, ફિર જો ઈન્સાન ભલાઈ મેં બઢ જાયે વહ ઉસી કે લિએ બેહતર હૈ, લેકિન તુમ્હારે હક મેં બેહતર અમલ રોઝે (વ્રત) રખના હી હૈ અગર તુમ જાનતે હો.

1. જબ કાતિલ કો યહ ડર હોગા કિ કત્લ કે બદલે મેં ઉસે ભી માર ડાલા જાયેગા, તો વહ કિસી કો ભી કત્લ કરને કી હિમ્મત નહી કરેગા ઔર જિસ સમાજ મેં કત્લ કે બદલે મેં યહ કાનૂન લાગૂ હો જાતા હૈ, વહાં યહ ડર સમાજ કો કત્લ ઔર ખૂન બહાને સે મહફૂજ રખતા હૈ, જિસ સે સમાજ મેં બહુત સુખ-શાન્તિ (અમનો-અમાન) રહતી હૈ, ઈસકા અવલોકન (મુશાહદા) સઉદી અરબ કે સમાજ મેં કિયા જા સકતા હે, જહાં ઈસ્લામી કાનૂન કે પાલન કે હી વજહ સે અલ્લાહ કી નેમત સે સુખ-શાન્તિ કા માહોલ હૈ.
2. વસીયત કરને કા યહ હુકમ વિરાસત કી આયત ઉતરને સે પહલે દિયા ગયા થા, અબ યહ મન્સૂખ હૈ.
3. સિયામ, સૌમ (રોઝા, વ્રત) કા મતલબ હૈ સુબહ સૂરજ નિકલને સે પહલે રાત કે અંધેરે કે બાદ જો સફેદ રૌશની વાતાવરણ મેં હોતી હૈ, કે વકત સે લેકર સૂરજ કે ડૂબને તક ખાને-પીને બીવી સે હમબિસ્તરી કરને સે, અલ્લાહ કી ખુશી હાસિલ કરને કે લિએ રૂકે રહના, યહ ઈબાદત નફસ કી પાકી ઔર સફાઈ કે લિએ બહુત જરૂરી હૈ, ઈસલિએ ઈસે તુમ સે પહલે કી ઉમ્મતોં પર ભી ફર્જ કિયા ગયા થા.

૧૮૫. રમઝાન કા મહીના વહ હૈ, જિસ મેં કુરઆન ઉતારા ગયા,[1] જો લોગોં કે લિએ હિદાયત હૈ ઔર જો હિદાયત ઔર હક વ બાતિલ કે દરમિયાન ફૈસલાકુન હૈ, તો તુમ મેં જો ભી ઈસ મહીને કો પાયે ઉસે રોઝા રખના ચાહિએ, હાઁ જો રોગી હો યા સફર મેં હો, તો ઉસે દૂસરે દિન મેં યહ ગિનતી પૂરી કરની ચાહિએ, અલ્લાહ (તઆલા) કી મર્જી તુમ્હારે સાથ આસાની કી હૈ સખ્તી કી નહીં, વહ ચાહતા હૈ કિ તુમ ગિનતી પૂરી કર લો ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કી અતા કી ગઈ હિદાયત કે અનુસાર ઉસકી બડાઇ બયાન કરો ઔર ઉસકે શુક્રગુજાર રહો.

૧૮૬. ઔર જબ મેરે બન્દે (ભકત) મેરે બારે મેં આપ સે સવાલ કરેં તો કહ દેં કિ મૈં બહુત હી કરીબ હૂઁ, હર પુકારને વાલે કી પુકાર કો જબ કભી ભી વહ મુઝે પુકારે મૈં કુબૂલ કરતા હૂઁ, ઈસલિએ લોગોં કો ભી ચાહિએ કિ વહ મેરી બાત માનેં ઔર મુઝ પર ઈમાન રખેં યહી ઉનકી ભલાઈ કા કારણ (બાઈસ) હૈ.

૧૮૭. રોજે કી રાતોં મેં અપની બીવિયોં સે મિલને કી તુમ્હેં ઈઝાજત હૈ, વહ તુમ્હારા લિબાસ હૈ ઔર તુમ ઉન કે લિબાસ હો , તુમ્હારી છિપી ખયાનત કા અલ્લાહ કો ઈલ્મ હૈ, ઉસ ને તુમ્હારી તૌબા કો કુબૂલ કર તુમ્હેં માફ કર દિયા, અબ તુમ્હેં ઉન સે હમબિસ્તરી કી ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કી લિખી હુઇ ચીઝ કો ઢુંઢને કા હુકમ હૈ, તુમ ખાતે-પીતે રહો, યહાં તક કી ફજ્ર કી સફેદી કા ધાગા અંધેરે કે કાલે ધાગે સે વાજેહ હો જાયેં,[2] ફિર રાત તક રોજે કો પૂરા કરો ઔર બીવિયોં સે ઉસ સમય હમબિસ્તરી ન કરો જબ કિ તુમ મસ્જિદોં મેં એતેકાફ (એક મુકર્રરા વકત કે લિએ અલ્લાહ કી ઈબાદત કે મકસદ સે અપને આપ કો મસ્જિદ તક હી મહદૂદ કર લેના) મેં હો, યહ અલ્લાહ (તઆલા) કે હુદૂદ હૈં, તુમ ઈન કે કરીબ ભી ન જાઓ, ઈસી તરહ અલ્લાહ અપની નિશાનિયાં લોગોં પર બયાન કરતા હૈ, તાકિ વે બચેં.

1. રમઝાન મેં કુરઆન ઉતરને કા મતલબ યહ નહીં કિ પૂરા કુરઆન કિસી એક રમઝાન મેં ઉતરા, બલ્કિ યહ હૈ કિ રમઝાન કી શબે કદ્ર (એહતેરામ વાલી રાત) મેં લૌહે મહફૂઝ (અલ્લાહ કી વહ કિતાબ જિસ મેં શુરૂ સે આખિર તક સભી કુછ લિખા હૈ) સે દુનિયા કે આસમાન મેં ઉતાર દિયા ગયા ઔર વહાં બૈતુલ ઈજ્જત (ઈજ્જત વાલા ઘર) મેં રખ દિયા ગયા, વહાં સે હાલાત કે એતબાર સે લગભગ ૨૩ સાલ તક ઉતરતા રહા, (ઈબ્ને કસીર) ઈસલિએ યહ કહના કિ કુરઆન રમઝાન મેં યા લૈલતુલ કદ્ર યા લૈલતુલ મુબારક મેં ઉતરા યહ સબ સચ હૈ.

2. ઈસ્લામ કે શુરૂ મેં એક હુકમ યહ થા કિ રોઝા ખોલ લેને કે બાદ ઈશા (રાત) કી નમાઝ યા સોને તક ખાને-પીને ઔર પત્ની સે હમબિસ્તરી કરને કા હુકમ થા, સોને કે બાદ ઈન મેં સે કોઈ કામ નહીં કિયા જા સકતા થા, વાજેહ હૈ યહ મના કરના કઠિન થા ઔર ઈસ કે હિસાબ સે કામ કરના કઠિન થા, અલ્લાહ તઆલા ને ઈસ આયત મેં યહ દોનોં પાબન્દી મન્સૂખ કર દી.

૧૮૮. ઔર એક-દૂસરે કા માલ ગલત તરીકે સે ના ખાયા કરો, ન હકદાર ઈન્સાનોં કો રિશ્વત પહુંચાકર કિસી કા કુછ માલ જુલ્મ સે હડપ કર લિયા કરો, અગરચે કિ તુમ જાનતે હો.[1]

૧૮૯. લોગ આપ સે નયે ચાંદ કે બારે મેં સવાલ કરતે હૈં, આપ કહ દીજિએ કિ યહ લોગોં (કી ઈબાદત) કે વકત ઔર હજ કે મૌસમ કે લિએ હૈ (એહરામ કી હાલત મેં) ઔર ઘરોં કે પીછે સે તુમ્હારા આના કોઈ નેક કામ નહીં, બલ્કિ નેક કામ વહ હૈ જો અલ્લાહ સે ડરતા હો, ઘરોં મેં ઉન કે દરવાજે સે આયા કરો,[2] ઔર અલ્લાહ સે ડરતે રહા કરો તાકિ તુમ કામયાબ હો જાઓ.

૧૯૦. ઔર લડો અલ્લાહ કી રાહ મેં ઉન સે જો તુમસે લડતે હૈ ઔર જુલ્મ ન કરો[3] અલ્લાહ (તઆલા) જાલિમ કો પસંદ નહીં કરતા હૈ.

1. યહ ઐસે ઈન્સાન કે બારે મેં હૈ જિસકે પાસ કિસી કા હક હો ઔર માલિક કે પાસ કોઈ સુબૂત ન હો, જિસકા ફાયેદા ઉઠાકર વહ ઈન્સાન અદાલત યા હકદાર સે અપને હક મેં ફૈસલા કરા લે, ઈસ તરહ દૂસરે કા હક લે લે, યહ જુલ્મ ઔર હરામ હૈ, અદાલત કા ફૈસલા જુલ્મ ઔર હરામ કો જાયેજ નહીં કર સકતા, યહ જાલિમ અલ્લાહ તઆલા કે સામને મુજરિમ હોગા. (ઈબ્ને કસીર)

2. અન્સાર જાહિલિયત કે દૌર મેં જબ હજ્જ યા ઉમરઃ કા એહરામ (હજ ઔર ઉમરઃ કે લિએ એક ખાસ હાલત જિસ મેં મર્દ એક લુંગી ઔર એક ઓઢનેં કી ચાદર જો ધાર્મિક નિયમાનુસાર લપેટી જાયે, બાંધતા હૈ) બાંધ લેતે ઔર ફિર ઉસકે બાદ કિસી ચીઝ કી જરૂરત પડતી, તો અપને ઘરો મેં મુખ્ય દરવાજે સે ન દાખિલ હોતે, બલ્કિ પીછે કી દીવાર લાંઘ કર દાખિલ હોતે, ઈસકો વહ સવાબ સમઝતે, અલ્લાહ તઆલા ને કહા કિ યહ સવાબ નહીં હૈ.

(એસરૂ ત્તફાસીર)

3. ઈસ આયત મેં પહલી બાર ઉન લોગોં સે લડને કા હુકમ દિયા ગયા હૈ, જો હમેશા મુસલમાનોં કે કત્લ કરને કે ખ્યાલ મેં રહતે થે, ફિર ભી જયાદતી સે રોકા ગયા હૈ, જિસકા મતલબ યહ હૈ કિ કુચલો નહીં, ઔરતો, બચ્ચોં, બૂઢોં કો જિનકા જંગ મેં યોગદાન ન હો કત્લ મત કરો, પેડ વગૈરહ કો જલા દેના, જાનવરોં કો બિલા વજહ માર ડાલના ભી જયાદતી હૈ, ઈન સે બચા જાયે. (ઈબ્ને કસીર)

૧૯૧. ઔર ઉન્હેં મારો જહાં ભી પાઓ ઔર ઉન્હેં નિકાલો જહાં સે ઉન્હોંને તુમ્હેં નિકાલા હૈ ઔર (સુનો) ફિત્ના (લડાઈ, ઝગડા, ફસાદ) કત્લ સે જ્યાદા બુરા હૈ[1] ઔર મસ્જિદે હરામ કે પાસ ઉન સે લડાઈ ન કરો, જબ તક કિ વે ખુદ તુમ સે ન લડે, અગર વે તુમ સે લડેં, તો તુમ ભી ઉન્હેં મારો,[2] કાફિરો કા બદલા યહી હૈ.

૧૯૨. અગર વે રૂક જાયેં, તો અલ્લાહ (તઆલા) બહુત બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.

૧૯૩. ઔર ઉન સે લડો, જબ તક કિ ફિતના ન મિટ જાયે, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કા દીન રહ જાએ, અગર વહ રૂક જાયેં (તો તુમ ભી રૂક જાઓ) ઝુલ્મ તો કેવલ ઝાલિમોં પર હૈ.

૧૯૪. હુરમત વાલે મહીને કે બદલે હુરમત વાલે મહીનેં હૈં ઔર હુરમતેં અદલે-બદલે કી હૈ, જો તુમ પર જુલ્મ કરે તુમ ભી ઉસ પર ઉસ તરહ કા જુલ્મ કરો જો તુમ પર કિયા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રહા કરો ઔર જાન રખો કિ અલ્લાહ (તઆલા) પરહેજગારોં કે સાથ હૈ.

૧૯૫. ઔર અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરો ઔર અપને હાથોં કષ્ટ મેં ન પડો, ભલાઈ કરો અલ્લાહ ભલાઈ કરને વાલોં સે પ્રેમ કરતા હૈ.

૧૯૬. ઔર હજ વ ઉમરે કો અલ્લાહ તઆલા કે લિએ પૂરા કરો,[3] ઔર અગર તુમ રોક દિયે જાઓ, તો જો ભી કુર્બાની કા જાનવર હો ઉસે કુર્બાન કર ડાલો,[4]

1. મજહબ ઈસ્લામ કે શુરૂઆતી દૌર મેં મક્કા શહર મેં ચૂંકિ મુસલમાન કમજોર ઔર બિખરે હુએ થે, ઈસલિએ કાફિરોં સે લડના મના થા, જબ મુસલમાન મક્કા શહર સે હિજરત કરકે મદીને આયે તો મુસલમાન કી સારી તાકત જમા હો ગયી, ફિર ઉનકો જિહાદ કરને કા હુકમ અતા કિયા ગયા, શુરૂ મેં આપ કેવલ ઉન્હીં સે લડતે જો મુસલમાનોં સે લડતે, લેકિન ઈસ કે બાદ ઈસકો ઔર બઢાયા ગયા ઔર મુસલમાનોં ને જરૂરત કે એતબાર સે કાફિરોં કે ઈલાકે મેં ભી જાકર જિહાદ કિયા.
2. હરમ કે હુદૂદ મેં લડના મના હૈ, લેકિન અગર કાફિર ઈસકી રિઆયત ન કરેં ઔર તુમ સે લડે તો તુમ્હેં ભી ઉન સે લડને કા હુકમ હૈ.
3. યાની, હજજ યા ઉમરે કા "એહરામ" બાંધ લો, તો ઉસકો પૂરા કરના જરૂરી હૈ, ચાહે નફલી હજજ વ ઉમરઃ હી હો. (એસરૂ ત્તફાસીર)
4. અગર રાસ્તે મેં દુશ્મન યા ભયંકર બીમારી કી વજહ સે રૂકાવટ આ જાયે, તો એક જાનવર (હદી) બકરી, ગાય યા ઉંટ જો ભી હો, વહી કુર્બાની દેકર સિર મુંડા લો ઔર એહરામ ખોલ દો, જિસ તરહ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઔર આપ કે સહાબા ને હુદૈબિયા કી જગહ પર કુર્બાનિયોં કી બલિ દી થી, હુદૈબિયા કા મુકામ "હરમ" કે હુદૂદ સે બાહર હૈ. (ફતહુલ કદીર) ઔર અગલે સાલ ઉસકી કજા દો જૈસે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ૬ હિજરી વાલે ઉમરે કી કજા (બદલા) ૭ હિજરી મેં દી.

ઔર અપને સિર ન મુંડવાઓ જબ તક કિ કુર્બાની કુર્બાનગાહ તક ન પહુંચ જાયે, ઔર તુમ મેં સે જો બીમાર હો યા ઉસકે સિર મેં કોઈ દર્દ હો જિસકી વજહ સે વહ સિર મુંડવા લે તો ઉસ પર ફિદિયા હૈ કિ ચાહે તો રોજા રખ લે, યા ચાહે તો સદકા દે, યા કુર્બાની કરે[1] લેકિન જૈસે હી શાન્તિ કી હાલત હો જાયે, તો જો ઉમરે સે લેકર હજ તક તમત્તુઅ (લાભાન્વિત) કરે, બસ ઉસે જો ભી કુર્બાની મૌજૂદ હો ઉસે કર ડાલે, જિસમેં તાકત ન હો વહ તીન રોઝે તો હજ કે દિનોં મેં રખ લે ઔર સાત વાપસી મેં યહ પૂરે દસ હો ગયે,[2] યહ હુકમ ઉન કે લિએ હૈ જો મસ્જિદે હરામ (મક્કા) કે રહને વાલે ન હો[3] (લોગો)! અલ્લાહ સે ડરતે રહો ઔર જાન લો કિ અલ્લાહ (તઆલા) સખ્ત સજાયેં દેને વાલા હૈ.

1. યાની (અર્થાત) ઉસકો કોઈ ઐસા રોગ હો જાયે કિ ઉસકો સિર મુંડવાના પડ જાયે, તો ઉસકા ફિદિયા (પ્રતિશોધ) જરૂરી હૈ. હદીસ કે અનુસાર ઐસે ઈન્સાન કો ચાહિએ કિ વહ ૬ ભૂખે લોગોં કો ભોજન કરાયે યા એક બકરી કી બલિ (કુર્બાની) દે યા તીન રોઝે (વ્રત) રખે.

2. હજ તીન તરહ સે કિયા જા સકતા હૈ, જિન કે તીન નામ હૈં. (૧) ઈફરાદ - સિર્ફ હજ્જ કે ઈરાદે સે એહરામ બાંધના, (૨) કિરાન હજ્જ ઔર ઉમરાઃ દોનો કા ઈરાદા એક સાથ કરકે એહરામ બાંધના, ઈન દોનો હાલતોં મેં હજ્જ કે સભી અરકાન પૂરા કિયે બિના અહરામ ખોલના જાયજ (ઉચિત) નહીં હૈ. (૩) હજ્જ-એ-તમત્તુઅ - ઈસ મેં ભી હજ્જ ઔર ઉમરઃ દોનો કા ઈરાદા હોતા હૈ, લેકિન પહલે કેવલ ઉમરઃ કા ઈરાદા કરકે એહરામ બાંધા જાતા હૈ, ઔર ફિર ઉમરઃ કરકે એહરામ ખોલ દિયા જાતા હૈ ઔર ફિર ૮ જિલહિજ્જા કો હી હજ્જ કે લિએ મક્કા હી સે દોબારા એહરામ બાંધા જાતા હૈ, તમત્તુઅ કા મતલબ હૈ, ફાયેદા ઉઠાના, યા એહરામ ઉતારકર ઉમરઃ ઔર હજ્જ કે બીચ ફાયેદા ઉઠા લિયા જાતા હૈ, હજ્જ-કિરાન ઔર હજ્જ-તમત્તુઅ દોનો મેં હી એક હદી (એક જાનવર કી કુર્બાની) દેની હૈ. ઈસ આયત મેં ઈસી હજ્જ તમત્તુઅ કે હુકમ કા બયાન હૈ, તમત્તુઅ કરને વાલા તાકત કે એતબાર સે ૧૦ જિલહિજ્જા કો એક જાનવર કી કુર્બાની દે, અગર કુર્બાની દેનેં કી તાકત ન હો, તો તીન રોઝે હજ્જ કે દિનોં મેં ઔર સાત ઘર જાકર પૂરા કરે, હજ્જ કે દિન, જિન મેં રોઝે રખને હૈ ૯ જિલહિજ્જા (અરફાત કા દિન) સે પહલે યા તશરીક કે દિન હૈં. (ફતહુલ કદીર)

3. યા તમત્તુઅ ઔર ઉસકે કારણ હદી યા રોઝે સિર્ફ ઉન લોગોં કે લિએ હૈ જો મક્કાવાસી ન હોં.

૧૯૭. હજ કે મહીને મુકર્રર હૈ,[1] ઇસલીએ જો ઇન મેં હજ વાજિબ કરે વહ અપની બીવી સે જિમાઅ કરને, ગુનાહ કરને ઔર લડાઇ-ઝગડા કરને સે બચતા રહે, તુમ જો સવાબ કા કામ કરોગે ઉસે અલ્લાહ (તઆલા) જાનને વાલા હૈ, ઔર અપને સાથ રાસ્તા કા ખર્ચ લે લિયા કરો, સબ સે બેહતર રાસ્તા ખર્ચ તો અલ્લાહ કા ડર હૈ ઔર ઐ અકલમંદોં! મુઝ સે ડરતે રહા કરો.

૧૯૮. તુમ પર અપને રબ કા ફ઼જલ ઢુંઢ ને મેં કોઇ ગુનાહ નહીં,[2] જબ તુમ અરફ઼ાત સે લૌટો તો મશઅરે હરામ (મુજદલિફ઼ા) કે કરીબ અલ્લાહ કા ઝિક્ર કરો ઔર ઉસ કે ઝિક્ર કા બયાન ઉસ તરહ કરો, જૈસે કિ ઉસ ને તુમ્હેં નિર્દેશ દિયે હૈં, હાલાકિ તુમ ઉસ સે પહલે ગુમરાહોં મેં થે.

૧૯૯. ફિર તુમ ઉસ જગહ સે લૌટો જિસ જગહ સે સભી લોગ લૌટતે હૈં ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સે ઇસ્તેગફ઼ાર કરતે રહો, બેશક અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા, રહમ કરને વાલા હૈ.

૨૦૦. ફિર જબ તુમ હજ કે હર કામ પૂરે કર લો, તો અલ્લાહ (તઆલા) કો યાદ કરો, જિસ તરહ સે તુમ અપને બુજુર્ગો કો યાદ કરતે થે, બલ્કિ ઉસસે જયાદા[3] કુછ લોગ વહ ભી હૈ જો કહતે હૈ "હમારે રબ ! હમેં ઇસ દુનિયા મેં દે દે, ઐસે લોગોં કા આખિરત મેં કોઇ હિસ્સા નહીં હૈ."

૨૦૧. ઔર કુછ લોગ વહ ભી હૈં, જો કહતે હૈ, "ઐ હમારે પાલનહાર ! હમેં ઇસ દુનિયા મેં ભલાઇ અતા કર ઔર આખિરત મેં ભી ભલાઇ અતા કર ઔર હમેં જહન્નમ કે અજાબ સે બચા દે."

૨૦૨. યે વહ લોગ હૈ જિન કે લિએ ઉન કે અમલો કા હિસ્સા હૈ ઔર અલ્લાહ (તઆલા) જલ્દ હી હિસાબ લેને વાલા હૈ.

1. ઔર યહ હૈં શવ્વાલ, જીકાદ, ઔર જિલહજજ કે દસ દિન, મતલબ યહ હૈ કિ ઉમરઃ તો સાલ કે દિનોં મેં ભી હો સકતા હૈ, લેકિન હજજ તો કુછ મુકર્રર દિનોં મેં હી હોતા હૈ, ઇસલિએ ઉસકા એહરામ હજજ કે મહીનોં કે સિવાય બાંધના જાયજ નહીં. (ઇબ્ને કસીર)

2. ફ઼જલ કા મતલબ તિજારત ઔર કામ હૈ યાની હજજ કા સફ઼ર કરતે વકત તિજારત કરને મેં કોઇ રૂકાવટ નહીં.

3. અરબ કે લોગ હજજ કે બાદ મિના કે મુકામ પર મેલા લગાતે ઔર અપને-અપને બુઝુર્ગો કી તારીફ઼ેં કરતે, મુસલમાનોં સે કહા જા રહા હૈ કિ જબ ૧૦ જિલહિજજા કો કંકરિયાં મારકર, કુર્બાની દેકર, સિર મુંડવાકર, કાઅબા કા તવાફ઼ કરકે ઔર સફ઼ા ઔર મરવા કે બીચ સઅઇ કરકે છુટકારા પાઓ તો ઉસકે બાદ તીન દિન મિના મેં રૂકના હૈ, ઔર વહાં, અલ્લાહ કો બહુત યાદ કરો, જૈસે કિ જાહિલિયત કે દૌર મેં તુમ અપને બુઝુર્ગો કી ચર્ચા કરતે થે.

૨૦૩. ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કી યાદ ઉન ગિનતી કે કુછ દિનોં (તશરીક કે દિન) મેં કરો,[1] દો દિન કી જલ્દી કરને વાલે પર કોઈ ગુનાહ નહીં, ઔર જો પીછે રહ જાયે ઉસ પર ભી કોઈ ગુનાહ નહીં[2] યહ પરહેજગાર (મહાન ઈન્સાન કે લિયે હૈ, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરતે રહો, ઔર જાન રખો, કિ તુમ સબ ઉસી કી ઓર જમા કિયે જાઓગેં.

૨૦૪. ઔર કુછ લોગોં કી દુનિયાવી બાતેં આપ કો ખુશ કર દેતી હૈ ઔર વહ અપને દિલ કી બાતોં પર અલ્લાહ કો ગવાહ કરતા હૈં, હાલાકિ હકીકત મેં વહ બડા ઝગડાલૂ હૈ.

૨૦૫. ઔર જબ વહ લૌટકર જાતા હૈ, તો જમીન મેં ફસાદ ફૈલાને, ખેતી ઔર નસલ કી બર્બાદી કી કોશિશ મેં લગા રહતા હૈ ઔર અલ્લાહ (તઆલા) ફસાદ કો પસંદ નહીં કરતા હૈ.

૨૦૬. ઔર જબ ઉસ સે કહા જાતા હૈ કી અલ્લાહ સે ડર, તો ઘમંડ ઉસે ગુનાહ પર ઉકસા દેતા હૈ, ઐસે કે લિયે સિર્ફ જહન્નમ હી હૈં, ઔર બેશક વહ બહુત બુરી જગહ હૈ.

૨૦૭. ઔર કુછ લોગ વહ ભી હૈ જો કિ અલ્લાહ (તઆલા) કી મર્જી હાસિલ કરને કે લિએ અપની જાન તક બેચ ડાલતે હૈં[3] ઔર અલ્લાહ (તઆલા) અપને બન્દોં પર બડી શફકત કરને વાલા હૈ.

1. મતલબ તશરીક કે દિન હૈં, યાની ૧૧, ૧૨ ઔર ૧૩ જિલહિજ્જા, ઈન દિનોં મેં અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે મતલબ યહ હૈ કિ ઉંચી આવાજ કે સાથ સુન્નત કે ઐતબાર સે મુકર્રર તકબીર કહે, કેવલ ફર્જ નમાજોં કે બાદ હી નહીં (જૈસા કિ એક અસ્પષ્ટ હદીસ કે આધાર પર મશહૂર હૈં), બલ્કિ હર વકત યહ તકબીર પઢી જાયે **(અલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, વલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર વલિલ્લાહિલહમ્દ)** જમરાત કો કંકરિયાં મારતે વકત હર કંકરી કે સાથ તકબીર પઢની સુન્નત કે અનુરૂપ (મુતાબિક) હૈ.

2. જમરાત કો કંકરિયાં મારના, તીન દિન બેહતર હૈં, લેકિન અગર કોઈ દો દિન કે બાદ મિના સે વાપસ આ જાયે તો ઉસકા ભી હુકમ હૈ.

3. યહ આયત, કહતે હૈ કિ હજરત સુહૈબ રૂમી કે લિએ ઉતરી હૈ, જબ વહ હિજરત કરને લગે, તો કાફિરોં ને કહા કિ યહ માલ તો યહાં કા કમાયા હુઆ હૈં, ઈસે હમ સાથ નહીં લે જાને દેંગે, હજરત સુહૈબ રૂમી ને યહ સારા માલ ઉન કે હવાલે કર દિયા ઔર ધર્મ સાથ લેકર નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમત મેં હાજિર હો ગયે, આપ ને સુનકર કહા "સુહૈબ ને ફાયેદેમંદ તિજારત કિયા હૈં." દો બાર કહા. (ફતહુલ કદીર)

૨૦૮. એ ઈમાનવાલો ! ઈસ્લામ મેં પૂરે તૌર પર દાખિલ હો ઔર શૈતાન કે પદ ચિન્હોં કી પૈરવી ન કરો,[1] વહ તુમ્હારા ખુલા દુશ્મન હૈ.

૨૦૯. અગર તુમ નિશાનિયોં કે આ જાને કે બાવજૂદ ભી ફિસલ જાઓ, તો જાન લો કિ અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત ઔર હિકમત વાલા હૈ.

૨૧૦. કયા લોગોં કો ઈસ બાત કા ઈન્તજાર હૈ કિ અલ્લાહ (તઆલા) ખુદ બાદલો કે ઝુરમુટ મેં આ જાયે, ઔર ફરિશ્તે ભી, ઔર કામ કા અન્ત કર દિયા જાયે, અલ્લાહ હી કી તરફ સભી કામ લૌટાયે જાતે હૈ.

૨૧૧. ઈસ્રાઈલ કી ઔલાદ સે પૂછો કિ હમ ને ઉન્હેં કિતની વાજેહ નિશાનિયાઁ અતા કી[2] ઔર જો અલ્લાહ (તઆલા) કી નેમત અપને પાસ પહુંચ જાને કે બાવજૂદ બદલ ડાલે (વહ જાન લે) કિ અલ્લાહ (તઆલા) ભી કઠિન સજાઓ કા દેને વાલા હૈ.

૨૧૨. કાફિરોં કે લિએ દુનિયાવી જિન્દગી મુજય્યન કર દી ગઈ હૈ, ઔર વહ ઈમાનવાલોં સે હંસી મજાક કરતે હૈં[3] મગર જો પરહેજગાર હૈં કયામત કે દિન ઉનસે બહુત બડે હોંગે, અલ્લાહ (તઆલા) જિસે ચાહતા હૈ બેશુમાર અતા કરતા હૈ.

૨૧૩. હકીકત મેં લોગ એક હી ઉમ્મત થે, ફિર અલ્લાહ (તઆલા) ને નબિયોં કો ખુશખબરી દેને ઔર આગાહ કરને કો ભેજા ઔર ઉન કે સાથ કિતાબ ઉતારી, તાકિ લોગોં કે હર ઈખ્તિલાફ કા ફૈસલા હો જાયે, ઔર કેવલ ઉન્હીં લોગોં ને જો ઉસે દિયે ગયે થે અપને પાસ દલીલ આ જાને કે બાવજુદ આપસી હસદ ઔર ઘમંડકી વજહ સે ઉસ મેં ઈખ્તિલાફ કિયા, ઈસલિએ અલ્લાહ (તઆલા) ને ઈમાનવાલોં કે ઈસ ઈખ્તિલાફ મેં ભી સચ્ચાઈ કી તરફ અપની ઈજાજત કે જરિયે હિદાયત કી ઔર અલ્લાહ જિસકો ચાહે સીધે રાસ્તે કી તરફ રહનુમાઈ કરતા હૈ.

1. ઈમાનવાલોં કો કહા જા રહા હૈ કિ પૂરી તરહ સે ઈસ્લામ મેં દાખિલ હો જાઓં, ઈસ તરહ ન કરો કિ જો બાતેં તુમ્હારે અપને ફાયેદા ઔર મન કે મુતાબિક હૈં તો ઉન્હેં અપના લો, બાકી કો છોડ દો, ઈસી તરહ જો બાતેં તુમ છોડ આયે હો ઉસે દીન ઈસ્લામ મેં મિલાવટ કરને કી કોશિશ ન કરો, બલ્કિ સિર્ફ દીન ઈસ્લામ કે કાનૂન કો પૂરી તરહ સે અપનાઓ.
2. મિસાલ કે તૌર પર મૂસા કી છડી, જિસ કે જરિયે હમ ને જાદૂગરોં કે જાદૂ કો તોડા, સમુદ્ર મેં રાસ્તા બનાયા, પત્થર સે બારહ ચશ્મેં નિકાલે, બાદલોં કા સાયા, મન્ન વ સલવા કા ઉતરના ઔર જો અલ્લાહ તઆલા કી તાકત ઔર હમારે પૈગમ્બરો કી સચ્ચાઈ કે સુબૂત થે, લેકિન ઉસ કે બાદ ભી ઉન્હોને અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ કી નાફરમાની કી.
3. ચૂંકિ મુસલમાનોં કી અકસરિયત ગરીબોં પર આધારિત (મુશ્તમિલ) થી, જો દુનિયાવી દૌલત ઔર આરામ સે મુકત થે, ઈસલિએ કાફિર યાનિ મક્કા કે કુરૈશ ઉનકા મજાક ઉડાતે થે, જૈસાકિ ધનવાનોં કા હર જમાને મેં યહી અમલ રહા હૈ.

૨૧૪. ક્યા તુમ યહ વિચાર (ખ્યાલ) કર બૈઠે હો કિ જન્નત મેં ચલે જાઓગે ? અગરચે અબ તક તુમ પર વહ હાલત નહી આયી જો તુમ સે અગલોં પર આયી[1] ઉન્હેં ગરીબી ઔર બીમારી પહુંચી, ઔર વહ યહાં તક ઝિઝોડે ગયે કિ રસૂલ ઔર ઉન કે સાથ કે ઈમાન વાલે લોગ કહને લગે કિ અલ્લાહ કી મદદ કબ આયેગી ? સુન રખો કિ અલ્લાહ કી મદદ કરીબ હી હૈ.

૨૧૫. આપ સે પૂછતે હૈ કિ વહ ક્યા ખર્ચ કરેં, આપ કહ દીજિએ કિ જો માલ તુમ ખર્ચ કરો વહ માં-બાપ કે લિએ, રિશ્તેદારોં, યતીમોં વ ગરીબોં ઔર મુસાફિરોં કે લિએ હૈ ઔર તુમ જો કુછ ભલાઈ કરોગે અલ્લાહ (તઆલા) કો ઉસ કા ઈલ્મ હૈ.

૨૧૬. તુમ પર જિહાદ ફર્જ કિયા ગયા, અગરચે કિ વહ તુમ્હારે લિએ કઠિન માલૂમ હોતા હો, હો સકતા હૈ કિ તુમ કિસી ચીઝ કો બુરી જાનો ઔર હકીકત મેં વહી તુમ્હારે લિએ ભલી હો, ઔર યહ ભી હો સકતા હૈ કિ તુમ જિસ ચીઝ કો અચ્છી સમઝો ઔર વહ તુમ્હારે લિએ બુરી હો, સચ્ચા ઈલ્મ અલ્લાહ હી કો હૈ, તુમ સિર્ફ અંજાન હો.

૨૧૭. લોગ આપ સે હુરમત વાલે મહીનોં મેં જંગ કે બારે મેં સવાલ કરતે હૈ, આપ કહ દીજિએ ઉન મેં જંગ કરના બહુત બડા ગુનાહ હૈ, લેકિન અલ્લાહ કે રાસ્તે સે રોકના, ઉન કે સાથ કુફ્ર કરના, મસ્જિદે હરામ સે રોકના ઔર વહાં કે રહને વાલોં કો વહાં સે નિકાલના અલ્લાહ કે કરીબ ઉસ સે ભી બડા ગુનાહ હૈ ઔર ફિત્ના કત્લ સે ભી બડા ગુનાહ હૈ,[2] યહ લોગ તુમ સે લડાઈ-ઝગડા કરતે

1. મદીના કી ઓર હિજરત (મક્કા સે મદીના મઝહબે ઈસ્લામ કુબૂલ કરને કી વજહ સે જો હિજરત હુઈ હૈ) કે બાદ જબ મુસલમાનોં કો યહૂદિયોં, મુનાફિકોં ઔર અરબ કે મૂર્તિપૂજકોં કે ઝરિયે કઈ તરહ કે કષ્ટ ઔર કઠિનાઈયાં પંહુચને કે બાદ કુછ મુસલમાનોં ને નબી (સ.અ.વ.) સે શિકાયત કી જિસ પર મુસલમાનોં કો અલ્લાહ તઆલા ને યહ આયત ઉતારકર તસલ્લી દી ઔર ખુદ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમ સે પહલે લોગોં કો ઉન કે સિર સે લેકર પૈર તક આરે સે ચીરા ગયા ઔર લોહે કી કંઘી કે દ્વારા ઉનકા ગોશ્ત ખુર્ચા ગયા, લેકિન યહ જુલ્મ ઔર તકલીફેં ભી ઉનકો અપને દીન સે નહી ફિરા સકી, ફિર ફરમાયા "અલ્લાહ કી કસમ ! અલ્લાહ તઆલા ઈસ મામલે કો પૂરા (યાની ઈસ્લામ કો ફત્હ) કરેગા" યહાં તક કિ એક સવાર સન્આ સે (યમન કી રાજધાની હૈ) હજર મૂત તક અકેલા સફર કરેગા ઔર ઉસે અલ્લાહ કે સિવાય કિસી કા ડર ન હોગા.
2. રજબ, જુલકાદા, જિલહિજ્જા ઔર મોહર્રમ, યહ ચાર મહીને જાહિલિયત મેં ભી હુરમત વાલે મહીને માને જાતે થે, જિન મેં કત્લ ઔર જંગ કરના અચ્છા નહી સમઝા જાતા થા, ઈસ્લામ ને ભી ઈન કે એહતેરામ કો ઉસી તરહ રખા.

હી રહેંગે યહાં તક કિ અગર ઉન સે હો સકે તો તુમ્હેં તુમ્હારે ધર્મ સે ફેર દેં[1] ઔર તુમ મેં સે જો લોગ અપને ધર્મ સે પલટ જાયેં ઔર ઉસી કુફ્ર કી હાલત મેં મરેં, ઉન કે આમાલ દુનિયા ઔર આખિરત કે સભી બર્બાદ હો ગયે, યહ લોગ જહન્નમી હોંગે ઔર હમેશા જહન્નમ મેં હી રહેંગે.[2]

૨૧૮. હાં જિન્હોંને ઈમાન કુબૂલ કિયા ઔર હિજરત કી ઔર અલ્લાહ કી રાહ મેં જિહાદ કિયા (દીન કી હિફાજત કે લિએ અલ્લાહ કી રાહ મેં લડે) વહી અલ્લાહ કી રહમત કી ઉમ્મીદ રખતે હૈ ઔર અલ્લાહ (તઆલા) બડા બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.

૨૧૯. લોગ આપ સે શરાબ ઔર જુઆ કે બારે મેં સવાલ કરતે હૈ, આપ કહ દીજિએ ઈન દોનોં મેં બડા ગુનાહ હૈ, ઔર લોગોં કો ઈસ સે દુનિયાવી ફાયેદા ભી હોતા હૈ, લેકિન ઉનકા ગુનાહ ઉન કે ફાયેદા સે કહીં જયાદા હૈ, આપ સે યહ ભી પૂછતે હૈ કિ કયા ખર્ચ કરેં, આપ કહ દીજિએ જરૂરત સે જયાદા કો, અલ્લાહ (તઆલા) ઈસી તરહ અપના હુકમ વાજેહ તૌર સે તુમ્હારે લિએ બયાન કર રહા હૈ કિ તુમ સોચ સમઝ સકો.

૨૨૦. દુનિયાવી ઔર આખિરત કે અમલોં કો, ઔર આપ સે યતીમોં કે બારે મેં ભી સવાલ કરતે હૈ.[3] આપ કહ દીજિએ કિ ઉન કી ભલાઈ કરના હી અચ્છા હૈ, તુમ અગર અપને માલ ઉનકે માલ મેં મિલા ભી લો તો વહ તુમ્હારે ભાઈ હૈ, બદ્નિયત ઔર નેક નિયત સબ કો અલ્લાહ પૂરી તરહ સે જાનતા હૈ, ઔર અગર અલ્લાહ ચાહતા તો તુમ્હે કઠિનાઈ મેં ડાલ દેતા, બેશક અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત ઔર હિકમત વાલા હૈ.

1. જબ યહ અપની ચાલોં ઔર સાઝિશોં ઔર તુમ્હેં મુર્તદ (ઈસ્લામ ધર્મ સે ફિરને વાલા) બનાને કી કોશિશ સે રૂકને વાલે નહી, તો ફિર તુમ ઉન સે સામના કરને મેં હુરમત વાલે મહીને કી વજહ સે કયોં રૂકે રહો ?

2. જો ઈસ્લામ ધર્મ સે પલટ જાયે યાની મુર્તદ હો જાયે (યદિ વહ માફી ન માંગે) તો ઉસકી દુનિયાવી સજા કત્લ હૈ, હદીસ મેં હૈ "મન બદ્દલ દીનહુ ફકતુલુહ." (સહીહ બુખારી, હદીસ ૩૦૧૭, કિતાબુલ જિહાદ) ઈસ આયત મેં ઉસકે આખિરત કી સજા કા બયાન હૈ.

3. જબ યતીમોં કે માલ જુલ્મ કરકે ખાને વાલોં કે લિએ સખ્ત સઝા કા હુકમ આયા, તો સહાબા ડર ગયે ઓર યતીમોં કી હર ચીઝ અલગ કર દી, યહાં તક કિ ખાના-પીના અલગ કર દિયા, અગર ઉન કે ખાને-પીને કી ચીઝ બચ જાતી, તો ઉસકો ઈસ્તેમાલ મેં ન લાતે, જિસસે વહ ચીઝ ખરાબ હો જાતી, ઈસ ડર સે કિ કહી ઈસ સઝા કે હકદાર ન બના દિયે જાયેં, ઈસ પર યહ આયત ઉતરી. (ઈબ્ને કસીર)

૨૨૧. ઔર મુશરિક ઔરતોં સે ઉસ વકત તક શાદી ન કરો જબ તક કિ વહ ઈમાન ન લે આયેં[1] ઈમાનવાલી લૌંડી (દાસી) ભી મુશરિક (બહુદેવવાદી) આઝાદ ઔરત સે બેહતર હૈ, અગરચે કિ તુમ્હેં મુશરિક હી અચ્છી લગતી હો, ઔર ન મુશરિક મર્દો કો અપની ઔરતોં સે વિવાહ કરને દો, જબ તક કી વહ ઈમાન ન લે આયેં, ઈમાનદાર ગુલામ (મુસલમાન દાસ) આઝાદ મુશરિક (સે જયાદા અચ્છા હૈ, અગરચે કિ તુમ્હેં મુશરિક અચ્છા લગે, યે લોગ જહન્નમ કી તરફ બુલાતે હૈં ઔર અલ્લાહ જન્નત કી તરફ ઔર મગફિરત કી તરફ અપને હુકમ સે બુલાતા હૈ, વહ અપની નિશાનિયાં લોગોં કે લિએ બયાન કર રહા હૈ, તાકિ નસીહત હાસિલ કરેં.

૨૨૨. ઔર આપ સે માહવારી કે બારે મેં સવાલ કરતે હૈ, કહ દીજિએ વહ ગંદગી હૈ, માહવારી કે વકત ઔરતોં સે અલગ રહો[2] ઔર જબ તક વહ પાક ન હો જાયેં ઉનકે કરીબ ન જાઓ, હાં જબ વહ પાક હો જાયેં, તો ઉન કે પાસ જાઓ, જહાં સે અલ્લાહ ને તુમ્હેં ઈજાજત દી હૈ. અલ્લાહ માફી માંગને વાલે કો ઔર પાક રહને વાલે કો પસંદ કરતા હૈ.

૨૨૩. તુમ્હારી બીવિયાં તુમ્હારી ખેતિયાં હૈ, અપની ખેતિયોં મેં જિસ તરહ ચાહો આઓ ઔર અપને લિએ (સવાબ) આગે ભેજો, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરતે રહો, ઔર જાન રખો, કિ તુમ ઉસ સે મિલને વાલે હો ઔર ઈમાનવાલોં કો ખુશખબરી સુના દીજિએ.

૨૨૪. ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કો અપની કસમોં કા (ઈસ તરહ) નિશાના ન બનાઓ કિ ભલાઇ ઔર પરહેઝગારી ઔર લોગોં કે બીચ સુધાર કરને કો છોડ બૈઠો[3] ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સુનને વાલા જાનને વાલા હૈ.

1. મુશરિક ઔરતોં સે મુરાદ મૂર્તિપૂજક યા મુશરિક ઔરતેં હૈ, કયોંકિ કિતાબ વાલોં (યહૂદી ઔર ઈસાઇ) ઔરતોં સે શાદી કરને કા હુકમ કુરઆન ને દિયા હૈ, લેકિન કિસી મુસલમાન ઔરત કી શાદી અહલે કિતાબ મર્દો સે નહીં હો સકતી, ફિર ભી હઝરત ઉમર (રઝિ.) ને મસલહતન યહૂદી ઈસાઇ ઔરતો સે શાદી કરના અચ્છા નહી સમઝા હૈ. (ઈબ્ને કસીર)
2. અપની જવાની પર પહુંચને પર હર ઔરત કો જો માહવારી કા ખૂન આતા હૈ, ઉસે હૈઝ કહતે હૈ ઔર કઇ બાર અપ્રાકૃતિક રૂપ (ગૈર ફિતરી) સે બીમારી કી વજહ સે જો ખૂન આતા હૈ, ઉસે ઈસ્તેહાઝા કહતે હૈં, જિસકા હુકમ વ કાનૂન હૈઝ સે મુખતલિફ હૈ, હૈઝ કે દિનોં મેં ઔરત કો નમાજ માફ હૈ, ઔર રોઝા રખને સે રોકા ગયા હૈ, લેકિન ઉન કે બદલે દૂસરે દિનોં મેં રખના ફર્જ હૈ, મર્દો કે લિએ સિર્ફ જિમાઅ સે રોકા ગયા હૈ.
3. યાની ગુસ્સા મેં ઐસી કસમ મત ઉઠાઓ કિ મૈં ફલાં ઈન્સાન કે ઉપર ભલાઈ નહીં કરૂંગા, ફલાં ઈન્સાન સે નહીં બોલૂંગા, ફલાં ઈન્સાન કે બીચ સુલહ નહીં કરાઉંગા, ઈસ તરહ કી કસમોં કે બારે મેં હદીસ શરીફ મેં આયા હૈ કિ અગર ઈસ તરહ કી કસમ ખા ભી લો તો ઉસે તોડ દો, ઔર કસમ કા કફ્ફાર (કસમ ખાને કે બાદ અગર તોડ દી જાયે, તો ઉસકી સજા) અદા કરો.
(કસમ કે કફ્ફારે કે લિએ દેખિએ સૂરઃ અલ માયેદ, આયત ૮૯)

૨૨૫. અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં તુમ્હારી ઉન કસમોં પર ન પકડેગા જો મજબુત ન હો.[1] હાં તુમ્હારી પકડ ઉસ ચીઝ પર હૈ, જો તુમ્હારે દિલોં કા અમલ હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) માફ કરને વાલા સહનશીલ હૈ.

૨૨૬. જો લોગ અપની બીવિયોં (પત્નિયોં) સે (ન મિલને કી) કસમ ખાયેં ઉન કે લિએ ચાર મહીને કી મુદત હૈ.[2] ફિર અગર વહ લૌટ આયેં, તો અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.

૨૨૭. ઔર અગર તલાક કા હી ઈરાદા કર લે તો અલ્લાહ (તઆલા) બહુત સુનને વાલા જાનને વાલા હૈ.

૨૨૮. તલાક શુદા ઔરતેં અપને આપ કો તીન માહવારી તક રોકે રખેં[3] ઉન કે લિયે જાયઝ નહી કિ અલ્લાહ ને ઉન કે રિહમ મેં જો પૈદા કિયા હો ઉસે છિપાયેં, અગર ઉન્હેં અલ્લાહ (તઆલા) પર ઔર કયામત કે દિન પર ઈમાન હો, ઉનકે શૌહર કો ઈસ મુદ્દત મેં ઉન્હેં લૌટા લેને કા પૂરા હક હૈ, અગર ઉનકા ઈરાદા સુધાર કા હો[4] ઔરતોં કે ભી વૈસે હી હક હૈ, જૈસે ઉન પર મર્દો કે હૈં અચ્છાઈ કે સાથ[5] હાં મર્દો કી ઔરતો પર ફઝીલત હૈ, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત હિકમત વાલા હૈ.

1. યાની જો બિના સોચે સમઝે ઔર આદત કે તૌર પર હો, લેકિન જાન બૂઝકર કસમ ખાના બહુત બડા ગુનાહ હૈ.
2. ઈલા કા મતલબ કસમ ખાને કે હૈ અગર કોઈ શૌહર કસમ ખા લે કિ મૈં અપની બીવી કે સાથ એક માહ યા દો માહ (મિસાલ કે તૌર પર) સમ્બન્ધ નહીં રખૂંગા, ફિર કસમ કી મુદત પૂરી કરકે કોઈ સમ્બન્ધ સ્થાપિત (કાયમ) કરતા હૈ, તો કોઈ સજા નહી હૈ, ઔર અગર ફિર કસમ કી મુદત પૂરી હોને કે પહલે સમ્બન્ધ સ્થાપિત કર લે તો કસમ તોડને કા કફ્ફારા અદા કરના હોગા.

   અગર ચાર માહ કી મુદત સે જ્યાદા યા બિના મુદત કે કસમ ખાયી ગયી હૈ, તો ઉન કે લિએ ઈસ આયત મેં મુદત મુકર્રર કર દી ગયી હૈ કિ વહ ચાર માહ બાદ અગર ચાહે તો સમ્બન્ધ સ્થાપિત કર લે યા ઉન્હેં તલાક દે દે (ઉસે ચાર માહ સે જ્યાદા લટકાયે રહને કા હુકમ નહી હૈ) પહલી હાલત મેં ઉસે કસમ તોડને કી સઝા ભુગતના પડેગા ઔર અગર દોનોં મેં સે કોઈ હાલત નહીં અપનાયેગા, તો અદાલત ઉસકો દોનોં મેં સે કિસી એક કો અપનાને પર મજબૂર કરેગા કિ વહ ઉસ સે સમ્બન્ધ સ્થાપિત કર લે યા તલાક દે દે તાકિ ઉસ સ્ત્રી પર જુલ્મ ન હો. (તફસીર ઈબ્ને કસીર)
3. ઈસ સે મુરાદ વહ તલાક શુદા ઔરતેં હૈ જો ગર્ભવતી (હામલા) ભી ન હો (કયોંકિ હામલા ઔરત કે લિએ પ્રસવ કી મુદત મુકર્રર હૈ) જિસે જિમાઅ સે પહલે હી તલાક હોં ગયી હો વહ ભી ન હો (કયોંકિ ઉસકી કોઈ ઈદત નહીં હૈ) બૂઢી ભી ન હો જિસકો માહવારી આના બંદ હો ગયા હો (કયોંકિ ઉનકી ઈદત તીન માહ હૈ)
4. લૌટાને સે શૌહર કા મકસદ અગર પરેશાન કરના ન હો, તો શૌહર કો ઈદત કે અન્દર લૌટને કા પૂરા હક હૈ, બીવી કે વલી કો ઈસ મેં રૂકાવટ ડાલને કા કોઈ હક નહીં હૈ.
5. યાની દોનોં કે હક એક-દૂસરે સે મિલતે જુલતે હૈ, જિનકો પૂરા કરને કે દોનોં ધાર્મિક નિયમોં સે પ્રતિબન્ધિત હૈ, લેકિન મર્દ કો ઔરત પર ફઝીલત પ્રાકૃતિક શકિત (ફિતરી તાકત) મેં, જિહાદ (ધર્મયુદ્ધ) કે હુકમ મેં, જાયદાદ કે બંટવારે મેં ઔરત સે દુગના મર્દ કો તલાક ઔર લૌટાને કે હક (વગૈરહ) મેં હાસિલ હૈ.

૨૨૯. યે તલાક દો બાર હૈ[1] ફિર યા તો અચ્છાઈ સે રોકના[2] યા જાયઝ તરીકે સે છોડ દેના હૈ[3] ઔર તુમ્હેં ઉચિત નહીં કિ તુમ ને ઉન્હેં જો દિયા હૈ, ઉસ મેં સે કુછ ભી લો, હાં ! યહ ઔર બાત હૈ કિ દોનોં કો અલ્લાહ કે હુદૂદ કાયમ ન રખને કા ડર હો, ઈસલિએ યદિ તુમ્હેં ડર હો કિ યહ દોનોં અલ્લાહ કે હુદૂદ કાયમ ન રખ સકેંગે, તો સ્ત્રી આઝાદી હાસિલ કરને કે લિએ કુછ દે ડાલે, ઈસ મેં દોનો પર કોઈ ગુનાહ નહીં[4] યહ અલ્લાહ કે હુદૂદ હૈં, હોશિયાર ઈન સે આગે ન બઢના ઔર જો લોગ અલ્લાહ કે હુદૂદ કો તજાઉઝ કર જાયેં, વહ જાલિમ હૈ.

૨૩૦. ફિર યદિ ઉસકો (તીસરી બાર) તલાક દે દે, તો અબ વહ ઉસ કે લિએ હલાલ નહીં જબ તક કિ વહ સ્ત્રી ઉસ કે સિવાય દૂસરે સે વિવાહ ન કરે, ફિર અગર વહ તલાક દે દે, તો ઉન દોનોં કો મેલજોલ કર લેને મેં કોઈ ગુનાહ નહીં[5] જબકિ વે જાન લેં કિ અલ્લાહ કે હુદૂદ કો કાયમ રખ સકેંગે, યહ અલ્લાહ (તઆલા) કે હુદૂદ હૈ, જિન્હેં વહ જાનને વાલે કે લિએ બયાન કર રહા હૈ.

1. યાની વહ તલાક જિસ મેં શૌહર કો રૂજૂઅ કા હક હૈ, વહ દો બાર હૈ, પહલી બાર તલાક કે બાદ ભી ઔર દૂસરી બાર તલાક કે બાદ ભી શૌહર અપની બીવી સે સમ્બન્ધ ફિર સે કાયમ કર સકતા હૈ, તીસરી બાર તલાક દેને કે બાદ યહ સમ્બન્ધ સ્થાપિત કરને કા હક નહીં.
2. યાની સમ્બન્ધ કાયમ કરકે ઉસે અચ્છી તરહ સે બસાના.
3. યાનિ તીસરી બાર તલાક દેકર.
4. ઈસ મેં ‘‘ખુલઅ’’ કા બયાન હૈ, જિસ કે અનુસાર બીવી અપને શૌહર સે રિશ્તા તોડના ચાહે તો ઉસ હાલત મેં શૌહર કો હક હૈ કિ વહ અપના મહર વાપસ લે લે, પતિ અગર રિશ્તા તોડના ન કુબૂલ કરે, તો અદાલત શૌહર કો તલાક દેને કા હુકમ કરેગી, અગર વહ ઉસે ન માને તો અદાલત શાદી ખત્મ કરેગી, યાનિ યહ ખુલઅ, તલાક કે જરિયે ભી હો સકતા હૈ ઔર તોડને કે જરિયે ભી દોનો હાલતોંમે ઈદત એક માહવારી હૈ.
5. ઈસ તલાક સે મુરાદ તીસરી તલાક હૈ ઔર ઈસકે બાદ શૌહર કો ન તો સમ્બન્ધ સ્થાપિત કરને કા હક હૈ ઔર ન શાદી કરને કા, અબ યહ ઔરત કિસી દૂસરે મર્દ સે શાદી કરે ઔર વહ અપની મર્જી સે તલાક દે યા ઉસકી મૌત હો જાયે, તો ઉસકે બાદ વહ અપને પહલે શૌહર સે શાદી કર સકતી હૈ, લેકિન હમારે દેશ મેં જો ઈસ પ્રકાર કા ‘‘હલાલા’’ કરને ઔર કરાને કી બુરી રસ્મ હૈ, નબી (સ.અ.વ.) ને ઐસે ‘‘હલાલા’’ કરને ઔર કરાને વાલે પર લાનત કી હૈ, હલાલા કી વજહ સે કી ગઈ શાદી, શાદી નહીં હોતી યહ ઝિના હૈ, ઈસ શાદી સે ઔરત અપને શૌહર કે લિએ હલાલ નહીં હોગી.

૨૩૧. ઔર જબ તુમ ઔરતોં કો તલાક દો ઔર વહ અપની ઇદત (તીન માહવારી કી મુદત કો કહતે હૈં) ખત્મ કરને કે કરીબ હોં, તો અબ ઉન્હેં અચ્છી તરહ સે બસાઓ યા ભલાઇ કે સાથ અલગ કર દો, ઔર ઉન્હેં નુકસાન પહુંચાને કે મકસદ સે જુલ્મ વ જ્યાદતી કરને કે લિએ ન રોકો, જો ઇન્સાન ઐસા કરે ઉસ ને અપની જાન પર જુલ્મ કિયા, તુમ અલ્લાહ કે હુકમ કા મઝાક ન બનાઓ[1] ઔર અલ્લાહ કી નેમત જો તુમ પર હૈ યાદ કરો ઔર જો કુછ કિતાબ વ હિકમત ઉસ ને ઉતારી હૈ, જિસ સે તુમ્હેં તાલીમ દે રહા હૈ ઉસે ભી, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરતે રહા કરો ઔર યાદ રખો કિ અલ્લાહ (તઆલા) હર એક ચીઝ કો જાનતા હૈ.

૨૩૨. ઔર જબ તુમ અપની ઔરતોં કો તલાક દો ઔર વહ અપની ઇદત પુરી કર લે, તો ઉન્હેં ઉનકે પતિયોં સે શાદી કરને સે ન રોકો, જબકિ વહ આપસ મેં ભલાઇ કે ઐતબાર સે રાજી હોં, યહ તાલીમ ઉન્હેં દી જાતી હૈ જિન્હેં તુમ મેં સે અલ્લાહ (તઆલા) પર ઔર કયામત કે દિન પર યકીન ઔર ઇમાન હો, ઇસ મેં તુમ્હારી અચ્છી સફાઇ ઔર પાકીઝગી હૈ ઔર અલ્લાહ (તઆલા) જાનતા હૈ તુમ નહીં જાનતે.

૨૩૩. ઔર માંયેં અપની ઔલાદોં કો પૂરે દો સાલ દૂધ પિલાયેં, જિનકા ઇરાદા દૂધ પિલાને કી પૂરી મુદ્દત કા હો,[2] ઔર જિનકી ઔલાદ હૈં ઉનકી જિમ્મેદારી હૈ કિ ઉનકો રોટી કપડા દે, જો ભલાઇ કે સાથ હો, હર એક ઇન્સાન કો ઇતની હી કઠિનાઇ દી જાતી હૈ, જિતની ઉસકી તાકત હો, માં કો ઉસકી ઔલાદ કી વજહ સે યા બાપ કો ઉસકી ઔલાદ કી વજહ સે ઉસે કોઇ નુકસાન ન પહુંચાયા જાયે,[3] વારિસ પર ભી ઉસી જૈસી જિમ્મેદારી હૈ, ફિર અગર દોનોં (યાની મા-બાપ) અપની રઝામંદી ઔર આપસી ઇરાદા સે દૂધ છુડાના ચાહેં, તો દોનોં પર કોઇ ગુનાહ નહીં, ઔર અગર તુમ અપની ઔલાદોં કો દૂધ પિલાના ચાહતે હો તો ભી તુમ પર કોઇ ગુનાહ નહીં, જબકિ તુમ ઉન કે દુનિયાવી દસ્તૂર કે ઐતબાર સે ઉન કો દે દો, અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રહો ઔર જાનતે રહો કિ અલ્લાહ તુમ્હારે અમલોં કો દેખ રહા હૈ.

1. કુછ લોગ મઝાક મેં તલાક દે દેતે યા શાદી કર લેતે યા આઝાદ કર દેતે, ફિર કહતે કિ મૈંને તો મઝાક કિયા થા, અલ્લાહ તઆલા ને ઇસે અપની આયત મેં મઝાક કહા હૈ જિસકા મકસદ ઇસ તરહ કે કામોં સે રોકના હૈ, ઇસલિએ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કિ મઝાક સે ભી અગર ઉપર બયાન કિયા ગયા કામ કરેગા તો વહ હકીકત માના જાયેગા ઔર મઝાક કી તલાક, શાદી ઔર આઝાદી લાગૂ હો જાયેગી. (તફસીર ઇબ્ને કસીર)
2. ઇસ આયત મેં દૂધ પિલાને કે મસલે કા હલ બયાન કિયા ગયા હૈ, ઇસમેં પહલી બાત કહી ગયી હૈ વહ યહ હૈ કિ જો પૂરી મુદ્દત તક દૂધ પિલાના ચાહે, તો યહ મુદ્દત દો સાલ કી હૈ, ઇન લફ્જોં સે ઇસ સે કમ મુદ્દત તક દૂધ પિલાને કી ગુંજાઇશ નિકલતી હૈ, દૂસરી બાત યહ કિ દૂધ પિલાને કી જ્યાદા સે જ્યાદા મુદ્દત દો સાલ હૈ.
3. માં કો તકલીફ પહુંચાને કા મતલબ યહ હૈ કિ જૈસે માં અપને બચ્ચે કો અપને પાસ રખના ચાહે લેકિન મમતા કો ઠુકરાકર ઉસકા બચ્ચા ઉસ સે ઝબરદસ્તી છીન લિયા જાયે યા યહ કિ બિના ખર્ચ કી જિમ્મેદારી લિએ ઉસકો દૂધ પિલાને પર મજબૂર કિયા જાયે, બાપ કો તકલીફ પહુંચાને કા મતલબ યહ હૈ કિ માં દૂધ પિલાને સે ઇન્કાર કર દે યા ઉસકી તાકત સે જ્યાદા ઉસ સે ધન કી માંગ કરે.

૨૩૪. તુમ મેં સે જો લોગ મર જાયેં ઔર બીવિયાં છોડ જાયેં, વહ ઔરતેં અપને આપ કો ચાર મહીને ઔર દસ (દિન) ઇદ્દત મેં રખેં.[1] ફિર જબ મુદ્દત ખત્મ કર લેં તો જો અચ્છાઇ કે સાથ અપને લિએ કરે ઉસ મેં તુમ પર કોઇ ગુનાહ નહીં, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે હર અમલ કો જાનને વાલા હૈ.

૨૩૫. ઔર તુમ પર ઇસ મેં કોઇ ગુનાહ નહીં કિ તુમ ઇશારા સે યા અસ્પષ્ટ રૂપ સે ઇન ઔરતોં સે શાદી કે બારે મેં કહો યા અપને દિલ મેં ઇરાદા છિપાઓ, અલ્લાહ (તઆલા) કો ઇલ્મ હૈ કિ તુમ જરૂર ઉનકો યાદ કરોગે, લેકિન તુમ ઉનસે છિપાકર વાદા ન કર લો, હાં, યહ બાત ઔર હૈ કિ તુમ અચ્છી બાત બોલા કરો ઔર જબ તક ઇદત કી મુદત પૂરી નહીં હો શાદી કા બન્ધન મજબૂત ન કરો, જાન લો, કિ અલ્લાહ (તઆલા) કો તુમ્હારે દિલોં કી બાતોં કા ભી ઇલ્મ હૈ, તુમ ઉસ સે ડરતે રહા કરો ઔર યહ ભી જાન રખો, કિ અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા ઔર સહનશીલ હૈ.

૨૩૬. અગર તુમ ઔરતોં કો બિના હાથ લગાયે ઔર બિના મહર મુકર્રર કિયે તલાક દે દો તો ભી તુમ પર કોઇ ગુનાહ નહીં, હાં ઉન્હે કુછ ન કુછ ફાયેદા દો, માલદાર અપને હિસાબ ઔર ગરીબ અપની તાકત કે હિસાબ સે દસ્તૂર કે હિસાબ સે અચ્છા ફાયદા દેં, ભલાઇ કરને વાલોં કે લિએ યહ જરૂરી હૈ.[2]

૨૩૭. ઔર અગર તુમ ઔરતોં કો ઇસ સે પહલે તલાક દે દો કિ તુમ ને ઉન્હેં હાથ લગાયા હો ઔર તુમ ને ઉનકા મહર ભી મુકર્રર કિયા હો, તો મુકર્રર મહર કા આધા (મહર) દે દો, યહ બાત ઔર હૈ કિ વહ ખુદ માફ કર દેં, યા વહ ઇન્સાન માફ કર દે જિસકે હાથ મેં નિકાહ કી ગાંઠ હૈ, તુમ્હારા માફ કર દેના તકવા સે બહુત કરીબ હૈ ઔર આપસી ફઝીલત કો ન ભુલો બેશક અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે અમલોં કો દેખ રહા હૈ.

૨૩૮. નમાઝોં કી હિફાજત કરો ખાસકર બીચ વાલી નમાઝ કી[3] ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કે લિએ નમ્રતાપૂર્વક (બાઅદબ) ખડે રહા કરો.

---

1. મોત કી યહ ઇદ્દત હર બીવી કે લિએ હૈ શૌહર ને ઉસ સે જિમાઅ કિયા હો યા ન કિયા હો, ગર્ભવતી (હામલા) કે લિએ યહ કાનૂન નહીં કયોંકિ ઉસકી ઇદ્દત પ્રસવ હો જાના હૈ.
2. યહ ઉસ ઔરત કે બારે મેં હુકમ હૈ કિ શાદી કે વકત મહર (સ્ત્રી ધન) મુકર્રર નહીં કી ગયી થી ઔર શૌહર હમબિસ્તરી કરને કે પહલે તલાક ભી દે દે, તો ઉસે કુછ ન કુછ ફાયેદા દેકર વિદા કરો, યહ ફાયેદા (તલાક કા ફાયેદા) મર્દ કી તાકત કે હિસાબ સે હોના ચાહિએ યા માલદાર અપને હિસાબ ઔર ગરીબ અપની તાકત ભર દે.
3. બીચ વાલી નમાઝ સે મુરાદ અસ્ર નમાઝ હૈ, જિસકો ઇસ હદીસ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે આધાર પર મુકર્રર કર દિયા ગયા હૈ, જો જંગે ખન્દક કે દિન અસ્ર કી નમાઝ કો સલાતે વુસ્તા કહા હૈ.

૨૩૯. અગર તુમ્હેં ડર હો તો પૈદલ હી યા સવાર હી સહીહ, ઔર અગર શાન્તિ હો જાયે તો અલ્લાહ (તઆલા) કી બડાઇ કો બયાન કરો જિસ તરહ કિ ઉસ ને તુમ્હેં ઉસ બાત કી તાલીમ દી હૈ, જિસે તુમ નહીં જાનતે થે.[1]

૨૪૦. ઔર જો તુમમેં સે મર જાયેં ઔર બીવિયાં છોડ જાયે, વહ વસીયત કર જાયેં કિ ઉનકી બીવિયાં સાલ ભર ફાયેદા ઉઠાયેં,[2] ઉન્હેં કોઇ ન નિકાલે, ઔર અગર વે ખુદ નિકલ જાયેં તો તુમ પર ઇસ મેં કોઇ ગુનાહ નહીં જો વહ અપને લિએ અચ્છાઇ સે કરેં અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત ઔર હિકમત વાલા હૈ.

૨૪૧. ઔર તલાક દી હુઇ ઔરતોં કો અચ્છી તરહ ફાયેદા પહુંચાના પરહેજગારો પર જરૂરી હૈ.

૨૪૨. ઈસી તરહ અલ્લાહ તુમ્હારે લિયે અપની આયતોં (આદેશોં) કો બયાન કરતા હૈ તાકિ તુમ સમઝો.

૨૪૩. કયા તુમ ને ઉન્હેં નહીં દેખા જો હજારો કી તાદાદ મે મૌત કી વજહ સે અપને ઘરોં સે નિકલ પડે અલ્લાહ ને ઉન સે કહા કિ મર જાઓ ફિર ઉન્હેં જિન્દા કર દિયા[3] બેશક અલ્લાહ લોગોં પર બડા ફજલ વાલા હૈ મગર જયાદા લોગ શુક્રિયા અદા નહીં કરતે.

૨૪૪. ઔર અલ્લાહ કી રાહ મેં લડો ઔર યહ જાન લો કિ અલ્લાહ સુનને વાલા જાનને વાલા હૈ.

૨૪૫. કૌન અલ્લાહ કો અચ્છા ઉધાર દેગા[4] જિસે વહ ફિર ઉસે કઇ ગુના જયાદા અતા કરેગા ઔર અલ્લાહ હી કમી ઔર જયાદતી કરતા હૈ ઔર તુમ ઉસી કી ઓર દોબારા જાઓગે.

1. યાની દુશ્મન સે ડર કી વજહ સે જિસ તરહ ભી મુમકિન હો, પૈદલ ચલતે હુએ, સવારી પર બૈઠે હુએ નમાઝ પઢ લો, લેકિન જબ ડર કી હાલત ખત્મ હો જાયે તો ઉસી તરહ નમાઝ પઢો, જિસ તરહ સિખલાયા ગયા હૈ.

2. યહ આયત અગરચે તરતીબ મેં બાદ કી હૈ લેકિન મન્સૂખ હૈ, ઇસકી મન્સુખી કી આયત પહલે આ ચુકી હૈ જિસ મેં મૌત કી ઇદ્દત ચાર મહીના દસ દિન બતાઇ ગઇ હૈ, ઇસ કે સિવાય વિરાસત કી આયત ને બીવી કા હિસ્સા મુકર્રર કર દિયા હૈ, અબ શૌહર કો બીવી કે લિએ વસીયત (ઉત્તરદાન) કરને કી કોઇ જરૂરત નહીં રહી ન ઘર ઔર ન ખર્ચ કી.

3. યહા હાદસા કિસી પિછલી ઉમ્મત કા હૈ, જિસકી તફસીલ કિસી હદીસ મેં નહી મિલતી.

4. અચ્છે ઉધાર સે મુરાદ અલ્લાહ કી રાહ મેં ઔર જિહાદ મેં માલ સદકા કરના હૈ યાની જાન કી તરહ માલ દેને મેં ભી સંકોચ ન કરો, માલ મેં બઢોત્તરી ઔર કમી ભી અલ્લાહ કે હાથ મેં હૈ ઔર વહ દોનોં તરહ સે તુમ્હારા ઇમ્તેહાન લેતા હૈ, કભી માલ મેં બઢોતરી કરકે ઔર કભી માલ મેં કમી કરકે, ફિર અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરને સે કમી ભી નહીં હોતી હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઇસમેં કઇ કઇ ગુના બઢોત્તરી કરતા હૈ, કભી જાહિરી તૌર સે કભી છિપે તૌર સે ઔર રૂહાની તૌર પર ઔર આખિરત મે તો જરૂર ઉસ મેં અધિકતા આશ્ચર્યચકિત હોગી.

૨૪૬. કયા આપ ને ઈસ્રાઈલ કે વંશ કી "મુસા" કે બાદ કી જમાઅત કો નહીં દેખા જબ ઉન્હોંને અપને નબી (ઈશદૂત) સે કહા કિ હમારા એક રાજા બના દીજિયે તાકિ હમ અલ્લાહ કી રાહ મેં લડેં ઉન્હોંને કહા કિ હો સકતા હૈ કિ જિહાદ ફર્જ હો જાને કે બાદ, તુમ જિહાદ ન કરો, ઉન્હોંને કહા કિ ભલા હમ અલ્લાહ કી રાહ મેં જિહાદ કયોં ન કરેંગે ? હમ તો અપને ઘરોં સે ઉજાડે ગયે હૈં ઔર ઔલાદોં સે દૂર કર દિયે ગયે હૈ, ફિર જબ ઉન પર જિહાદ ફર્જ હુઆ, તો સિવાય થોડે સે ઈન્સાનો કે સબ ફિર ગયે ઔર અલ્લાહ જાલિમોં કો અચ્છી તરહ સે જાનતા હૈ.

૨૪૭. ઔર ઉન સે ઉન કે નબી ને કહા કિ અલ્લાહ (તઆલા) ને તાલૂત (યહ એક નામ હૈ) કો તુમ્હારા બાદશાહ બના દિયા હૈ, તો કહને લગે ભલા ઉસકા હમ પર રાજય કૈસે હો સકતા હૈ, ઉસ સે બહુત અધિક રાજય કે હકદાર હમ હૈ, ઉસકો તો ધન કી જયાદતી ભી નહીં અતા કી ગઈ હૈ, ઉસ (નબી) ને કહા સુનો ! અલ્લાહ (તઆલા) ને ઉસ કો તુમ પર ફઝીલત દી હૈ ઔર ઉસે ઈલ્મ ઔર જિસ્માની તાકતભી જયાદા અતા કિયા હૈ[1] હકીકત બાત યહ હૈ કિ અલ્લાહ (તઆલા) જિસે ચાહે અપના મુલ્ક દે, અલ્લાહ (તઆલા) કુશાદગી વાલા ઔર ઈલ્મ વાલા હૈ.

૨૪૮. ઔર ઉન કે નબી ને ફિર ઉન સે કહા, ઉસ કે મુલ્ક કી વાજેહ નિશાની યહ હૈ કિ તુમ્હારે પાસ વહ સન્દૂક આ જાયેગા[2] જિસ મેં તુમ્હારે રબ કી તરફ સે દિલ કે સુકૂન કા સામાન હૈ ઔર મૂસા કી ઔલાદ ઔર હારૂન કી ઔલાદ કા બાકી છોડા હુઆ સામાન હૈ, ફરિશ્તે ઉસે ઉઠાકર લાયેંગે, બેશક યહ તો તુમ્હારે લિએ વાજેહ (સ્પષ્ટ) નિશાની હૈ, અગર તુમ ઈમાનદાર હો.

1. હઝરત તાલૂત ઉસ વંશ સે નહી થે, જિસસે ઈસ્રાઈલ કી ઔલાદોં કે બાદશાહો કા સિલસિલા ચલા આ રહા થા, યહ ગરીબ ઔર એક આમ સેનાની થે, જિસ પર ઉન્હોને આવાજ ઉઠાયી થી, પૈગમ્બર ને કહા કિ યહ મેરા ચુનાવ નહીં હૈ, અલ્લાહ ને ઉન્હેં તૈનાત કિયા હૈ, ફિર ભી નેતૃત્વ (કિયાદત) કે લિએ માલ સે જયાદા અકલ, ઈલ્મ ઔર જિસ્માની તાકત કી જરૂરત હૈ, ઔર તાલૂત ઈસ મેં તુમ સભી સે અચ્છે હૈ, ઈસલિએ અલ્લાહ ને ઉન્હેં ઈસ પદ કે લિએ ચુન લિયા હૈ.

2. સન્દૂક યાની તાબૂત, જો તોબ સે હૈ, જિસકે મતલબ પલટને કે હૈં, કયોંકિ ઈસ્રાઈલ કી ઔલાદ પ્રસાદ (તબર્રૂક) કે લિએ ઈસકી ઔર પલટતે થે, (ફતહુલ કદીર) ઈસ તાબૂત મેં હઝરત મૂસા વ હારૂન (અ.સ.) કી પાક ચીજેં થી, યહ તાબૂત ભી ઉન કે દુશ્મન ઉન સે છીન કર લે ગયે થે, યહ તાબૂત અલ્લાહ તઆલા ને નિશાની કે શકલ મેં ફરિશ્તોં કે જરિયે હઝરત તાલૂત કે ઘર કે દરવાજે પર રખવા દિયા, ઈસે દેખકર ઈસ્રાઈલ કી ઔલાદેં ખુશ ભી હુઈ ઔર ઈસે અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે નિશાની માનકર

૨૪૯. ફિર જબ તાલૂત સેના લેકર નિકલે તો કહા સુનો એક નદી[1] કે જરિયે અલ્લાહ કો તુમ્હારા ઈમ્તિહાન લેના હૈ તો જો ઉસ સે પાની પિયેગા વહ મેરા નહીં ઔર જો ઉસ મેં સે ન ચખે વહ મેરા હૈ, યહ ઔર બાત હૈ કિ અપને હાથ સે એક ચુલ્લુ ભર લે તો કુછ કે સિવાય બાકી સભી ને પાની પી લિયા, (હજરત) તાલૂત જબ નદી સે પાર હો ગયે ઔર જો ઉન કે સાથ ઈમાનદાર થે તો ઉન્હોંને કહા કિ આજ તો હમ મેં તાકત નહી કિ જાલૂત ઔર ઉસકી ફૌજો સે લડેં[2] લેકિન જિન્હે અલ્લાહ સે મિલને પર યકીન થા ઉન્હોને કહા કિ બહુત સી છોટી જમાઅત અલ્લાહ કે હુકમ સે ભારી જમાઅતોં પર ફત્હ હાસિલ કર લેતી હૈ ઔર અલ્લાહ સબ્ર કરને વાલોં કે સાથ હૈ.

તાલૂત કો અપના રાજા માન લિયા ઔર અલ્લાહ તઆલા ને ભી ઈસે ઉન કે લિએ એક ચમત્કાર (આયત) વ ફત્હ ઔર સબ્ર કી વજહ બના દિયા સકીના કા મતલબ હી અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે ખાસ મદદ કા ઉતરના જિસે વહ અપને ખાસ બન્દોં પર ઉતારતા હૈ જિસકી વજહ સે ભયાનક જંગ મેં જબ બડે-બડે બહાદૂરોં કે દિલ કાપ જાતે હૈં તો ઈમાનવાલોં કે દિલ દુશ્મન કે ડર ઔર ધાક સે ખાલી ઔર ફત્હ વ કામયાબી કી ઉમ્મીદ સે ભરે હોતે હૈં, ઈસ સે માલૂમ હુઆ કિ નબિયોં કી અવશેષ (બાકિઆત) અલ્લાહ કે હુકમ સે જરૂર ફઝીલત ઔર ઉપયોગિતા (અહમિયત) રખતી હૈ, લેકિન યહ જરૂરી હૈ કિ વહ સહી તરીકે સે ઉનકી (તબર્રૂકાત) હો, જિસ તરહ ઈસ તાબૂત મેં હકીકત મેં હઝરત મૂસા ઔર હારૂન કી પાક ચીજેં થી, લેકિન જિસ તરહ આજકલ કઇ જગહોં પર મુકદસ બાકિયાત કહકર કઇ ચીજેં હૈં, જિનકા કોઇ ઐતિહાસિક (તારીખી) સુબૂત પૂરી તરહ સે સાબિત નહીં હોતા, ઈસી તરહ ખુદ બનાયી ગયી ચીજોં સે ભી કુછ હાસિલ નહી હો સકતા, જિસ તરહ સે કુછ લોગ નબી (સ.અ.વ.) કે જૂતે કે સમાન બનાકર અપને પાસ રખને કો યા ઘરોં મેં લટકાને કો યા ખાસ તરીકે સે બનાકર તકલીફ દૂર કરને ઔર દિલી મુરાદ પૂરી કરને વાલા સમઝતે હૈં, ઈસી તરહ કબ્રોં પર વલિયોં કે નામોં કે ચઢાવે કો પાક ચીજ ઔર વહાં કે સામાન્ય ભોજ કો પાક ચીજ સમઝતે હૈં, જબકિ યહ અલ્લાહ કે સિવાય દૂસરો પર ચઢાવા હૈ, જો શિર્ક કી પરીધી મેં આતા હૈ, ઈસકો ખાના ખાસકર હરામ હૈ, કબ્રો કો ગુસ્લ કરાયા જાતા હૈ ઔર ઉસકા પાની પાક સમઝા જાતા હૈ, હાલાકિ કબ્રોં કો ગુસ્લ કરાના ખાનયે કઅબા કે ગુસ્લ કી નકલ હૈ, જો કિસી તરહ સે જાયજ નહી હૈ, યહ ગંદા પાની પાક કૈસે હો સકતા હૈ, યહ સભી બાતેં નાજાયેજ હૈ, ઈનકા ધાર્મિક નિયમોં મેં કોઇ અસલ નહી હૈ.

1. યહ નદી જાર્ડન ઔર ફિલસ્તીન કે બીચ હૈ. (ઈબ્ને કસીર)
2. ઈન ઈમાનવાલોં ને ભી જબ શુરૂ મેં દુશ્મન કી બહુત બડી તાદાદ દેખી, તો અપની કમ તાદાદ કો દેખતે હુએ ઈસ બાત કો વાજેહ કિયા, જિસ પર ઉન કે આલિમોં ઔર ઉન સે જયાદા ઈમાન રખને વાલોં ને કહા કિ કામયાબી તાદાદ મેં જયાદતી ઔર હથિયાર કે આધાર પર નહીં મિલતી, બલ્કિ અલ્લાહ તઆલા કી ઈચ્છા પર આધારિત (મબની) હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કા સમર્થન (તાઈદ) હાસિલ કરને કે લિએ સબ્ર કા હોના જરૂરી હૈ.

૨૫૦. ઔર જબ ઉનકા જાલૂત ઔર ઉસકી ફૌજોં સે મુકાબલા હુઆ, તો ઉન્હોંને દુઆ કી, હૈ હમારે પાલનહાર ! હમેં સબ્ર અતા કર ઔર સાબિત કદમ બના દે ઔર કાફિર કૌમ પર હમારી મદદ કર.[1]

૨૫૧. અતઃ ઉન્હેં અલ્લાહ કે હુકમ સે પરાજિત કર દિયા ઔર દાઉદ ને જાલૂત કા કત્લ કર દિયા[2] ઔર અલ્લાહ ને ઉસે મુલ્ક ઔર હિકમત[3] ઔર જિતના ચાહા ઇલ્મ ભી અતા કિયા ઔર અગર અલ્લાહ કુછ લોગોં કો દૂસરે ગરોહ સે હટાતા ન રહતા તો ધરતી મેં ફસાદ ફૈલ જાતા, લેકિન અલ્લાહ દુનિયા કે લોગોં પર બડા ફજલ કરને વાલા હૈ.[4]

૨૫૨. યહ અલ્લાહ કી આયતેં (સૂત્ર) હૈ જિન્હેં હમ આપ પર સચ્ચાઇ કે સાથ પઢતે હૈં ઔર નિશ્ચય હી આપ રસૂલોં (ઇશદૂતોં) મેં સે હૈ.[5]

1. જાલૂત ઉસ દુશ્મન કૌમ કા સેના નાયક થા, જિસ સે તાલૂત ઔર સાથિયોં કા મુકાબલા થા, યહ અમાલકા કી કૌમ થી, જો અપને વકત મેં યોદ્ધા ઔર બહાદુર લોગ સમઝે જાતે થે, ઉનકી ઇસી પ્રસિદ્ધતા (શુહરત) કે વજહ સે ઠીક જંગ કે સમય મેં ઇમાનવાલોં ને અલ્લાહ કે દરબાર મેં સબ્ર ઔર મજબૂતી કે લિએ ઔર કુફ્ર કે સામને ઇમાનવાલોં કો ફત્હ ઔર કામયાબી કી દુઆ કી, યાની ભૌતિક કારણોં (માદી અસ્બાબ) કે સાથ-સાથ ઇમાનવાલોં કે લિએ જરૂરી હૈ કિ વહ અલ્લાહ કી ઔર સે કામયાબી ઔર ફત્હ કે લિએ ખાસ તરીકે સે દુઆ કરેં, જિસ તરહ બદ્ર કી જંગ કે વકત નબી (સ.અ.વ.) ને અલ્લાહ કે દરબાર મેં બડી આગ્રહતા ઔર વિનમ્રતા (ઇન્કસારી-ઇસરાર) સે ફત્હ ઔર કામયાબી કે લિએ દુઆ કી થી, જિસે અલ્લાહ ને કુબૂલ કિયા જિસકી વજહ સે મુસમાનોં કી છોટી સી તાદાદ ને કાફિરોં કી બહુત બડી તાદાદ પર ફત્હ હાસિલ કિયા.
2. હઝરત દાઉદ જો અભી ન પૈગમ્બર થે ઔર ન બાદશાહ, ઇસ તાલૂત કી સેના મેં એક ફૌજી થે, ઉન કે હાથોં જાલૂત મારા ગયા ઔર ઇસ થોડે સે ઇમાનવાલોં કો બડી લડાકૂ કૌમ પર જીત દિલવાઇ.
3. ઇસ કે બાદ અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત દાઉદ કો બાદશાહત ઔર નબૂવત દોનોં અતા કિયા.
4. ઇસ મેં અલ્લાહ કે એક કાનૂન કી ચર્ચા હૈ કિ વહ ઇન્સાનોં હી કે એક ઉમ્મત કે જરિયે દૂસરી ઉમ્મત કે જુલ્મ ઔર ગલ્બા કો ખત્મ કરતા રહતા હૈ અગર વહ ઐસા ન કરતા ઔર કિસી એક હી ઉમ્મત કો સદા તાકત ઔર ગલ્બા કા સૌભાગ્ય દિયે રહતા તો યહ ધરતી જુલ્મ ઔર ફસાદ સે ભર જાતી.
5. યહ પિછલે વાકિઆત જિનકા ઇલ્મ આપ પર નાજિલ પાક કુરઆન કે જરિયે દુનિયા કો હો રહા હૈ, હે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) બેશક આપ કી નબૂવત ઔર સચ્ચાઇ કા સુબૂત હૈ, ઇનકા બયાન ન કિસી કિતાબ મેં કિયા હૈ ન કિસી સે સુના હૈ, જિસ સે વાજેહ હૈ કિ યહ ગૈબ કી ખબરેં હૈ જો વહ્યી (ઇશવાણી) કે જરિયે અલ્લાહ આપ પર ઉતાર રહા હૈ.

૨૫૩. યહ રસૂલ હૈ, જિન મેં સે હમ ને કુછ કો કુછ પર ફજીલત દી હૈ ઉન મેં સે કુછ હૈ જિન સે અલ્લાહ (તઆલા) ને બાત કી હૈં ઔર કુછ કા મર્તબા ઉંચા કિયા હૈ ઔર હમને ઈસા પુત્ર મરિયમ કો મોજિજા અતા કિયા ઔર પાક રૂહ સે ઉનકા સમર્થન કરાયા,[1] અગર અલ્લાહ ચાહતા તો ઉન કે બાદ વાલે અપને પાસ નિશાનિયાં આ જાને કે બાદ આપસ મેં કભી ભી લડાઈ-ભીડાઈ ન કરતે, લેકિન ઉન લોગોં ને ઈખ્તિલાફ કિયા, ઉન મેં સે કુછ ને ઈમાન કુબુલ કિયા ઔર કુછ કાફિર હુએ, ઔર અગર અલ્લાહ (તઆલા) ચાહતા તો યહ આપસ મેં ન લડતે લેકિન અલ્લાહ (તઆલા) જો ચાહતા હૈ, કરતા હૈ.

૨૫૪. હે ઈમાનવાલો ! જો હમ ને તુમ્હેં દે રખા હૈ, ઉસ મેં સે ખર્ચ કરતે રહો, ઈસ સે પહલે કિ વહ દિન આયે જિસ દિન ન તિજારત હૈ ન દોસ્તી ઔર ન સિફારિશ, ઔર કાફિર હી જાલિમ હૈ.

૨૫૫. અલ્લાહ (તઆલા) હી સચ્ચા માબૂદ હૈ, જિસ કે સિવાયે કોઈ માબૂદ નહીં, જો જિન્દા હૈ, ઔર સબકા થામને વાલા હૈ, જિસે ન ઉંઘ આયે ન નીંદ ઉસ કી મિલ્કિયત મેં જમીન વ આસમાન કી સભી ચીજેં હૈં, કૌન હૈ જો ઉસ કે હુકમ કે બિના ઉસ કે સામને સિફારિશ કર સકે, વહ જાનતા હૈ જો ઉન કે સામને હૈં, જો ઉન કે પીછે હૈં ઔર વહ ઉસ કે ઈલ્મ મેં સે કિસી ચીજ કા ઘેરા નહી કર સકતે, લેકિન વહ જિતના ચાહે[2] ઉસકી કુર્સી કી વુસઅત ને જમીન વ આસમાન કો ઘેર રખા હૈ, વહ અલ્લાહ (તઆલા) ઉનકી હિફાજત સે ન થકતા હૈ ઔર ન ઉબતા હૈ, વહ તો બહુત મહાન ઔર બહુત બડા હૈ.

1. મતલબ વહ મોજિજા હૈ, જો હઝરત ઈસા કો અતા કિયે ગયે થે, જૈસે મરે હુએ કો જિલાના આદિ જિસકી તફસીલ સૂરઃ આલે ઈમરાન મેં આયેગી, પાક રૂહ સે મુરાદ જિબ્રીલ હૈં, જૈસાકિ પહલે ભી ગુજર ચુકા હૈ.

2. યહ આયતુલ કુર્સી હૈ, સહીહ હદીસોં મેં ઈસકા બહુત મહત્વ (ફઝીલત) બયાન કિયા ગયા હૈ, જૈસે યહ કુરઆન કી સબ સે અઝીમ આયત હૈ, ઈસકો રાત કો પઢને સે શૈતાન સે મહફૂજ રહતા હૈ, ઈસ કો હર નમાઝ કે બાદ પઢના ચાહિએ. (ઈબ્ને કસીર) કુર્સી સે કુછ ને પૈર રખને કી જગહ, કુછ ને તાકાત, કુછ ને મુલ્ક, ઔર કુછ ને અર્શ મતલબ લિયા હૈ, લેકિન અલ્લાહ તઆલા કી સિફાત ઔર ફજીલતોં કે બારે મેં મોહદિસીન (હદીસ કે આલિમ) ઔર બુઝુર્ગો કી યહી રાય હૈ કિ અલ્લાહ તઆલા કી જો સિફત, જિસ તરહ સે કુરઆન ઔર હદીસ મેં બયાન હૈં, ઉનકો બિના કિસી તર્ક-વિતર્ક કે ઉન પર ઈમાન રખા જાયે, ઈસલિએ યહી ઈમાન રખના ચાહિએ કિ હકીકત મેં કુર્સી હૈ જો અર્શ સે અલગ હૈ, યહ કિસ તરહ કી હૈ, ઈસ પર વહ કિસ તરહ બૈઠતા હૈ ? ઈસકા બયાન હમ નહી કર સકતેં કયોંકિ ઈસકી કૈફિયત ઔર હકીકત કે બારે મેં હમેં ઈલ્મ નહી હૈ.

૨૫૬. દીન કે બારે મેં કોઈ દબાવ નહીં, સચ-ઝુઠ સે અલગ હો ગયા, ઈસલિયે જો ઈન્સાન તાગૂત (અલ્લાહ તઆલા કે સિવાય દૂસરે દેવોં) કો નકાર કર અલ્લાહ (તઅલા) પર ઈમાન લાયે, ઉસ ને મજબૂત કડે કો થામ લિયા, જો કભી ભી ન ટૂટેગા ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સુનને વાલા, જાનને વાલા હૈ.

૨૫૭. ઈમાનવાલોં કા સંરક્ષક (વલી) અલ્લાહ તઆલા ખુદ હૈ, વહ ઉન્હેં અંધેરે સે રોશની કી ઔર નિકાલ લે જાતા હૈ, ઔર કાફિરોં કે દોસ્ત શૈતાન હૈ, વહ ઉન્હેં રોશની સે અંધેરે કી તરફ લે જાતે હૈં, યહ લોગ જહન્નમી હૈ, જો હંમેશા ઉસી મેં પડે રહેંગે.

૨૫૮. કયા તૂને ઉસે નહીં દેખા, જિસ ને મુલ્ક પાકર ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) સે ઉસ કે પાલનહાર કે બારે મેં ઝગડા કિયા જબ ઈબ્રાહીમ ને કહા કે મેરા રબ તો વહ હૈ જો જીન્દા કરતા ઔર મારતા હૈં, વહ કહને લગા, મૈં ભી જિલાતા ઔર મારતા હૂં, ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) ને કહા અલ્લાહ (તઆલા) સૂરજ કો પૂરબ કી ઔર સે લે આતા હૈં, તૂ ઉસે પશ્ચિમ સે લે આ, અબ વહ કાફિર ભોંચક્કા રહ ગયા ઔર અલ્લાહ જાલિમોં કો હિદાયત નહી દેતા.

૨૫૯. યા, ઉસ ઈન્સાન કે સમાન જિસકા ગુજર ઉસ બસ્તી પર હુઆ, જો છત કે બલ ઔંધી પડી હુઈ થી, કહને લગા ઉસકી મૌત કે બાદ અલ્લાહ (તઆલા) ઉસે કિસ તરહ જિન્દા કરેગા તો અલ્લાહ (તઆલા) ને ઉસે સૌ સાલ કે લિયે માર દિયા, ફિર ઉસે (જિન્દા) ઉઠાયા, પૂછા ! "કિતની મુદત તુઝ પર ગુજરી ?" જવાબ દિયા કિ "એક દિન યા દિન કા કુછ હિસ્સા"[1] કહા કિ "તૂ બલ્કિ સૌ સાલ તક રહા, ફિર અબ તૂ અપને ખાને-પીને કો દેખ કિ બિલ્કુલ ખરાબ નહી હુઆ ઔર અપને ગધે કો ભી દેખ, હમ તુઝે લોગો કે લિયે નિશાની બનાતે હૈં, તૂ દેખ કિ હમ હડ્ડિયોં કો કિસ તરહ ખડી કરતે હૈં, ફિર ઉન પર ગોશ્ત ચઢાતે હૈં" જબ યહ સબ વાજેહ હો ચુકા, તો કહને લગા, "મૈં જાનતા હું કિ અલ્લાહ (તઆલા) સબ કુછ જાનને વાલા હૈ."[2]

૨૬૦. ઔર જબ ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) ને કહા, "હે મેરે રબ ! મુઝે દિખા કિ તૂ મુર્દા કો કિસ તરહ જિન્દા કરેગા ?" અલ્લાહ (તઆલા) ને કહા "કયા તુમ્હેં ઈમાન નહી?" જવાબ દિયા, "ઈમાન તો હૈ, લેકિન મેરે દિલ કો ઈત્મેનાન હો જાયેગા" કહા, "ચાર પરિન્દે લો, ઉન

1. કહા જાતા હૈ કિ જબ વહ ઈન્સાન મરા થા તો થોડા દિન ચઢા થા, ઔર જબ વહ જિન્દા હુઆ તો ભી શામ નહી હુઈ થી તો ઉસ ને હિસાબ લગાયા થા કિ અગર મૈં કલ આયા થા, તો એક દિન બીતા યા દિન કા કુછ હિસ્સા ગુજરા હૈ જબકિ હકીકત યહ હૈ કિ ઈસ વાકિઆ કી મુદત સૌ સાલ કી થી.
2. યાની યકીન તો મુઝે પહલે ભી થા, લેકિન અબ આંખો સે દેખકર યકીન ઔર ઈલ્મ મેં ઔર મજબૂતી આ ગયી હૈ.

કે ટુકડે કર ડાલો, ફિર હર પહાડ પર ઉનકા એક-એક હિસ્સા રખ દો, ફિર ઉન્હેં પુકારો તુમ્હારે પાસ દૌડતે હુએ આ જાયેંગે'' ઔર જાન રખો કિ અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત હિકમત વાલા હૈ.

૨૬૧. જો લોગ અલ્લાહ (તઆલા) કી રાહ મેં અપના માલ ખર્ચ કરતે હૈં, ઉનકી મિસાલ ઉસ દાને જૈસી હૈ, જિસ મેં સે સાત બાલિયાં નિકલેં ઔર હર બાલી મેં સૌ દાને હોં, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) જિસે ચાહે કઇ ગુના દે ઔર અલ્લાહ (તઆલા) બડા કુશાદા ઔર ઇલ્મ વાલા હૈ.

૨૬૨. જો લોગ અપના માલ અલ્લાહ (તઆલા) કી રાહ મેં ખર્ચ કરતે હૈં, ફિર ઉસકે બાદ એહસાન નહીં જતાતે ઔર ન તકલીફ દેતે હોં[1] ઉનકા ફલ ઉન કે રબ કે પાસ હૈ, ઉન પર ન તો કોઇ ડર હૈ ન વહ ઉદાસ હોંગે.

૨૬૩. ભલી બાત કહના ઔર માફ કરના ઉસ સદકા સે બેહતર હૈ, જિસ કે બાદ દુખ દિયા જાયે ઔર અલ્લાહ બેનિયાજ ઔર સહનશીલ હૈ.

૨૬૪. હે ઇમાનવાલો ! અપને સદકા કો એહસાન જતાકર ઔર દુખ પહુંચાકર બેકાર ન કરો, જિસ તરહ સે વહ ઇન્સાન જો અપના માલ દિખાવે કે લિયે ખર્ચ કરે ઔર ન અલ્લાહ (તઆલા) પર ઇમાન રખે ઔર ન કયામત પર, ઉસકી મિસાલ ઉસ ચિકને પત્થર કી હૈ, જિસ પર થોડી સી મિટ્ટી હો, ફિર ઉસ પર જોરદાર બારિશ હો ઔર વહ ઉસે બિલ્કુલ સાફ ઔર સખ્ત છોડ દે,[2] ઇન રિયાકારોં કો અપની કમાઇ સે કોઇ ચીજ હાથ નહીં લગતી ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કાફિરોં કે સમુદાય કો હિદાયત નહી દેતા.

1. અલ્લાહ કી રાહ મે માલ ખર્ચ કરને કી ફજીલત કા જો બયાન ગુજર ચુકા હૈ, કેવલ ઉસ ઇન્સાન કો હાસિલ હો સકેગા, જો માલ ખર્ચ કરને કે બાદ એહસાન ન જતાયે, ઔર મુંહ સે ઐસે લફજ ન કહે જિસસે કિસી ગરીબ કે સમ્માન કો ઠેસ પહુંચે ઔર ઉસકો તકલીફ કા એહસાસ હો, યહ ઇતના બડા ગુનાહ હૈ કિ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, ''કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા તીન તરહ કે ઇન્સાનોં સે બાત નહીં કરેગા ઉન મેં એક એહસાન જતાને વાલા હૈ'' (મુસ્લિમ, કિતાબુલ ઇમાન)

2. ઇસ આયત મેં યહ કહા ગયા હૈ કિ, સદકા વ સવાબ કરકે, ભલાઇ કરકે જતાના ઔર દુખ દેને વાલી બાતેં કરના ઇમાનવાલોં કો જેબ નહીં દેતે, બલ્કિ ઉન લોગોં કી આદત હૈ જો મુનાફિક (અવસરવાદી) હૈં વહ દિખાવે કે લિયે ખર્ચ કરતે હૈ, દૂસરે ઐસે ખર્ચ કરને કી મિસાલ ઐસી હૈ કી જૈસે પત્થર કી ચટ્ટાન પર મિટ્ટી જમ જાયે ઔર કોઇ ઉસ મેં બીજ બો દે ઔર ઉસ કે બાદ બારિશ કા એક ઝોંકા આયે, તો સબ કુછ બહ જાયે ઔર વહ પત્થર મિટ્ટી સે બિલ્કુલ સાફ હો જાયે, યા જિસ તરહ વહ બારિશ ઉસ પત્થર કે લિયે ફાયેદામંદ નહી હુઇ ઉસી તરહ દિખાવે કા દાન ભી ઉસકો કોઇ ફાયેદા નહી પહુંચા સકેગા.

૨૬૫. ઉન લોગોં કી મિસાલ જો અપના માલ અલ્લાહ (તઆલા) કી મર્જી હાસિલ કરને કે લિએ ખુશી દિલ સે ઔર યકીન કે સાથ ખર્ચ કરતે હૈં, ઉસ બાગ જૈસી હૈ જો ઉંચી ધરતી પર હો ઔર જોરદાર બારિશ સે અપના ફલ દુગના લાદે ઔર અગર ઉસ પર બારિશ ન ભી હો તો ફુહાર હી કાફી હૈ, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે અમલોં કો દેખ રહા હૈ.

૨૬૬. કયા તુમ મેં સે કોઈ ભી યહ ચાહતા હૈ કિ ઉસ કે ખજૂરોં ઔર અંગૂરોં કે બાગ હોં, જિસ મેં નહરેં બહ રહી હોં ઔર હર તરહ કે ફલ મૌજૂદ હોં, ઉસ ઈન્સાન કા બુઢાપા આ ગયા હો, ઉસ કે નન્હેં-નન્હેં બચ્ચે ભી હોં ઔર અચાનક બાગ કો બગુલા લગ જાયે જિસ મેં આગ ભી હો જિસ સે બાગ જલ જાયે. ઈસી તરહ અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે લિયે નિશાનિયોં કો બયાન કરતા હૈ, તાકિ તુમ ફિક્ર કર સકો.

૨૬૭. હે ઈમાનવાલો ! અપની હલાલ કમાઈ મેં સે ઔર ધરતી મેં સે તુમ્હારે લિયે હમારી નિકાલી હુઈ ચીજોં મેં સે ખર્ચ કરો, ઉન મેં સે બુરી ચીજોં કો ખર્ચ કરને કા ઈરાદા ન કરના જિસે તુમ ખુદ લેને વાલે નહીં હો, હાં ! અગર આખેં બન્દ કર લો તો,[1] ઔર જાન લો અલ્લાહ (તઆલા) બેનિયાજ ઔર હમ્દ વાલા હૈ.

૨૬૮. શૈતાન તુમ્હેં ગરીબી સે ડરાતા હૈ, ઔર બેહયાઈ કા હુકમ દેતા હૈ[2] ઔર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ કો અપની રહમત ઔર ફજલ કા વાયેદા કરતા હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) બહુત મેહરબાન ઔર ઈલ્મ વાલા હૈ.

૨૬૯. વહ જિસે ચાહે ઈલ્મ, અકલ દેતા હૈ ઔર જિસે અકલમંદી દે દી ગઈ ઉસે બહુત સારી ભલાઈ દી ગઈ ઔર નસીહત કેવલ અકલમંદ હી હાસિલ કરતે હૈં.

1. યા જિસ તરહ સે તુમ ખુદ બેકાર ચીજે લેના અચ્છા નહી સમઝતે, ઉસી તરહ અલ્લાહ કી રાહ મેં અચ્છી ચીજ હી ખર્ચ કરો.

2. યાની નેક કામ મેં માલ ખર્ચ કરના હો, તો શૈતાન યહ ડર પૈદા કરાતા હૈ કિ ઈસ સે તુમ ગરીબ ઔર ભિખારી હો જાઓગે, લેકિન બુરે કામોં મેં બેકાર કરને મેં ઐસે ઈરાદોં કો કરીબ નહીં આને દેતા બલ્કિ ઉન બુરે કામોં કો ઈસ તરહ બના-સંવાર કે પેશ કરતા હૈ કિ ઉન કે લિએ છિપી હુઈ ઈચ્છાયેં ઈસ તરહ જાગ જાતી હૈં કિ ઉન પર ઈન્સાન બડે સે બડા માલ ખર્ચ કર ડાલતા હૈ.

૨૭૦. તુમ ચાહે જિતના ખર્ચ કરો (યા સદકા કરો) ઔર જો કુછ નજર માનો[1] ઉસે અલ્લાહ (તઆલા) જાનતા હૈ ઔર જાલિમોં કા કોઈ સહાયક નહીં.

૨૭૧. અગર તુમ દાન-પુણ્ય (સદકાત) કો જાહિર કરો, તો વહ ભી અચ્છા હૈ, ઔર અગર તુમ ઉસે છિપા કર ગરીબોં કો દે દો, તો યહ તુમ્હારે લિયે સબસે અચ્છા હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે ગુનાહો કો ખત્મ કર દેગા ઔર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે સભી અમલોં સે બાખબર હૈ.

૨૭૨. ઉન્હેં હિદાયત પર લા ખડા કરના તુમ્હારે અધિકાર મેં નહી, બલ્કિ હિદાયત (માર્ગદર્શન) અલ્લાહ (તઆલા) દેતા હૈ જિસે ચાહતા હૈ, ઔર તુમ જો અચ્છી ચીજ અલ્લાહ કી રાહ મેં દોગે ઉસકા ફાયેદા ખુદ પાઓગે, તુમ્હેં સિર્ફ અલ્લાહ (તઆલા) કી ખુશી હાસિલ (પ્રાપ્ત) કરને કે લિયે ખર્ચ કરના ચાહિયે, તુમ જો કુછ માલ ખર્ચ કરોગે ઉસકા પૂરા-પૂરા બદલા તુમ્હેં દિયા જાયેગા ઔર તુમ્હારા હક (અધિકાર) ન મારા જાયેગા.

૨૭૩. દાન કે લાયક સિર્ફ વહ ગરીબ હૈં જો અલ્લાહ કી રાહ મેં રોક દિયે ગયે, જો દેશ મેં ચલ-ફિર નહીં સકતે,[2] બેવકુફ લોગ ઉનકે સવાલ ન કરને કી વજહ સે ઉન્હેં માલદાર સમઝતે હૈં, આપ ઉન કે મુંહ કો દેખકર અલામત સે ઉન્હેં પહચાન લેંગે, વહ લોગોં સે ચિમટકર ભીખ નહીં માંગતે, તુમ જો કુછ માલ ખર્ચ કરો અલ્લાહ (તઆલા) ઉસકા જાનને વાલા હૈ.

૨૭૪. જો લોગ અપને માલ કો રાત-દિન છુપા કર યા ખુલ્લમ-ખુલ્લા ખર્ચ કરતે હૈ, ઉન કે લિયે ઉન કે રબ કે પાસ બદલા હૈ, ન ઉન્હેં કોઈ ડર હૈ ઔર ન કોઈ ગમ.

1. મનૌતી (નજર) કા મતલબ હૈ કિ મેરા ફલાં કામ હો ગયા યા ફલાં દુઃખ કા ખાત્મા હો જાયેગા, તો મૈં અલ્લાહ કી રાહ મેં ઈતના સદકા કરૂંગા, ઈસ નજર કો પૂરા કરના જરૂરી હૈં, અગર કિસી નાફરમાની ઔર નાજાયેજ કામ કી નજર માની હૈ તો ઉસે પૂરા કરના જરૂરી નહીં હૈ, નજર ભી નમાઝ ઔર રોજે કી તરહ ઈબાદત હૈં, ઈસલિયે અલ્લાહ કે સિવાય કિસી ઔર કી નજર માનના ઉસકી ઈબાદત હૈ જો શિર્ક હૈ, જૈસાકિ આજકલ મશહૂર મજારોં પર મનૌતી ઔર ચઢાવે કા યહ કામ આમ હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઈસ શિર્ક સે બચાયે.

2. ઈસ સે મુરાદ વહ મુહાજિર હૈં જો મક્કા સે મદીના આયે ઔર અલ્લાહ કી રાહ મેં આને કી વજહ સે ઉનકી હર ચીજ છૂટ ગયી, ઈસ પરિધિ (જુમરા) મેં દીન કી તાલીમ હાસિલ કરને વાલે વિદ્યાર્થી ઔર આલિમ (ધાર્મિક શિક્ષક) ભી આતે હૈ.

૨૭૫. બ્યાજ ખાને વાલે લોગ ન ખડે હોંગે, લેકિન ઉસી તરહ, જિસ તરહ વહ ખડા હોતા હૈ, જિસે શૈતાન લગ કર પાગલ બના દેતા હૈ,[1] યહ ઈસલિયે કિ યહ કહા કરતે થે કિ તિજારત ભી તો બ્યાજ હી કી તરહ હૈ,[2] જબકિ અલ્લાહ (તઆલા) ને તિજારત કો હલાલ કિયા ઔર બ્યાજ કો હરામ, ઔર જો ઈન્સાન અપને પાસ આયી હુઇ અલ્લાહ (તઆલા) કી નસીહત સુન કર રૂક ગયા ઉસ કે લિયે વહ હૈ જો ગુજર ગયા,[3] ઔર ઉસકા મામલા અલ્લાહ (તઆલા) કે પાસ હૈ ઔર જો ફિર (હરામ કી ઓર) પલટા વહ જહન્નમી હૈ, યે હમેશા ઉસી મેં રહેંગે.

૨૭૬. અલ્લાહ (તઆલા) બ્યાજ કો મિટાતા હૈ ઔર દાન કો બઢાતા હૈ,[4] ઔર અલ્લાહ (તઆલા) કિસી નાશુક્રા ઔર કાફિર કો મિત્ર નહી બનાતા.

૨૭૭. જો લોગ ઈમાન કે સાથ (સુન્નત કે અનુસાર) કામ કરતે, નમાજોં કો કાયમ કરતે હૈ ઔર જકાત અદા કરતે હૈ, ઉનકા ફલ ઉન કે રબ કે પાસ હૈ, ઉન પર ન તો કોઇ ડર હૈ ઔર ન કોઇ દુઃખ.

૨૭૮. હે ઈમાનવાલો ! અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરો ઔર જો બ્યાજ બાકી રહ ગયા હૈ, વહ છોડ દો અગર તુમ સચમુચ ઈમાનવાલે હો.

૨૭૯. અગર ઐસા નહીં કરતે તો અલ્લાહ (તઆલા) ઔર ઉસ કે રસૂલ સે લડને કે લિયે તૈયાર હો જાઓ,[5] ઔર અગર માફી માંગ લો તો તુમ્હારા અસલ

1. બ્યાજ લેને વાલે કી યહ હાલત કબ્ર સે ઉઠતે વકત યા કયામત કે મૈદાન મેં હોગી.
2. હાલાકિ તિજારત મેં તો સામાન ઔર પૈસે કા બરાબર લેન દેન હોતા રહતા હૈ, દૂસરે ઈસ મેં ફાયેદા વ નુકસાન કી ઉમ્મદી રહતી હૈ, જબકિ બ્યાજ મેં યહ દોનોં બાતેં નહી હોતી હૈં, ઈસલિએ અલ્લાહ ને બેચને કો હલાલ ઔર બ્યાજ કો હરામ કહા હૈ, ફિર યહ દોનો એક કૈસે હો સકતે હૈ ?
3. ઈમાન લાને ઔર માફી માંગ લેને કે બાદ પિછલા બ્યાજ લેને પર પકડ નહી હોગી.
4. યહ બ્યાજ કે વાસ્તવિક (હકીકી) ઔર આત્મિક નુકસાન કે બાદ સદકા કે ફાયેદા કી તફસીલ હૈ, બ્યાજ સે દેખને મેં તો બઢોતરી હોતી હૈ, લેકિન ઉસકે અસલ માયને કે અનુસાર પરિણામ સ્વરૂપ (અંજામ કે ઐતબાર સે) બ્યાજ કા માલ ઉસકી બરબાદી ઔર ખરાબી કી વજહ બનતી હૈ, ઈસ બાત કા સમર્થન (તાઇદ) અબ પશ્ચિમી દેશોં કે અર્થશાસ્ત્રી ભી કરને લગે હૈ.
5. યહ ઐસી કડી ચેતાવની (તંબીહ) હૈ જો કિસી દૂસરે ગુનાહ કે કરને પર નહી આઇ હૈ, ઈસલિયે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ ને કહા કિ જો ઈન્સાન ઈસ્લામી મુલ્ક મેં બ્યાજ છોડને કે લિયે તૈયાર ન હો તો વકત કે રાજય પ્રમુખ (હાકિમ) કી જિમ્મેદારી હૈ કિ ઉસસે તૌબા કરાયે (કયોંકિ વહ અલ્લાહ ઔર રસૂલ સે જંગ કા એલાન કર રહા હૈ) ઔર ન રૂકને કી હાલત મેં ઉસકી ગર્દન માર દે. (ઈબ્ને કસીર)

માલ તુમ્હારા હી હૈ ન તુમ જુલ્મ કરો ઔર ન તુમ પર જુલ્મ કિયા જાયે.[1]

૨૮૦. ઔર અગર કોઈ ગરીબ હો તો ઉસે સહૂલત તક વકત દેના ચાહિયે, ઔર સદકા કર દો તો તુમ્હારે લિયે જયાદા અચ્છા હૈ, અગર તુમ મેં ઈલ્મ હો.

૨૮૧. ઔર ઉસ દિન સે ડરો, જિસ મેં તુમ સબ (અલ્લાહ તઆલા) કી તરફ લૌટાયે જાઓગે ઔર હર ઈન્સાન કો ઉસ કે અમલ કે ઐતબાર સે પૂરા-પૂરા બદલા દિયા જાયેગા ઔર ઉન પર જુલ્મ નહી કિયા જાયેગા.[2]

૨૮૨. હે ઈમાનવાલો ! જબ તુમ આપસ મેં મુકર્રર મુદત કે લિએ એક-દૂસરે સે ઉધાર કા લેન-દેન કરો તો લિખ લિયા કરો ઔર લેખક કો ચાહિયે કિ આપસ કા મામલા ઈન્સાફ કે સાથ લિખે, લેખક (લિખને વાલે) કો ચાહિયે કિ લિખને સે ઈન્કાર ન કરે, જૈસે અલ્લાહ (તઆલા) ને ઉસે સિખાયા હૈ ઉસી તરહ ઉસે ભી લિખ દેના ચાહિયે ઔર જિસ કે જિમ્મે હક હો વહ લિખવાયે ઔર અપને અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરે જો ઉસકા રબ હૈ, ઔર હુકૂક મેં સે કુછ ઘટાયે નહી, હાં જિસ ઈન્સાન પર હુકૂક હો ઔર વહ જાહિલ હો યા કમજોર હો યા લિખવાને કી તાકત ન રખતા હો તો ઉસકા વલી ઈન્સાફ કે સાથે લિખવા દે ઔર અપને મેં સે દો મર્દો કો ગવાહ રખ લો, અગર દો મર્દ ન હોં તો એક મર્દ ઔર દો ઔરતેં જિન્હે તુમ ગવાહ કે તૌર પર પસન્દ કર લો, તાકિ એક કી ભૂલ-ચૂક કો દૂસરી યાદ દિલા દે,[3] ઔર ગવાહોં કો ચાહિયે કિ વે જબ બુલાયે જાયેં તો ઈન્કાર ન કરેં, ઔર કર્જ કો જિસકી મુદત મુકર્રર હૈ ચાહે છોટા હો યા બડા હો લિખને મેં

1. તુમ અગર અસલ માલ સે જયાદા માલ વસૂલ કરોગે, તો યહ તુમ્હારા જુલ્મ હોગા ઔર અગર તુમ્હેં અસલ માલ ન દિયા જાયે તો યહ તુમ પર જુલ્મ હોગા.

2. કુછ કૌલ કે ઐતબાર સે યહ નબી કરીમ (સ.અ.વ.) પર નાજિલ આખિરી આયત (શ્લોક) હૈ જિસ કે બાદ હી આપ કા ઈંતિકાલ હો ગયા.

3. યહ એક મર્દ કે સામને દો ઔરતોં કો મુકર્રર કરને કી ફજીલત ઔર અકલમંદી હૈ, યા ઔરત અકલ ઔર યાદ રખને મેં મર્દ સે કમજોર હૈ. (જૈસાકિ સહીહ મુસ્લિમ કી એક હદીસ મેં ઔરત કો કમ અકલ કહા ગયા હૈ) યહ ઔરત કે હુકૂક કા હનન ઔર બેઈજજતી કા સુબૂત નહીં હૈ, (જૈસાકિ કુછ લોગ કહતે હૈ) બલ્કિ ઉનકી ફિતરી કમજોરી કા બયાન હૈ જો અલ્લાહ તઆલા કે ઈલ્મ ઔર મર્જી પર મબની હૈ, ઘમંડ કી વજહ સે કોઈ ઈસકો કુબૂલ ન કરે તો ઔર બાત હૈં, લેકિન હકીકત ઔર ઘટનાઓં કે આધાર પર ઈસકા ખંડન નહીં કિયા જા સકતા.

સુસ્તી ન કરો, અલ્લાહ તઆલા કે કરીબ યહ બાત બહુત ઈન્સાફ વાલી હૈ, ઔર ગવાહી કો ઠીક રખને વાલી ઔર શક સે ભી જયાદા બચાને વાલી હૈ,[1] ઔર યહ બાત અલગ હૈ કિ વહ મામલા નગદ તિજારત કી શકલ મેં હો જો આપસ મેં લેન-દેન કર રહે હો તો તુમ પર ઉસકે ન લિખને મેં કોઈ ગુનાહ નહીં, ખરીદને બેચને કે વકત ભી ગવાહ મુકર્રર કર લિયા કરો, ઔર (યાદ રખો) ન તો લિખને વાલે કો નુકસાન પહુંચાયા જાયે ઔર ન ગવાહોં કો[2] ઔર અગર તુમ ઐસા કરો તો યહ તુમ્હારી ખુલી નાફરમાની હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરો, અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હેં નસીહત દે રહા હૈ ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સબ કુછ જાનને વાલા હૈ.

૨૮૩. ઔર અગર તુમ સફર મેં હો ઔર લિખને વાલા ન પાઓ તો ગિરવી અપને પાસ રખ લિયા કરો, ઔર અગર આપસ મેં એક-દૂસરે પર યકીન હો, તો જિસે અમાનત દી ગયી હૈ વહ ઉસે અદા કર દે, ઔર અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરતા રહે જો ઉસકા રબ હૈ[3] ઔર ગવાહી કો ન છુપાઓ ઔર જો ઉસે છિપા લે વહ મન કા પાપી હૈ,[4] ઔર જો કુછ તુમ કરતે હો અલ્લાહ (તઆલા) ઉસે અચ્છી તરહ જાનતા હૈ.

1. લિખને કા ફાયેદા હૈ કિ ઈસસે ઈન્સાફ કી માંગ પૂરી હોગી, ગવાહી ભી સહી હોગી (કિ ગવાહ કે મૌજૂદ ન હોને યા મૌત કે બાદ ઉનકા લિખા હુઆ લેખ ગવાહ બન જાયેગા) ઔર કિસી તરહ કે શક સે દોનોં પક્ષ મહફૂજ રહેંગે, કયોંકિ શક હોને કી હાલત મેં લેખ દેખ લેને પર શક દૂર કર લિયા જાયેગા.

2. ઈનકો નુકસાન પહૂંચાને સે મુરાદ યહ હૈ કિ બહુત દૂર સે ઉન્હેં બુલાયા જાયે, જિસ સે ઉનકી વ્યસ્તતા (મશ્ગૂલિયત) મેં અડચન ઔર તિજારત મેં નુકસાન હો યા ઉનકો ઝુઠી બાત લિખને યા ઉસકા ગવાહ બનને કે લિએ મજબૂર કિયા જાયે.

3. અગર એક-દૂસરે પર ભરોસા હો તો બિના ગિરવી રખે ભી કર્જ કા સૌદા કર સકતે હો, અમાનત સે મુરાદ યહાં કર્જ હૈ, અલ્લાહ સે ડરતે હુએ ઉસે જાયેજ તરીકે સે અદા કર દો.

4. ગવાહી કો છિપાના બહુત બડા ગુનાહ હૈ, ઈસલિયે ઈસકી બહુત બુરાઈ યહાં કુરઆન મેં ઔર હદીસ મેં કી ગયી હૈ, ઈસલિયે સહી ગવાહી કી બડી અહમિયત ભી હૈ, સહીહ મુસ્લિમ કી હદીસ હૈ કિ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયાઃ “વહ સબ સે અચ્છા ગવાહ હૈ, જો બિના ગવાહી કી માંગ કે ખુદ ગવાહી કે લિયે હાજિર હો જાયે.” (સહીહ મુસ્લિમ).

૨૮૪. જમીનો આસમાન કી હર ચીજ અલ્લાહ (તઆલા) કે અધિકાર મેં હૈ, તુમ્હારે દિલોં મેં જો કુછ હૈ, ઉસે ચાહે જાહિર કરો યા છુપાઓ, અલ્લાહ (તઆલા) ઉસકા હિસાબ લેગા, ફિર જિસે ચાહે માફ કર દે ઔર જિસે ચાહે સજા દે ઔર અલ્લાહ (તઆલા) હર ચીજ પર કુદરત રખતા હૈ.

૨૮૫. રસૂલ ઉસ ચીજ પર ઈમાન લાયે જો ઉસકી તરફ અલ્લાહ (તઆલા) કી તરફ સે ઉતારી ગયી ઔર મુસલમાન ભી ઈમાન લાયે, યહ સબ અલ્લાહ (તઆલા) ઔર ઉસકે ફરિશ્તે પર, ઔર ઉસ કી કિતાબોં પર, ઔર ઉસ કે રસૂલોં પર ઈમાન લાયે, ઉસ કે રસૂલોં મેં સે કિસી કે બીચ હમ ફર્ક નહીં કરતે, ઉન્હોંને કહા કિ હમ ને સુના ઔર ઈતાઅત કી, હમ તુઝ સે માફી ચાહતે હૈ, હે હમારે રબ ! ઔર હમેં તેરી હી તરફ લૌટના હૈ.

૨૮૬. અલ્લાહ કિસી ભી આત્મા (નફસ) પર ઉસ કી તાકત સે જયાદા બોઝ નહીં ડાલતા, જો સવાબ વહ કરે વહ ઉસ કે લિએ હૈ ઔર જો બુરાઈ વહ કરે વહ ઉસી પર હૈ, હે મારે રબ ! અગર હમ ભૂલ ગયે હોં યા ગલતી કી હો તો હમેં ન પકડના, હે હમારે રબ ! હમ પર વહ બોઝ ન ડાલ જો હમ સે પહલે લોગોં પર ડાલા થા, હે હમારે રબ ! હમ પર વહ બોઝ ન ડાલ જો હમારી તાકત મેં ન હો ઔર હમેં માફ કર દે, ઔર હમેં માફી અતા કર, ઔર હમ પર રહમ કર, તૂ હી હમારા માલિક હૈ, હમેં કાફિર કૌમ પર ફત્હ અતા કર.

અપીલ

અલ્હમ્દુલીલ્લાહ, ઈસ્લામિક ઈન્ફર્મેશન સેન્ટર-ભુજની સ્થાપના ૨૦૧૨ ના વર્ષમાં થઇ હતી. તેનો હેતુ અલ્લાહના દીનથી અજાણ લોકો સુધી ઇસ્લામનો સંદેશ પહોંચાડવાનો છે. સંસ્થા દીનની દાવત માટે જે કંઇ કરી રહી છે તેની માહિતી આપ સૌ સુધી પુસ્તકોના માધ્યમથી પહોંચતી રહી છે. આપ જાણો છો કે દીની સાહિત્ય છપાવવા માટે વિશેષ આયોજન અને નાણાકીય ભંડોળની જરૂર રહે છે. આ સંદર્ભમાં આપને તન-મન અને ધનથી સંસ્થાને સહકાર આપવાની નમ્ર અપીલ કરીએ છીએ.